

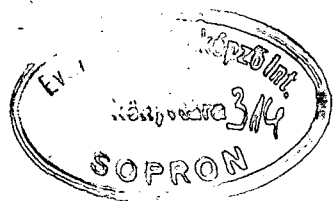
3 121525

A TÁLLYAI EVANG. EGYHÁZ

ÉS A

TÁLLYAI KOSSUTH-ÜNNEP

TÖRTÉNETE.

IRTA:

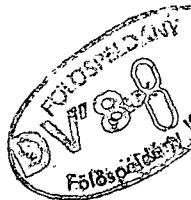
CZEKUS LÁSZLÓ,

EV. LELKÉSZ.

Ára 1 frt.

NemesKároly helytartó

Kassa,

NYOMATOTT BERNOVITS GUSZTÁV KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN, KOSSUTH L.-ÜTCZA 16.

1894.

SZTE Egyetemi Könyvtár

J000842899

B 121529

I. A tállyai evang. egyház története.

A kies dombon fekvő Tállya, »oppidum elegans,« mint Bél Mátyás mondja¹⁾, nevét Tallia nevű várától vette²⁾³⁾, melyet már 1241-ből említ hazai történelmünk, mint a hol őseink a tatárokkal összezsáptak volt⁴⁾.

1500-ban a Zápolya János birtokába kerül⁵⁾, s ez időtől fogva az erdélyi fejedelmek és ezeknek hivei a császáriakkal versengenek birásáért; s egész az 1780-ik évig sokszor kemény viharos idők vonultak el e kis város felett.

A reformáció úgylátszik korán vert itt is gyökeret. 1589-ben Magochy Gáspár birja⁶⁾, a ki Károli Gáspár gönczi ref. prédikátort a biblia kiadásában hathatósan segíté⁷⁾. Későbbi birtokosai a dicső emlékű Rákóczyak alatt is szépen virult itt a reformáció. S miként hazánk egyéb vidékein, úgy itt is azt a tanulságot mutatja honi történelmünk, hogy valamint a dicső erdélyi fejedelmek hadaival együtt vonult be a városok falai közé a vallás és lelkiismereti szabadság, úgy a császári hadakkal is együtt járt az elnyomás, a felekezeti szűkkeblőség és türelmetlenség; kiknek nyomaiban rendszerint ott jártak — mint fekete hollók, a templomrabló s iskolafosztogató idegen jezsuiták is.

1) Compend. Hung. 205. lap.

2) Szirmay „Not. Mont.“ 97. l. és

3) Szirmay „Not. Top. Zempl.“ 160. l.

4) Not. Hist. §. 21.

5) Szirmay „Not. Mont.“ 98. l.

6) Szirmay „Not. Top. Zempl.“ 61. l.

7) Károly Gy. Hugó: „Abaujmegeye XVI. századbeli műveltség történelméből“ 25. l.

Igy itt is az 1670-ik évben elveszik a reformátusok templomát, s vasas németek segélyével üzik el a ref. papot⁸⁾; csakis 14 év múlva adják azt vissza illetékes tulajdonosaiknak a Tököli kuruczai⁹⁾.

1714-ben újra, s végleg elveszítik azt a reformátusok¹⁰⁾.

1720-ban Trautson herczeg kapja Tállyát ajándékba III. Károly királytól¹¹⁾, s családja bírja azt egész 1780-ig, a midőn e herczegi család férfi ága kihal; s ekkor újra a kir. kamarára szállt az vissza. De ezenkívül a Keglevich, Ráday, Szirmay Barkóczy, Andrássy és Sennyey mágnás családoknak, továbbá Bé-gány, Lányi, Plathy, Róth, Szemere, Spillenberg, Keczer és Okolicsányi nemeseknek, valamint a kassai, eperjesi, bártfai és löcsei polgároknak is voltak itt »kúriái«¹²⁾.

S a fennemlített városok polgárai és a nemesek között számosan voltak evangélikusok is, a kik a szomszéd Monokhoz tartoztak, a hol egész 1735-ig virágzó evang. egyház állott fenn¹³⁾.

Ekkor történt, hogy az ottani földes úrnak báró Andrássy Józsefnek a vakbuzgó özvegye Balassa Erzsébet elüzte az ottani ev. papot Petrovics Jakobot, s ezáltal véget vetett az ottani evang. egyháznak¹⁴⁾.

Petrovics a protest. Patayak birtokára, a nem messze fekvő Czekeházára menekült, a mely »articularis« hely volt az I. Lipót vallásüldöző gyászos uralma alatt.

Ide jártak a Bodrog-Keresztúrtól Gönczig lakó evangélikusok; s ezek közt a monoki és tállyai evang. hivek is az Isten

⁸⁾ Lampe „Hist Eccl.“ 748. l.

⁹⁾ Szirmay „Not. Mont.“ 103. l.

¹⁰⁾ „Zemplénmegyei levéltár“ Fasc. 189. Nro 93.

¹¹⁾ Lásd „Tállya város levéltárában“ ez adomány má. olatát.

¹²⁾ Szirmay „Not. Mont.“ 104 l. és Tállya városi levéltár 6. sz. szerint.

¹³⁾ Monok a zempléni várispánsághoz („Castrum Zemlyn“) tartozó régi várföld volt. Hazai okleveleinkben már 1223 tól említettik. (Lásd: Pesty Fr. „A várispánságok története“ 5771. és Wenzel IX. 37. l.)

¹⁴⁾ Monokot 1223-ban a Bagáth-Radván híres nemzetségéből származó Monoky család nyerte ajándékba II. András királyunktól; a mely családnak az utolsó férfi sarja b. Monoky Miklósban 1625 ben kihalván, Anna leánya s ennek férje báró Andrássy Mátyás örökölték, s utódai bírják e mai napig. (Lásd Szirmay „Not. Top. Zempl. 88. és következő lapon.)

igéjének meghallgatására, melyet a számos hiveknek három (magyar, német és tót) nyelven tartának egy fél századon át Czekeháza evang. papjai.

Petrovics alig két évi itteni működése után a »Kis-Hont-megyében« fekvő ráhói egyház papjává választott. Ennek utódja lett Lycius István, a kit szerencsésnek »felix« nevez a mult századból való czekeházai anyakönyv azért, mert hivataloskodása kezdetén számos hallgatói voltak. De 1739. és 1742-ben e vidéken annyira dühöngött a pestis, hogy a Czekeházához tartozó hiveknek alig egy harmadrésze maradt meg életben. Az ő utódai Ignáth György és Sztranyavszky Ábrahám — Izsák voltak, kikről csak annyi maradt emlékezetben, hogy »sem a megholtakat, sem a házásokat, sem pedig a keresztelteket nem jegyezték föl.«

Az utánok következő lelkész Munyay Mátyás volt az, a ki 1753. május 6-ától kezdve rendes anyakönyvet vezetett és abba szorgalmasan bejegyezte mindazokat, a kiket ő keresztelt, esketett és temetett, »a róm. kath. plebánusoknak előre lefizetett stóla mellett.«

1775. jan. 1-én Turócszentmártoni Lányi Mátyás lett itt lelkész, kinek az idejében 1782. év febr. 19-én hirdettetett ki Zemplén vármegyében S.-A.-Ujhelyben II. József császár 16 pontból álló resolútiója, mely fölmenti az ev. papokat a róm. kath. plebánusok ígája alól, úgy hogy ezután szabadon keresztelhettek, eskethettek és temethettek.

De a plebánusok ez ellen protestáltak; az evang. papokat hivatalos működéseikben megakadályozták; az ev. halottaktól a harangozást megtagadták; sőt volt rá több eset, hogy a holt testet is erőszakkal elvették a temetést végező evang. lelkészeiktől.

Igy olvasom Lányi Mátyástól az 1782. évi czekeházai anyakönyvben:

»1782. márcz. 30-án Vizsolyban temettem Mészáros Erzsébetet, Kovács Mihály nejét. Alig hogy két énekverset elénekelünk magyar nyelven, fölvevük a testet, s megindult a gyászmenet, kik között ott voltak Húnyor és Drasskóczy, korláthi nemes urak is. S ime, alig haladtunk vagy 30 lépést, a midőn

a nyílt utcán haragtól égve (*maxima furia incensus*) előnkbe jött Ujházy Károly, héczei plebánus úr, ki az előbb említett nemes urakra s reám botját fölemelve, így támadott meg: »Kegyelmed kicsoda?« — Kinek én így feleltem: »Minek kérdezi azt tisztelt Plebánus úr. Jól tudja azt, hogy én czekeházai pap vagyok.« Mire ő megvetőleg így szólott: »Tehát áldozhat is, ha pap.« Kinek lármájára és protestálására Tekintetes Hunyor úr így válaszolt: »Tiszt. Plebánus úr, ne lármázzon. Jól tudja azt, hogy az iránt ki van adva ö felsége világos parancsolatja!« Mire ő így felelt: »Micsoda? Ha valaki a fejemre tenné ö felsége parancsolatját, ebben a dologban még sem engedek addig, míg ö Excellentiájától, Egri püspökömtől parancsolatot nem vészek! Erre Hunyor úr így felelt: »Ezeket hallják kegyelmetek mindnyájan; én ilyen rút beszédeken solenniter protestálok. Kegyelmed pedig Plebánus úr egy infamis és infidelis embere ö felségének!«

»Ezen kellemetlen veszekedés közben csoportonként jöttek elő a Tisztel. Plebánus úr hallgatói, a vivő rudakat a koporsót vivők kezeiből erőszakkal elvették s Tekintetes Drasskóczy urat is a sárba taszították. Midőn ezt láttam, félttem, nehogy velünk is hasonló hallatlan erőszakot tegyenek, tartottam tőle, nehogy a szavakból ütlegekre menjenek át a mindkét részről haragra gyuladt lelkek, s azért így szóltam: »Én solenniter protestálok e nagy violentia felett. Kegyelmetek pedig tegyenek le a testet«. Így a koporsót vivők a mi részünkről megállottak, s a róm. kath. templom udvarára tolatva, letették a testet. Én pedig eltávoztam, s szerencsémre, mert ha az előbbi támadókat akár erővel, akár szóval legyőztük volna, a temetőbe egy másik csapat volt rendelve, kik közül némelyek vasvillákkal, némelyek fejszékkel, mások dorongokkal (*fustibus*) valának fölfegyverkezve. Ezeket körülményesen leirtam, *sub optima conscientia* — a hálás utódoknak.«

De különösen Tállyán történtek ily esetek. Legyen szabad ezek közül is néhányat fölemlítenem a Lányi följegyzése után:

„1782. márcz. 9-én elhalt Tállyán Tahy szül. Resch Anna

ev. úrnő 82 éves korában. A kinek az eltemetését az elhalt unokája Tek. Mazsáry József úr és az én számos protestálásom daczára a tállyai plebánus Zeltenmayer György megakadályozta. De hiába kért katonai segítséget a Tállyán állomásozó „Mondok“ nevű kapitánytól, őt Isten segítségével szerencsésen eltemettük a Mazsáry család kriptájába.“

„1782. márcz. 20-án Tállyán eltemettem hasonlóan harang nélkül a gönczi születésű 38 éves Juhász Jánost; a kinek a holt testét békében vittük ki a sirhoz; de ott Zeltenmayer tállyai plebánus úr káplánja, háromszori protestálásom daczára azt tőlünk erőszakkal elvette.“

„1782. márcz. 21-én Tállyán eltemettem a rozsnyói származású Hamary Jánost 40 éves korában. Kinek a temetése igen nevezetes volt a mieink és a reformátusok nagy összecsdülése miatt s örök emlékezetre méltó azért, hogy ugyanaz a káplán úr, azon reményében bizakodva, melyet az az előtti napon velünk szemben szerencsésen elért — albát és papi ornátust öltve, a kántortanítójával együtt oda jött az éneklésünk alatt, és a ceremóniáját elakarta végezni; de az emberek lármája, s még inkább a legkegyelmesebb cs. kir. resolutio érvelésével meggyőzve, szégyennel távozott, a nélkül, hogy valamit végzett volna, de fenyegetve, hogy ellenünk erőszakot fog alkalmazni. De csak üres fenyegetés volt; nem úgy tett!“

„1782. július 12-én Tállyán Keviczky István Turóczmegyei nemes halt el; kinek temetése délután 2 órára volt kitűzve. De mielőtt én hazulról Tállyára mentem volna, már reggeli 8 óra felé a Tisztel. Plebánus úr, két káplánjától és a hivatalos kamarai uraktól és „csákányokkal“ fölfegyverkezett uradalmi hajdúktól kísérve, a gyászoló házhoz jött, lakatost is vivén magával, hogyha a gyászoló özvegy netalán megtagadná a ház kinyitását, ezzel fölnyittathassa azt. S csakugyan a gyászoló özvegy, midőn látta házához közelegni a hivatlan s kellemetlen vendégeket (ingratos suos hospites), gyorsan bezárta az ajtókat s eleikbe futott, protestálással védvén magát e nagy violentia ellen. Mire az urasági tiszttartó (provisor) így kiáltott rá keményen: „Csak te nyisd ki az ajtót, mert ha ki nem nyitod, ihon

lakatossal mindjárt kinyittatom, azután pedig egész házadat széjjel hányatom!”

„Mire a gyámoltalan özvegy megrettenvén, kinyitá az ajtót az erőszakoskodóknak, a kik a holt testet alig két vers eléneklése után elvitték, s harangzúgás közt (a mieink közül senki nem tudta azt, hogy kinek harangóznak) eltemették. Ez eset alkalmával már kihirdtetett a fels. kir. helytartó tanács rendelete a Tállyaiaknak stb.“

* * *

Tállya egész 1784-ig volt Czekeháza leányegyháza. Miután II. József császár kiadta türelmi rendeletét, a tállyai ev. hívek is „egész buzgósággal azon igyekeztek, hogy az istenítiszteletnek szabadságát, mely végett azelőtt Czekeházára voltak kénytelenek járni, magoknak kinyerhessék.“ (Egykoru jegyzőkönyv.)

1784. jan. 1-én meghívják közakarattal micsinyei Benyiczky Menyhért főszolgabíró „conscriptio“ végett, ki az itteni egyháztanács jelenlétében számba vette az evangélikusokat úgy Tállyán, mint a közeli falvakban.

Ápril 12-én „kiküldettettek az Ekklésia által Instancziával Tettes Zemplénavármegyéhez Árvay István és Krausz Zakariás urak, mely Instancziára és az A. C. valló lakosoknak végső Conscriptiójára kiküldettek: Tettes és Ntes Nedeczky Baptista ur subs. viceispán és T Szulyovszky Menyhért ur táblabíró, a kik máj. 14-én főtiszt. Plébánus Zeltenmayer György és az egész tanács jelenlétében végezték ezen munkájokat“.

Május 15-én Lehoczky András a saját házát ajánlja fel az egyháznak istenítisztelet tartására, a mig templomot építhetnek. Miután „a T. vármegye a f. kir. helytartó tanácshoz az Evangélikusoknak kéréseket jó recommendáció mellett felküldötte volna, szerencsésen leérkezett a f. kir. resolutio, a melyben megengedődött a tolerantialis Edictum értelméhez képest a *privatum religionis exercitium*“.

Szept. 2-án már lelkész és tanító választáshoz fognak az egyház tagjai, s megválasztják első lelkészökül Draskóczi Krasznecz János czekeházai papot s tanítóul Baranyi Mártont.

Szept. 22-én első felügyelőjökül megválasztják N. Réti Maszáry Józsefet, s ugyanekkor választják meg a consistórialis személyeket is. Ugyanekkor határozzák meg az isteni tisztelet sorrendjét. E szerint: „a sátoros ünnepek első napján reggel német és tót, délután magyar, második nap reggel német és magyar, délután tót predikáció tartassék. Vasárnapokon változtatva. A köznapi könyörgések reggel tót, délután magyar nyelven menjenek véghez, Szerdát kivéven, a midőn mind a kétszer németül tartassék az“.

1784. okt. 14-én tartották meg az első istenitiszteletöket a Lehoczky András udvarán huzott sátor alatt 3 nyelven, mely alkalommal Schmál Sámuel nyiregyházi lelkész magyar, a helybeli lelkész német, és Fábry Pál tokaji lelkész tót prédikációt tartottak.

1785. jan. 6-án az új egyház Alexi Mártont Szepesbe, Szerkerka Andrást pedig Gömörbe küldi „kéregetés végett“.

1785. okt. 16-án Nedeczky Ker. János Alispán és Beniczky Menyhért főszolgabíró, kimutatják az építendő templom helyét „a Bónis urak fundusán“. De mivel e hely nem volt alkalmas a templomépítésre, azért 1786. aug. 11-én más alkalmasabb hely kihasításaért folyamodnak II. József császárhoz, mire a helytartó tanács 1787. máj. 1-én kelt leiratában újabb hely kihasítását rendeli el, melynek fogantatására a vármegye Tek. Kossuth András főszolgabíró urat küldi ki Tállyára, ki még ez év jun. 18-án kijelöli nekik a Turány, Belényesi és Gáli urak fundusait. Miután ezek árát hivatalosan megbecsülték, aug. 18-án Kossuth főszolgabíró és az egész városi tanács jelenlétében lefizeti az egyház a nevezetteknek a megítélt fundusok díját »405 Rft s 20 és $\frac{1}{2}$ krajczár« értékben.

Ugyanez év decz. 20-án elhatározzák a templom építését. Szerződést kötnek Goecz Venczel héczei kőmivessel és Geller András kassai ácsal; úgy, hogy az előbbinek minden köb ölért az alaptól 4 Rft és 30 krt, a többi munkánál egy-egy köb ölért 5 Rftot fizetnek. A napszámókat a kőműves, az anyagot az egyház adja. Az utóbbinak pedig »a torony felállításával együtt«

200 Rftot fizetnek, úgy hogy minden anyagot az egyház ad hozzá.

1788. ápril 3-án magyar nyelven tartott prédikáció és éneklés után nagy közönség jelenlétében teszik le a templom alapkövét.

1790. máj. 30-án határozza az egyházi gyűlés, hogy: „mivel az Ekklesia kárával esett, hogy minden harmadik vasárnap németül tartatott a prédikáció. Arra nézve rendeltetik, hogy a mai naptól fogva vagy magyarul vagy tótul tartasson az; megmaradván mindazáltal a német prédikáció a vasárnapokon reggeli órákban a szerdai könyörgéssel együtt“.

Okt. 12-én határozzák, hogy a nemsokára fölépülendő templom szentelésére kiket fognak meghívni.

Okt. 18-án elhatározzák, hogy mivel Szumrák János és Farkas István urak a nagyobbik haranggal megajándékozták az egyházat »szabad és minden fizetés nélkül való harangozással éljenek, a midőn a temetések leend; mely jus mindazáltal az ö unokáikra nem tartozik«.

Ugyanakkor határozzák, hogy egy harangozásért 8 garas fizetendő, melyből 6 az Ecclesia Cassájába, 2 pedig a mendikánsoknak jön.

1790. okt. 31-én a reformáció ünnepén szentelték föl a fölépült új templomukat, a mikor is az első prédikációt mondta T. Schmál Sámuel nyiregyházi lelkész magyar nyelven »igen nagy sokaság előtt«; a másodikat tartá német nyelven T. Budaeus György tokaji, a harmadikat T. Draskóczi Krasznetz János helybeli lelkész tót nyelven. Az urvacsoráját T. Belánszky József czekeházai pap szolgáltatta ki; mely alkalommal több idegen prédikátorok is jelen voltak, u. m. Fornét Krisztian esperes és fancsali, Hellner Illyés eperjesi és Kéler Sámuel felkai lelkészek.

1792. szept. 10-én az egyházi gyűlés a papi fizetését 180 magyar forintban állapítja meg.

1793. márcz, 3-án első lelkészők, az Arnótra választott Krasznetz János tartja meg bucsu prédikációját magyar nyelven; a ki helyett Belánszky József czekeházai lelkészt választják

meg, ki ápril 14-én tartja meg beköszöntő beszédjét magyar nyelven.

1794. jun. 10-én a „Tiszteletes ur ellen panaszt tesznek némelyek, hogy a sátoros ünnepek harmadik napján Monokra ki nem jár, és ott nem prédikál!“ Erre határozzák: Minthogy a Tiszteletes urnak vocátorjába betéve nincsen, hogy a monoki filiába gyalog járjon, tovább is determináltatott, hogy őt kényszeríteni a gyaloglásra nem lehet; mivel nem is oly szegények a monokiak; hogy alkalmatosságot ne küldhessenek, hanem ha beteghez kellene menni!«

1795. jan. 31-én tartott consistoriális gyűlésen Meliorisz József tit Inspector ur előadja, miszerint »sajnosan tapasztalta az idevaló Ecclesiában, hogy az elmúlt uj esztendő napján, a régen bevett szokás szerint, sőt minden prédikátornak kötelessége szerint a helybeli Tiszteletes ur sem a fő, sem pedig a helybeli Inspectorágnak és Consistoriális személyeknek keresztyéni és papi kívánságát nem tette. Azért, hogy jövőben ilyen hibák ne essenek, rendeltetik: hogy jövőben mindenkoron elsőben is a császár és király felséges urunkhoz, azután pedig ő felsége királyi házához és tanácsadóihoz és a Magistrátusokhoz, ugy aztán a Magyarországbán levő evangélika vallásu fő és helybeli Inspectorághoz alkalmaztatva tegye kívánságait és fohászkozásait, s ezeknek utána pedig a többi papi és oskolabeli személyeket s tanulókat is berekeszsze!« Továbbá:

»Mivel az ev. gyülekezetekben el van rendelve, hogy egy esztendőben az evangéliomból, más esztendőben az epistolai textusból tartassanak a prédikációk; ezért rendeltetik: hogy ebben a folyó évben az epistolai textusból prédikáljon Tiszteletes Uram!« Végül:

A monoki hallgatók el fognak idegenítettetni, hogyha Tiszteletes uram őket gyakrabban nem fogja meglátogatni. Azért eziránt rendeltetik, hogy minden sátoros ünnep

harmadik napján a Tiszteletes ur ki fog menni Monokra az isteni szolgáltnak véghezvitele végett. De ezenkívül minden hónapban egyszer, a midőn Tállyán a tót prédikáció fog tartatni, a midőn is az isteni szolgáltnak hamarább kell elkezdetni, hogy annakutána Monokra mehessen. Mely iránt is, hogyha a monokiak illendő alkalmatosságot nem rendelnek, mindenkoron az idevaló curátornak kötelességében fóg állani, hogy azt bizonyos bérért szerezzen, és Tiszteletes ur szolgálatajára rendelje. Rendeltetik az is, hogy valahányszor kimegyen Tiszteletes uram, annyiszor mindenkoron becsületes ebédje meglégyen; az idevaló ecclésiának pediglen a tányér kitétetődjön, hogy kiki a maga tetszése és jóakarata szerint a teendő költségeket az idevaló ecclésiának kipótolhassa!»

»A mostani Mester Uram iránt a maga illetlen viselése miatt sok volt a panasz. De mivel a mai napi ülés alatt némely Consistoriális személyek kijelentették volna, hogy nemcsak a rendetlen életét, de a mi nagyobb, a tanításban való jobb igyekezetét bizonyította volna; azért szegény sorsát tekintvén, a Ns. Consistorium elébe hivatott, és végső intés adatott nékie oly móddal ugyancsak, hogy mindenféle rossz társaságokat kerüljön, tanítványait az Isten félelmében nevelni igyekezzék, és egy szóval a maga kötelességeinek annak rendi szerint életében és magaviseletében megfeleljen; — mert másképen, ha ugyancsak az előbbeni gyarlóságra tapasztaltatni fog, azonnal hivataljából kiresztetik, és helyébe más mester rendeltetik».

Ugyanekkor „candidáltaknak a Curátorságra »a magyar nátióból»: Árvay István ur, Vanovics István, Rőczey András és Szumrák János urak; a német nátióból pediglen: Krausz Zakariás, Alexi Márton és Lányi Pál urak; kik közül is Árvay István választott, és egy akarattal, az egész községnek akaratjával letett hiti után a templomban confirmáltattott».

1797. szept. 10-én Belánszky Jősef a Biharmegyében fekvő Sváb-Olasziba választatván meg, és itt maradni nem akarván, határozzák, hogy helyére a kassai magyar egyház papját Mayer

Mátyást hívják meg; de a ki ellenezte a próba prédikáció megtartását, valamint a tót nyelven való prédikálást is, és 20 Rftot kívánt esztendőnként. Mire az egyház eláll a próba prédikáció kívánásától és beléegyezik, hogy a Tiszteletes urától csak egyszer prédikáljon.

Okt. 15-én tartá Belánszky bucsu beszédjét, ugyan e hó 22-én pedig Mayer Mátyás köszönt be német és magyar beszéddel; sz. beszédje alapigéjét vevén a Zsid. levél 13. R. 17. verséből.

»Ugyanaz nap Dunai Imre ur, a kassai Ns. tót ecclesiának Cantora megtevén a próbát az orgonálással és énekléssel, jövődö rectornak és cantornak választatott; minekutána meg lett volna határozva Fekete Sámuel urnak elbocsáttatása«.

Érdekesek az akkori viszonyokat jellemző felsőbb helyről jött u. n. »currens«-ek is. Legyen szabad azok közül is néhányat bemutatnom:

1797. okt. 29-én »currens érkezik a más vallásukat sértető szóknak a prédikációkban való elhagyásokra nézve«.

Decz. 10-én érkezett currens ama kir. pancsolatot közli, hogy a »deák iskolákba az evangélikusok a r. kath. ifjúságot be ne merjék fogadni«.

1798. febr. 5-én Currens a »tilalmas könyvekről«.

Ápril 11-én érkezett Currens »az ifjúságnak illendö magaviseletére tartozó parancsot közli«.

1799. ápr. 27. Currens közli a kir. parancsolatot »az ifjúságnak a hadiszolgálatra való serkentésére nézve«.

Jul. 9. érkezett Currens »melyben két kir. rész szerint az ellenség dühösségét tapasztalt tirolisi hiv lakosoknak megsegítésekre, rész szerint sebes katonák számára való tépéseknek gyűjtésére serkentető rendeletek foglaltatnak«.

»1799. Szentháromság ünnepe után való vasárnap, a kir. rendeléshez képest offertorium tartatik a tirolisiak számára, s bejött 3 Rft s 34 kr.

Szept. 10. Currensben a bártfai ecclesia megsegítése, és az ellenség en vett diadalomért való hálaadás hagyatik meg«.

Szept. 22-én a bártfai ecclesiá számára tartott offertoriumnál begyűlt 4 Rft s 56 kr

1799. decz 2-án Dunai Imre (a későbbi hirneves pedagógus a »Donatus« írója) Miskolczra választatik rectornak.

Decz. 16-án Meliorisz József elhalván, helyette felügyelővé választatik Jóny Sámuel.

Decz. 31-én határozatott, hogy »az ostyához való vasat Rector uram ki ne adja az idegeneknek a városban ostyasütés végett«.

1800. jan 10-én elmegy Dunai, helyette rector lesz Schön József.

Jun. 13-án érkezett Currensben közöltetik ama királyi rendelés, hogy a Svéviai kerületnek némely elpusztult helyeit megsegítsék“.

1801. május 25-én tartott egyházi közgyűlésen »megolvasatván a Borbély Sámuelnél levő s az Ecclesiára hagyott adóságról szóló levelek, a prédikátornak oly véggel által adattak azok, hogy Ns. Nztes Kossuth László Fiscalis urral közöltessenek«.

1803 febr 28-án tartott egyházi közgyűlésen »a rector ur panaszkodik, hogy a mióta a monokiak praeceptort tartanak, az ott való temetésekre őt nem hívják, s így a stólában károsodik«.

1804. ápril 2-án rendelik, »hogy a Tiszteletes ur számára a Curator urak az eddig volt szállást újabban hat esztendőkre béreljék ki«.

Ugyanez év szept. 17-én érkezett Currensben »az ausztriai örökös császári méltóság felállításának a megünnepeltetése hagyatik meg“.

Ugyanez év szept. 28-án Nicolay Sámuel tartja meg közöttük a szokásos »canonica visitatiót«.

1810. szept. 7-én nagy csapás éri az egyházat. A városban iszonyu tűz támad, mely az evangélikusok templomát, iskoláját, papi és tanítói lakát is megemészti. A csapással sujtott egyház előljárói szept. 12-én gyűlést tartanak »Tek. Szirmai Szirmai István ur jelenlétében és uri házánál“, a hol elhatározzák,

hogy először is az iskolát fogják felépíteni, melyre Szirmay István ur 200 Rftot ajánl, s azt azonnal ki is fizeti; ugyanakkor egyszersmind az építendő papilakra is felajánlja a szükséges léczeket és szarufákat. Az egyház előjárói pedig okt. 28-án kéro leveleket bocsátanak ki 3 nyelven, s egyszersmind kiküldik a kéregetőket, kiknek naponként 30 garas fizetést szavaznak meg az egyház pénztárából; ezek nov. 29-én számolnak be gyűjtő a könyvecskékkel, s kéregetésök eredménye 2714 frt és 15 kr. S mivel a harangok is mind elolvadtak, Szomrák János és özv. Farkas Mihályné a saját költségükön csináltattak az egyháznak egy kis harangot.

S más helyről is kaptak segílyt.

Az 1810. decz 30-án tartott egyházi közgyűlésen Tiszteletes Meyer Mátyás ur „azon minden reménység felett való örvendetes hirt adja tudtul az ecclesiának, hogy ő Excellentiája özv. Széki gróf Teleki Józsefné (nata Veres) asszony, megértvén a mi szegény ecclesiánknak állapotját, különös buzgóságból s szokott kegyességéből a mi ecclesiánkat 1000 Rft készpénzzel s 200 ft épületre való fával a máramarosi uradalmából megajándékozni méltóztatott“.

1811. márcz. 6-án határozzák, hogy kéro leveleket küldenek a 3 távoli superintendenciába; a tiszai kerület még be nem járt helyeire pedig követeket.

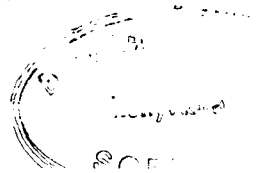
Ugyanez év nov. 18-án jelentik, hogy már a paplak, valamint a templom fedele is elkészült.

1812. márcz. 22-én jelentik, hogy az adakozásokból, supplicatiókból s egyebekből begyűlt a leégett egyháznak összesen 14,988 frt s 12 $\frac{1}{2}$ kr.; a melyből kiadtak az építésre, mesterembereknek és egyéb költségekre 12,145 frt és 12 krt.

De nem sokáig örvendhetett az új épületeknek sem a szegény egyház.

1813. jun. 21. és 22. közötti éjjel ugyanis ismét tűz támadt a városban, mely alkalommal az alig felépült ev. templom és papilak is újra porrá égett.

A megszomorodott hivek jun. 29-én gyűlést tartanak, s itt elhatározzák, hogy „mivel Spillenbergné asszony tőzsomszéd-ság-

ban levő házától, s annak szalmás fedelétől gyult meg a templom, mindent el fognak követni, hogy ez a veszedelmes ház a szomszédságból eltávolíttassék.“

Ugyan akkor elhatározzák az építést; de mivel az egyház pénztárában jelenleg nincsen annyi pénz, határozzák: „hogy a tudományok fundusától nagyobb kölcsön vétetődne fel.“

1814. jul. 17-én határozzák, hogy a gyakori tüzesetek miatt a templom „siffer“-rel fedettessék be.

1816. ápril 1-én jelentik a közgyűlésnek, hogy az egyház bold. emlékezetű érdemes tagja, Alexy Márton ur „az ecclesia számára 1000 R frtot testált, s a predikátorok számára a „Galyagas“ szőlőt. Ezenkívül ugyan ő a mostani prédikatornak 200 R. frtot, a rectornak pedig 25 R. frtot hagyományozott.“

Ugyan ez év jun. 4-én tartott egyházi közgyűlésen megjelennek a monoki hivek is, és kérik, hogy mivel az ottani ev. hivek számban igen megfogyatkoztak, egyházi adójukat lejobb szállítsák le.

1818. nov. 15-én határozzák, hogy az új harang sulya 3 mázsás legyen.

1820-ban ismét helyreállíttatott a templom; s ez év ápril 2-án újra kéregetőket küldenek ki az ország nagy részébe.

1821. jan. 10-én Kis-Ráhoi és Bisztricskai Lehoczky István lemond az egyházi felügyelőségről, s a hivek helyette Revisnyei Reviczky Jónás urat választják meg.

Ugyan ez év tavaszán Kis János presbiter nevével a ref. vallásu Kelemen Sárával a saját költségükön szószéket készítettek 420 frt értékben

1823. decz. 30-án Mladssy Dánielt választják meg rector-nak; miután az előbbi tanító gyenge egészsége miatt a hivataláról lemondott.

1824. máj. 23-án Jozeffy Pál szuperintendens látogatta meg az egyházat. Az érkező szuperintendenst és kíséretét Tokajtól „a város két czugja“ szállította Tállyára. „A visitatio alkalmatosságával adandó honorarium 6. kemény tallérban határozottatott meg.

Ugyan ez év okt. 17-én orgonát is szereztek a templomba

Eperjesről 1500 frt és 2 hordó borért; Lányi Sámuel pedig keresztelőkövet állít a saját költségén.

A hamvaiból újra támadt egyház napról-napra erősödik. Már képes segíyezni másokat is. 1825-ben a tűzkárosult lévaiknak, majd a hasonló csapással sújtott modoriaknak gyűjt segílyt. 1828 ban pedig az özvegyek nyugdíjintézetére 62 frt 53 kr. gyűlt össze a hivek körében.

„Consistoriuma“ mint láttuk mindig erélyes volt papja és tanítójával szemben, de erélyesen lépett az fel az egyes hivekkel szemben is.

1827. Sz.-András hó 29-én Husz Jánost nejével maga elé idézi, s mindent elkövet, hogy az „összeháborodott s külön élő házasokat összebékéltesse“, de miután az asszonyt semmiképen sem lehetett rávenni, hogy férjével együtt lakna, azért a férjnek „bizonyág levelet adtak, hogy a maga dolgát a Tettes vármegye eleibe vihesse.“

1828. Sz.-János hó 21-dik napján pedig Husz Dániel adja be írásban a panaszát, mely szerint „a veje Nemes Keviczky István a hitvesével kegyetlenül bánik, s azért kéri a Consistoriumot, hogy az ő leányának az ő férjétől mindenestől való elbocsáttatását eszközölné. Melyre is előszólíttatván a házasok, és az asszony kijelentvén, hogy a férjének magával goromba bánását ki nem állhatván és szerencsétlenségtől félvén, teljességgel férjével élni többé nem akarna; a férj is nem különben panaszait elmondván: nagy bajjal rá lehetett venni mégis, hogy együtt maradjanak.“

1831. márcz. 12-én a lelkész jelenti a közgyűlésnek, hogy néhai Ujházy Lajos és hitvese, szinte néhai Váradi Szakmáry Anna asszony a tállyai egyházra 1000 frtot hagyományoztak.

Ugyan ez év aug. 21-én — miután „az epekórság (kolera) az Ecclesiában is nagy pusztitást okozott, a mely megfosztotta az ecclesiát mind a két Curátorjától és néhány consistorialis személyektől — helyettök uj gondnokokat és consist. személyeket választanak.

1833: szept. 1-én tartott consistor. gyűlésen Reviczky felügyelő előadván, hogy: „az időnek szelleme tekintetéből, de

annak tekintetéből is, hogy az Ecclesiának tagjai a magyar nyelvet jól értenék, jó és szükséges volna a több nyelveken való prédikálást elhagyni és csupán magyar prédikációval megelégedni“ stb. Mely javaslatot a consistorium jelenlevő tagjai „megelégedéssel fogadták“, s elhatározták annak a legközelebbi egyházi közgyűlés elé leendő terjesztését.

Ámde az egyház hiveinek egy nagy része felzudult a javaslat ellen, sérelmesnek tarták ezt önmagukra nézve, s a viszály és „háboruságnak megszüntetésére“ ugyan ez év deczember 30-án tartott consist. gyűlésben határozatott: hogy „a sátoros ünnepek első napján kívül még 6. vasárnapokon legyen német prédikáció; a sátoros ünnepek második napján kívül pedig szinte 6. vasárnapokon legyen tót predikáció; magyar pedig mindenkor.“

De az „ellenfél ez ellen is protestált“ s ügyét az egyházi felsőbbség eleibe vitte.

1834. márcz. 18-án a consistoriumnak fájdalmasan jelenté a felügyelő, hogy „az isteni tiszteletre nézve, a nyelv különbsége tekintetéből behozott renddel meg nem elégedők még sem csillapodtak le“ s jelenté, hogy „a főt. Superintendens urtól érkezett legyen arra való felszólítás, hogy a békének helyrehozására tevődne még egy próba;“ ekkor határozzák, hogy magyar prédikáció mindenkor levén; német prédikáció minden sát. ünnep első napjain kívül 4; tót pedig a sát. ünnep második napjain kívül szinte 4 tartassék.«

Ugyan ez év ápril 16-án halt meg Meyer Mátyás lelkeszők; ápril 27-én gyűlést tartanak, a melyen — mielőtt új papot választanának — határozzák: hogy »német és tót prédikáció minden hónap első vasárnapján és minden sátoros ünnepeken legyen, a többi vasárnapokon mindig magyarul.“ Határozatott továbbá, hogy »a jövendőben meghivandó Tiszteletes ur salláriumma 200 ezüst forint legyen.“

Ugyan ez év május 30-dik napján prédikátoruknak megválasztják Psenyeczki Nagy Mihály miskolczy második papot.

1835. febr. 11-én a consistorium ezt határozza: „Mivel látuk, hogy a Tiszteletes ur tanuló szobája, az alacsonysága,

setétsége, nedvessége, de kivált a földindulás által okozott megrongálása miatt, majd hogy nem egészen használhatatlan, közakarattal elvégeztetett a Ns. Consistoriumban, hogy ezen szoba e nyáron reparáltasson.“

1836. Boldogasszony hava 25-dik napján tartott consist. gyűlésen jelenti a felügyelő, miszerint „Ő Nagysága Gróf Andrássy a monoki ágost. ev. hiveknek ajánlott egy fundust, a melyen egy iskolát oly módon építhessenek, hogy benne az istenitisztelet is, midőn a lelkipásztor Tállyáról köztük megjelen, tartathasson.“

1837. Pünkösöd napján villám sujtott a templom oltár feletti részébe. A templom a meggyuladáshoz közel volt, de gyors segély által eloltatott.

1842-dik év május 8-dik napján Tek. revisnyei Reviczky Elek felügyelő ur az istenitisztelet után a templomban benn marasztván a népet, lelkes beszédében előadá: „miképen már a volt német és tót tagok kihaltával, a templom, mikor tót és német nyelven tartatnék a szent tanítás, majdnem egészen üres lenne; a szükség tehát arra int, hogy ezen egyházi egységet veszélyeztető soknyelvűség már valaha megszüntettség, felszólítá tehát a jelenvolt tagokat, hogy kiki szabadon nyilatkoztatná ki nézetét és vélekedését; mire kivált Tettes Okolicsányi Lajos ur indítványára egyenlő szívvvel és akarattal, közmegegyezéssel határozottatott:

1. Hogy a hétköznapi könyörgések ezentul mindig magyar nyelven.
2. A déleesti vasárnapi istenitisztelet hasonlólag magyar nyelven tartassék.
3. A minden hónap első vasárnapjain tartatni szokott német és tót istenitisztelet szinte eltöröltetett, helyébe mindig magyar istenitisztelet lesz.
4. Hanem minden sátoros ünnepeken úgy mint eddig német és tót istenitisztelet tartassék és az ur vacsorája kiszolgáltassék.“

Ez ellen a hivek közül ismét többen panaszt nyújtanak

be az 1843. febr. 14-én tartott közgyűléshez, melyben vádolják lelkészőket, Psenyeczki Nagy Mihályt, hogy ő »önkéntesen az eddig gyakorlatban volt három nyelvű istenitiszteleket egyedül magyarra szoritja« stb. De a lelkész ennek ellenében kimutatja, hogy „az istenitisztelek megváltoztatása az egész egyház józan s értelmes nagy többségének világos meggyőződésből s czélirányosságból származott óhajta legyen« — s így az istenitisztelek rendje továbbra is megmaradott.

1845-ben a haranglábat állítják fel.

Ugyan ez év febr. 26-án lemond az egyház jeles felügyelője, Reviczky Elek — miután Tállyáról eltávozott — s helyébe a hivek közakarattal okolicsnói Okolicsányi Lajost, a késmárki lyceum gondnokát választják meg, a ki azon év jul. 26-án köszön be, mely alkalommal bemutatja Osgyánból nagyságos özv. Korponayné, szül. Mázsáry Julianna asszony 200 frtos alapítványát, a melyet ő szerzett meg az egyháznak.

1846-ban az egyház adóssága 2137 frt 45 krt tett, melyet részint a hivek buzgósága, részint a külföldi egyházakat segélyező egyletek adományaiból törlesztettek; mely utóbbtól rövid idő alatt 1817 frt segedelmet nyert az egyház.

1847-ben a paplakon új istállót építenek.

1850-ben az abszolút kormány megtiltá az egyházi közgyűlések tartását.

1851. jan. 21-én a gondnok előterjeszti az egyház szomorú helyzetét. E szerint: a templom megrongált fedele igazítást igényel; paplak, iskola s minden egyházi épületek dűledeznek; a lelkésznek $\frac{3}{4}$ évi fizetése hátra van; az egyházat terhelő adóságok lefizetésére semmi remény; az egyházi pénztár üres; a hivekre már új adót kiróni lehetetlen; már az erős lelkű egyháztagok is kétségbe estek az egyház jövője felett; csak a lelkész Nagy Mihály nem csüggedett; fáradhatatlan buzgóságának sikerült lelkes pártfogókat találni e hazában úgy, mint a külföldön, kik oly nagyszerű segélyt nyujtának, hogy az egyház nemcsak adóságait törleszté le, de épületeit is mind rendbe hozhatta. Ezért a hálás egyház jegyzőkönyvi köszönetet szavaz jeles lelkészének, hogy késő

maradékaik is tudják méltányolni, becsülni s tisztelni érdemeit.

Ugyan ekkor a lelkész bemutatja Sóhalmy Soma Jánost, mint új tagot az egyháznak, ki mindjárt az egyház jegyzőjévé választatik.

1856 nov. 33-án az Okolicsányi Lajos elhunyt felügyelő helyére egyhangulag a jeles Sóhalmy János Sámuel választatik meg, a ki hosszú időn keresztül vezetője, s lelke volt e szegény egyháznak.

1857-ben aczélharangokat szereznek a hivek, s azt febr. 15-én ünnepélyesen fölavatják. A felavatási ünnepélyre számos vendégek jelennek meg, így p. o. Nyiregyházáról 40-en jöttek, köztük a 18 személyből álló énekkar, mely az isteni tisztelet alatt Gáspáry János karmester vezetése alatt megható hymnusokat énekelt.

Ugyan ekkor a nyiregyházai egyház küldötteinek az indítványára „torony alapítványt“ tesznek, mely célra akkor 63 frt gyűlt össze.

1860. febr. 12-én a csász. „pátenst“ utasítják a legerélyesebben vissza a hazafias és lelkes egyháztagok.

1861-ben tűz támad a városban, s annak egy részét elhamvasztja. Ekkor a templom teteje is égni kezdett, de Michna Mátyás és Zlejsi Sámuel egyház hivek több nővel együtt azt eloltották.

Ugyan ez évben Máday szuperintendens látogatta meg a tállyai egyházat.

1865-ben a nemes timárczéh fényes és drága csillárt adományozott az egyháznak.

1866. jan. 27-én határozzák, hogy miután „a torony-alapítványra több rendbeli kisebb és nagyobb ajánlatok lettek már eddigelé is téve, azok külön kezelendők.“

1870. dec. 11-én Sóhalmy János »egészségének hanyatlása tekintetéből lemond a felügyelőségről«. Helyébe 1872. ápril 28-án választják Keler Imrét; addig helyettesített felügyelők viszik az egyház ügyeit.

1873. június 15-én az egyház tanítója Pap János köszön le, helyébe jul. 27-én választatik új tanító Fidler Sándor személyében.

Ugyancsak 1873. szept. 14-én pedig az egyház agg lelkésze P. Nagy Mihály is leköszönt, a ki 53 éven keresztül hirdeté az Isten igéjét, s Tállyán mint lelkész 40 évig működött. Az egyház megindultan vesz búcsút nyugalomba vonult szeretett agg lelkésztől, s szept. 21-én már megválasztják utódját az oldala mellett működő Hajász Pál s. lelkész személyében, a ki azóta Fidler tanítóval lelkiismeretes buzgósággal vezeti a tállyai egyház ügyeit.

1875-ben mélt. Bárczay Albertné szül. Okolicsányi Lujza úrnő 500 frtot adott az egyháznak.

Néh. Krajcsovics János pedig ugyanez egyháznak 1500 frtot hagyományozott.

1877. jun. 11-én Czékus István püspök látogató meg a tállyai egyházat.

1877. szept. 8-án elhal az egyház nyugalomba vonult agg lelkésze Psenyeczki Nagy Mihály 83 éves korában s az egyház testületileg vesz részt a gyászünnepélyen.

1884. máj. 26-án újra leégnek az egyházi épületek: a paplak, az iskola s melléképületei; jun. 3-án elhatározzák azoknak a fölépítését. Határozzák, hogy nemcsak a pusztá tetők, de a romban álló falak is fölépíttessenek; hogy az iskola tágas, világos legyen; s a gyakori tüzesetek miatt a tetőzetet pléhhel vagy cseréppel fogják fedni. Az építés vezetésére bizottságot neveznek ki, ezt utasítják, hogy tervet készítsen, erről jelentést tegyen, az építőkkel szerződést kössön és segély forrásokról gondoskodjék.

Kivált Zelenka Pál miskolczi lelkész és esperes. számvevőszéki elnök buzdítja a hiveket az építésre; a ki többször kijő hozzájuk, személyesen részt vesz a gyűléseken, s az ő indítványára szerződést kötnek Schridde Frigyes szerencsi építőmesterrel, ki az összes építő munkát 4517 frt és 22 krért vállalja fel.

1884. dec. 18-án az építési költségek fedezésére az egyházkerülettől 1000 frtot kölcsönöznek.

1885. febr. 7-én az újiskolát ünnepélyesen felavatják.

1888. febr 2-án tartott egyházi közgyűlésen a tanító lelkes szavakban adja tudtára a szép számmal összegyűlt hiveknek, miszerint »nem sokára 100 éve lesz, hogy apáink a templom alapját megvetették, a mit ők megtettek, tegyünk meg mi is minden lehető egyházunk fentartására és felvirágoztatására.« A mit a közgyűlés tagjai meghatottsággal vesznek tudomásul.

Ugyanekkor Kéler Imre lemond az egyházi felügyelőségről s helyette Nagys. Szirmay István úr választatik meg felügyelőül, a ki május 14-én az esperességi egyházlátogatás alkalmával tartott közgyűlésen köszön be; ki rövid működésével is maradandó emléket biztosított magának az egyház fejlesztése körül. Mindjárt máj. 26-án egyházi gyűlést hivat össze; ott felkéri a lelkészt, hogy ismertesse meg vele az egyház anyagi állapotát. S midőn ekkor kitűnt, hogy az egyház pusztuló félben van s folyvást a deficittel küzd: a felügyelő erélyesen intézkedik; a hiveket áldozatkészségre serkenti, az illetékeket fölemelteti, a hátralékok szigorú behajtását követeli, s felhívja az egyházat, hogy segélyért folyamodjék. Ugyanekkor határozzák, hogy »a templom 100 éves fordulójának örömnépéig szükséges a templomot rendbeszedni s az egyház legnagyobb jóltevőinek emlékét megörökíteni.« Továbbá:

»Mivel ezen templom hazánk legnagyobb fiának keresztelési temploma, illő, hogy egyházunk ezt mint méltó büszkeségét ez alkalommal szinte megörökítse és így Kossuth Lajos nevét templomunkhoz külsőleg is hozzáfűzze. E célra az egyetemes egyház, de sőt az ország figyelme is felhivandó.«

Az 1888. jul. 11–12-én Nagy-Károlyban tartott esp. gyűlésen, az esperesi jelentésben Tállyáról ez olvasható:

»Tállya. Templomának déli fala megindult. A templom helyrehozatala nagyobb, 3000 frt költséget igényel. Pusztuló egyházak sorába jutott. 500–300 frt lelkészi és tanítói fizetés mellett is 316 frtra nem talál fedezetet. Hozzájárul a kivándorlás és filloxera vése, a mely pusztítja az erőt, ritkítja a különben is ritka sorokat. Egyetlen egyházunk, a melynek sorsa

komoly aggodalmat kelt. Folyamodik lelkésze, tanítójával együtt Baldácsiánumért és engedélyért országos gyűjtésre.«

Ugyanakkor tartott esp. gyűlés jegyzőkönyvének XXI-ik pontjában ez olvasható: „Elnökség bemutatja a tállyai ág. hitv. ev. egyház folyamodványát, melyben — a két év múlva bekövetkezendő százados egyházi emlékűnnep méltó megünnepeletése céljából is — hasadozott s több helyen romlásnak indult temploma kijavítására s az egyház jóltevőinek emléktábla által leendő megörökítése végett országos gyűjtés engedélyezését kéri.“

„Miután országos gyűjtésre engedély a főtisztelendő püspök úr útján a nagym. belügyminiszter által adatik, jelen folyamodvány a főt. püspök úrhoz pártolólág leendő felterjesztés végett az elnökségnek visszaadatik.“

1889. febr. 16-án tartott egyházi közgyűlésen a lelkész kiemeli, hogy a „mult év forduló pontot képez az egyház életében, mert sok történt az egyház fentartásának a biztosítására. Nevezetesen: az egyházi adókat 25⁰/₁₀-al feljebb emelték. Szirmay Istvánné ömagysága férjével együtt lelkesen buzgólkodik az egyház jövőjének a biztosításán. Ő maga a templom renoválására 150 frtot gyűjtött, az oltárt és keresztelő követ új diszes terítőkkel látta el. A kerülettől az egyház 100 frtot kapott tőkésítésre. A templom renoválására pedig országos mozgalom van keletkezőben“ stb. Határozzák, hogy a templom „az 1890-ben tartandó 100 éves jubilleumig oly módon renováltassék, hogy ez nagy hazánkfia Kossuth Lajos itteni keresztelése emlékéhez méltó legyen.“ Kimondják már most, hogy „Kossuth Lajos itteni megkereszteltetése tényét márvány emléktáblával kívánják megörökíteni; s a mozgalom indításának a vezetésére fölkérik Zelenka főesperes urat.“

Az 1889. jul. 23. és 24-én Nyiregyházán tartott esperességi gyűlés jegyzőkönyvének 27-ik pontja midőn Tállya sulyos helyzetéről szól, egyszersmind azt mondja:

„Kapcsolatosan indítványoztatott, hogy a tállyai egyház sulyos ezen helyzetét, baját, tegye az egyház megye ma-

gáé vá. Kérje fel az elnökséget, valamint a püspök urat, hogy az egyház e tárgyú kérelmező iratát jóváhagyásukkal, sőt ajánlatukkal lássák el.

„Közgyűlés a tállyai egyház megmentésére s templomának, melyben hazánk dicső fia Kossuth Lajos megkereszteltetett, s ennek fenntartását ennél fogva hazafias kegyelet is követeli, helyreállítására célzó törekvéssel fölkéri az elnökséget, hogy a tállyai egyházban gyűlést tartson, annak érdekében a szükségelt intézkedéseket tegye meg; fölkérendőnek határozta a főt. püspök urat, hogy ezen egyház helyzetének biztosítása céljából, nagy befolyású ajánlatát a maga helyén megtenni méltóztassék.“

Ugyanazon évi dec. 8-án tartott egyházi közgyűlésen a lelkész jelenti, hogy: „f. hó 5-én Nagyt. Zelenka Pál főesperes úr megjelent, hogy a templom renoválása és esetleg toronynyali építésére előmunkálatokat tegyen és az országos gyűjtést megindítsa.“ Kiséretében volt Barzó Mihály nyiregyházai építész, a ki a templomot fölmérte és az előleges költségvetést megcsinálta. A főesperes úr fölhívja az egyházat egy „Esdő szózat“ készítésére stb.

Az egyházi közgyűlés e jelentést örvendetes tudomásul veszi s ezen közgyűléséből kibocsátja az »Esdő szózat«-ot, a mely következő:

„A tállyai ág. hitv. ev. anyaegyház »Esdő szózata« hazánk és egyházunk áldozatkész közönségéhez!

„1890. október 31-én éli és ünnepli meg egyházunk temploma építésének századik évfordulóját Mindenütt nagy ünnepszámba menő ezen emléknap jelentőségét emeli azon nagy tény, hogy ezen egyházban született, ezen egyházban kereszteltetett meg hazánk nagy fia: Kossuth Lajos.

Mi e százados emlékünnepre Istent áldva gondolunk, vallásos és hazafias örömmel készülünk. Örömlünket azonban bánat nehéz köde gyanánt borítja a templom mai állapota. s ezzel szemben tehetetlen voltunk tudata. Templomunk falazata 3 oldalon megrepedezett, deszka mennyezete leszakadó, pala tetőzetének gerendázata süllyedő félben; belső felszerelése korhadt, disztelen, ablakai, ajtaja foszló félben. Tehetetlen voltunk nyilvánvaló: 358 lélek . . . kevés kivétellel iparosok, földmivelők mindannyian . . . a mostoha viszonyok miatt szegényedő. a filloxera vész beálltával pusztuló maroknyi nép, egyházunk napi szegény kenyerét sem tudjuk előszerezni.

Allításunk igazolására bemutatjuk itt hazánk nagy fiának történelmi becsű levelét, melyben Ő lelkészünk kértére, a tűzvész által elhamvasztott keresztelési anyakönyvet pótlólag, a szó szerinti közölt alábbi nyilatkozással tisztelte meg egyházunkat.

„Baraceone, di Collegno, Prov. di Torino Május 4-én 1874.”

Nagytiszteletű Lelkész Ur!

Én ugyan bármi nagy emberre is, annál inkább igénytelen személynemre nézve, nem magánjogi, hanem történelmi érdek szempontjából nagyon henyé dolognak tartom annak kutatását, hogy ki mely napon született, miután ez a nyomokat, miket egy vagy más ember tetteiben s eszmékben maga után hátrahagyhatott, sem meg nem örökítheti, ha veszendők, sem el nem törülheti, ha maradandók; mindazáltal Nagytiszteletűséged iránti tekintetből teljes készséggel adok annyi felvilágosítást ápril 26-ról keltezett levelében hozzám intézett kérdésére, a mennyit adhatok. Feleletem azonban csak csönka lehet, mert azt tudom ugyan, hogy hol és mely évben születtem, de születésem napját nem tudom, s hónapja felől sem vagyok bizonyos.

Szüleim helyesen vannak a velem közlött keresztelési bevallásban megnevezve: atyám kossuthi s udvardi Kossuth László volt; s mert a László nevet ugyanazon egy időben családomban többen viselték (László volt a S.-A.-Ujhelyi járás főszolgabirája, ki magyar Jesztrében-, szintűgy László volt, ki Szalókon lakott, mindkettő Zemplén megyében, családom ezen ága R. Catholikus volt, a mi águnk evangelikus,) megjegyzem: hogy atyám, családunk ősi régi fészkeben Kossuthon Túróc megyében született fia volt Kossuth Pálnak és Benyitzky Zsuzsannának. — Anyám volt Wéber Sarolta, Tyrlingi Wéber Andrásnak (a 17-ik századbéli vallási üldöztetések egyik vértanúja utódjának) és Hidegkövy Erzsébetnek leánya, ki Zemplén megyében Liszkán született, hol atyja a Mária Terézia idejébani háborúk alatt szerzett katona érdemei jutalmául kapott posta állomást birta. Én magam e szüléktől 1802-ben születtem Zemplén megyében Monokon, hol atyám ifju korában a gróf Andrassy család uradalmi ügyvéde volt.

Ennyi az, a mit egész bizonyossággal mondhatok Többet nem. Emlékszem az aranyozott rézcstos nagy családi Bibliára, melyből szokás volt atyám házánál vasárnaponként néhány fejezetet felolvasni s egy-egy zsoltárt elénekelni, s melybe az én és nővéreim születés napjaink a keresztelés adataival ősi szokás szerint be voltak jegyezve. A szüleim emléke iránti kegyeletnél fogva ereklyéül becsülném e rézcstos Bibliát, ha meg volna De nincs. Elpusztult ez is viharos életem fergetegeiben, mint sok egyéb, mire az epedő honszeretet s az emberi érzelem, mire ész és szív becset helyeztek, s mert vidékünkön s koromban inkább a tágabb körben ismert név, mint a születés napokat volt szokásban „megülni,” én pedig emlékező tehetségem fiókjaiban nem igen tartottam érdemesnek, hasznosabb dolgoktól helyet lopni a csekély magamra vonatkozó biographiai adatkák számára, hát biz én lassan lassan születésem hónapját s napját elfelejtettem emlékezetemben megtartani, mindössze is azon negatív reminiscenciám van felőlük, hogy nem a légmérséki változékonyság hónapjában, nem áprilisban születtem, hanem hogy mikor? azt biz én teljes bizonyossággal meg nem mondhatom. Ugy rémlik előttem, hogy szept-

temberben, 16-ik és 19-ik közt, alkalmasint 19-én; de nem merném reá szavamat adni, ámbár gyanitom, hogy az eseménynél, mely számomra büt sokat, örömet vajmi keveset hozott, alkalmasint jelen voltam; bárha talán burkoltan is, mert burokban születtem; mely azonban az én esemben bizony nem igazolta a népies babona hitét, hogy burokban születni szerencsét jelent.

Tehát ha az anyakönyvtartási pontosság a csorba keresztelési bevalás kitöltését csakugyan megkivánná, méltóztassék oda jegyezni nevem mellé, hogy születésem hónapja s napja nem tudatik. Mindennek meg van a maga haszna. Születésem napja nem lévén tudva, nem lesz nap, a mely emlékezetemet fölélessze s így nevem hamarabb lesülyed oda, a hová vágyakozom, a feledékenység örvényébe.

Adja át lelkész ur — kérem — öreg kortársam s barátomnak Nagytiszteletű Nagy Mihály lelkész urnak barátságos üdvözlőmet, s fogadja ön szívesen nagyrabecsülésem kijelentését. **Kossuth Lajos.**

Nagyt. Hajász Pál lelkész urnak Tályán.

Allításunk igazolására bemutatjuk itt a hegyaljai egyházmegye számvéviszéke által elbírált és elfogadott vagyonmérleget és költségvetést, a mely az egyházmegye f. évi közgyűlésének jegyzőkönyvében (az 54. és 55. lapokon) kinyomatva közkézen forog.

Vagyonmérleg 1888-ról.

V a g y o n :		T e h e r :	
Ingtalanokban		Tőketartozás az egyház-	
Templom, lelkész és tani-		kerületnél	1000.—
tói lak	12800.—	% tartozás	120.—
Föld	1740 —	Folyó tartozások	124.—
Ingóságok : belső felszerelés .	2474.90	Egyenleg mint vagyon	18724.16
Tőkevagyon : kötvényeken . . .	2573.02		
Tagoknál : % és illeték	334.12		
Készletben	56.12		
	<hr/>		
	19978.16		<hr/>
			19978.16

Költségvetés 1889-re.

S z ü k s é g l e t :		F e d e z e t :	
Évi adományokra	8.—	Évi adományokból	55.—
Tiszti fizetés : lelkész 320.—		Egyháztagek évi illetéke	317.40
tanító 160.—	480.—	Temetések után	18.30
Szolga fizetés	30.—	Tőkék %-ja	136.32
Kötelezett illetékek : adó, tűz-		Vegyés	48.—
kárbiztosítás, egyházmegye		Egyenleg mint hiánylat	189.18
és ker. járul.	97.20		
Kölcsönök %-ja	75.—		
Épületek fentartására	60.—		
Vegyés	14.—		
	<hr/>		
	764.20		<hr/>
			764.20

És mi annak daczára, hogy lelkészünknek csak 320 frtot, tanítónknak csak 160 frtot adhatunk évente, háztartásunk egyensúlyának helyreállítása céljából a tagilletékeket erőltetve 200 frtról 300 frtra 33 %-al emeltük és az így is még 180 frtban kimutatni kellett évi hiánylat elenyésztetésére a felségítő testvérszeretnek innen-onnan kért, kapott áldozatkészségén kívül más forrást nem ismerünk, — mégis mi a templom megújítására s ezzel a Kossuth-templomnak méltó módon helyrehozatalára gondolunk és törekszünk. Felbátorit erre vallásos és hazafias reményünk. Vallásos remény, hogy ezen egyházas nagy munkánknál is megsegít minket az Úr kegyelme s általa a hittestvérek szeretetteljes segedelme. Hazafias remény: hogy a Kossuth-templom helyrehozásánál segítő tényező lesz a nagy férfiú szülőhelye, temploma iránt való hazafias kegyelet.

Ily kettős remény által éltetve és bátoritva bocsátjuk ki imént esdő szózatunkat s kérve kérjük, hogy ezen templomnak helyreállítását, mely Barzó Mihály nyíregyházi lakos és jó hirben álló építésznek az esperességi hatóság által elfogadott terve és költségvetése szerint a hiányzó toronynyal együtt 29920 frtba kerül, kegyes hozzájárulásával elősegíteni s nagybecsű adományát, valamint a gyűjtött összeget a csatolt ivvel együtt 1890. május 1-ső napjáig, a mikor is a begyűlt adományok mérve szerint fog az építkezés mikéntje felett az esperességi hatóság befolyásával döntő határozatot hozatni, az alulirt felügyelőhöz beküldeni méltóztassék.

Jól tudjuk mi azt, hogy az egyház és haza fiai és leányainak áldozatkészsége sok oldalról, sokféle célra vétetik igénybe; tudjuk azonban azt is, hogy még nem volt nemes ezéi és magas törekvés e hazában, a mely nem találta volna meg a maga munkáit kellő időben és mérvben.

Hisszük, hogy azon férfunak temploma, kinek lánglelke új korszakot nyitó volt hazánk ezredéves történetében, lángszive minden körben villanyár erejével lángragyulasztotta az igaz hazafiságot, lángszava pedig szabadság, egyenlőség és testvériség evangyéliomszerű eszméinek törvénykönyvben és életkörben életet adott; azon Kossuthnak temploma, ki a hazáé, a művelt világé volt és lesz, büszkén a miénk; az egyház és haza lelkes fainak és leányainak adományaiából fel fog építtetni s fennen fogja az a hazafias kegyeletet és szeretetteljes hálát hirdetni.

Legyen e nagy hős, a névtelen hősök szellematyjának emléke szülő ezen helyén ily módon is megörökítve!

Kelt Tállyán, 1889. deczember hó 8-ik napján tartott egyházi közgyűlésből.

Fiedler Sándor,
egyh. jegyző.

Hajász Pál,
lelkész.

Szirmay István,
egyh. főesperes.

310.
ikt. 1889.

A hegyaljai ág. hitv. ev. egyházmegye évi közgyűlésének (Nyíregyházán, juli 22. 23. jkv. 27.) határozatára történt hivatkozással igazoljuk, hogy e kérvényben felsorolt adatok a tényleges helyzetet tárják fel; óhajtjuk, hogy a templom helyreállításával egyidejűleg biztosítottassék magának az egyháznak is jövője, az egyetlen mentő eszköz, tekintélyes összegű

alaptőke által; kijelentjük, hogy mi a felügyelő úr kezeihez küldött segélyösszegekről nyilvánosan adunk majd számot, azoknak értékesítése felett majd határozunk; kérjük hazánk és egyházunk áldozatkész fiait és leányait, hogy ezen kegyeletes kettős emlék felállításához a szükségeselt esz-
közt megadni méltóztassanak.

Miskolczon, 1889. december hó 9-ik napján.

Az egyházmegye elnöksége:

Zelenka Pál,
főesperes.

Radvány István,
egyh. felügyelő.

3142-ik sz.

A tállyai ág. hitv. ev. egyházat, mely csekély lélekszámmal bírva, szegénységgel küzd és pusztulásnak indult, roskadozó templomának megújítása és jövője biztosítása céljából az ev. egyházhívek és nemesen érező hazafiak szíves pártfogásába melegen ajánlom. Rozsnyón, 1889. dec. 12-én.

Czékus István,
ev. püspök,

Az 1890. jul. 30-án Tokajban tartott esp. gyűlés jegyzőkönyvének XXXI-ik pontja Tállyáról ezt mondja: »Jelenti a püspök úr, hogy mint főesperes a tállyai egyház érdekében ez egyház előjáróival több ízben tanácskozott, megjelent a helyszínen szakértő építészszel, s szükségesnek találtatott a templom teljes megújítása, s szükségel erre az egyház toronyépítéssel együtt 28,000 frtot. Nyolczezer felhívás ment szét az országba s ezen felhívásokra az egyház eddig 5600 frtot kapott. Ez még mind kevés, a gyűjtést folytatni kell.

Közgyűlés megnyugvással és elismeréssel vevén tudomásúl a tállyai egyház érdekében tett hathatós s eddig is már szép eredményt tanusító elnökségi intézkedéseket, fölkéri újból is az elnökséget, hogy szép célért küzdő ezen küzdelmes egyházat támogassa a segélygyűjtés folytatásában továbbra is, s a szükséges építkezésekre nézve a jövő évi közgyűlésre tegyen érdemleges jelentést,«

1890. okt. 31-én tartotta a tállyai egyház százéves fennállásának örömnepét. Ez ünnepélyen részt vett a város egész lakossága felekezeti külömbiség nélkül. A testvér ref. egyházat a helybeli egyházi előjáróságon kívül Br. Vay Sándor ő mélt.

tósága képviselte. A helybeli ev. egyház hivein kívül jelen voltak ez ünnepen: a főesperes úr, mélt. Berzeviczy Egyed és Tek. Nagy László kir. törvényszéki bíró urak stb. A püspök úr táviratban menté ki elmaradását.

Ez alkalommal Farbaký főesperes úr a következő magas szárnyalású imát mondá el az oltár előtt:

Ima

a templom felszentelésének 100. évforduló napján 1890. okt. 31.

T Á L L Y Á N.

Nagy nevedet imádvá, magasztalva emeljük fel kezeinket, szemeinket hozzád örök, mindenható Isten e napon, melyen e szentély felett a századik év merül a mulandóság tengerébe. Száz év, egy röpke percz neked, ki örök öl fogva vagy s kínél nincs változás vagy változásnak árnyéka, száz év, egy röpke percz neked, ki előtt ezer esztendő mint a tegnapi nap, mely elmúlt, vagy mint az éjszakának negyedrésze, de hosszú, hosszú idő nekünk; hisz ketten, hárman ha összetennők kérészéltünk gyorsan muló napjait, míg az évek e száma kitelnék belőlök. Száz év, óh mennyi változás e nagy idő alatt!! Országok enyésztek el, trónok omlottak össze, nemzedékek hanyatlottak sirjaikba s a feledség köde borul neveikre, hamvaikra. Ah, nyugosznak ők is, nyugosznak atyai öledben, kiknek áldozatkészsége, bízó lelke, buzgósága e templomot felépíté, a kik itt ma 100 éve, az első hálaéneket, az első hálaímát zengeték, rebegték hozzád; nincs, nincs közülök csak egy is. hogy mint amaz öröm napnak élő tanuja megjelent volna ma itt közöttünk. De a szentély, melyet nagy neved dicsőségére emelének, áll még, őrszemed virasztott felette, gondviselésed szárnyaival fedezted azt, felemelt jobbod előtt dúló ellenség, utczákat rommá változtató lángtenger s a haragos ég gyújtó menyköve kitért utjából s nem mert ártani neki. Áll e szentély, hirdetve csodás gondviselésedet, de áll megörölvé az idő vasfogától, roskadozva a száz év terhe alatt, repedező falaival omladozó menyezetével, viharrongálta tetőzetével hirdetve azt is, hogy csak az a templom örök, csak az a romolhatatlan, melyet ott a csillagok felett magad alkottál magadnak, míg a gyarló ember műve, ha neked szenteli is azt, alá van vetve a mulandóság törvényének s ujitást követel.

Oh mint égett a mi lelkünk a vágytól Urunk, Istenünk, hogy e néked szentelt hajlékot megujítva, új díszben mutatjuk be néked e napon. Oh ne szállj perbe velünk, Atyánk, hogy e törekvésünk testet nem öltött eddig! Végére mehetetlen bölcseséged nehéz megpróbáltatásokat mért reánk. Megfogyatkoztunk, miként ősszel megfogyatkoznak a nappal órái, megfogyatkoztunk számban, erőben. Hijába énekeljük a zsoltáriróval (Zsolt. 121. 1.) „felemelém az én szememet a hegyekre, honnét jön nékem segítségem.“ A mi hegyeink megtagadják az áldást, nem ontják többé a folyó aranyat; egyiptomi csapás pusztítja a tőkét, melyből az a folyó arany valaha oly bőven fakadt, s ha nem könyörülz rajtunk és határunkon nagy Isten, maholnap kihull a kenyér kezeinkből. Ah, a mi templomépitő atyáink még így szólhattak Jóbbal (29, 6) „az

én utaimat vajjal mosom vala és a kőszikla is kiönti nékem az olajt, mint a patakot, és hozzád így fohászkodhattak a zsoltáráról: »Megékesítéd az esztendőket a te jóvoltoddal és a te ösvényid kövérséggel csepegnek (Zs. 65, 12.); ma így kesergünk Ezsaiás prófétával (XVI. 8—10) »a Hesbon városnak szőlői is elpusztítottak, a Sibma városnak is szőlője, annak okáért az én sirásomban siratom Jaázert és a Sibma szőlőtökeit, megnedvesítlek tégedet Hesbon és Elealé az én könnyhullatásommal és a szőlők hasznának is nem örültök, nem énekeltek, a bornyomó nem nyom bort a válukban, a szüreten való örömnck véget vetettem. Annak okáért az én szívem a Moáb veszedelmén zeng, mint a hegedűs az én belső részeim a Kir-Héres városon, és lészen ez, hogy mikor megtetszik, hogy Moáb hijába fárasztotta magát az ő templomában, megyen más szentőségesebb helyre imádkozásnak okáért.«

Oh de nem jó Atyánk! Nem folytatjuk így tovább. Nem, e nép nem megy szentégesebb helyet keresni imádkozásnak okáért; itt, hol annyiszor hallgattad meg imáját, itt, hol őt kicsiny korától az örök élet itálával itattád, azzal, mely e hegyek kiapadó arany nedvénel is drágább, itt akar imádkozni ezután is és imádság helyéül átadni e szentélyt a késő unokáknak. Hála néked, hogy a te segítségeddel az első lépést ehez, templomunk megnyitásához megtehettük s hogy e lépést oly gazdag, oly váratlan áldás koronázta. Te Mózeset adtál nekünk kegyelmedben, azon férfiuban, kit főpappá tevél köztünk oltárid körül, te a Mózes veszejét adtad kezébe, a lelkesítő szó csodatévő veszejét és ő megérinté véle szerte e széles hazában ezerek szívét, mint Mózes a sziklát, s ime a testvéri segítség hajjai ömlenek bőven s e habokkal megújulva, szebb alakkal fog kiemelkedni imáadásodnak eme szent, de jelenleg pusztulásnak indult hajléka. Oh add végtelen kegyelmedből Atyánk, hogy ezt láthassuk még saját szemekkel nemsokára, érintsd meg Mózes veszejével azoknak is szívüket, a kiket eddig a közöny sziklája hozzá férhetetlenné tön, add a munkához, melyet neved dicsőségére elkészítendők vagyunk, áldásodat, lakozzék majdan a megújult templomban is a te félelmed, s hirdettessék benne Igéd, az örök élet amaz itala tisztán és hamisítatlanul. Legyen áldásod a jövő nemzedékeken, melyek e megújítandó hajlékba neved dicsősítésére összegyülekezni fognak. Legyen áldásod ez egyházon, mely néked ma kegyeletes szívből szentel ünnepet, áld meg előjáróit, jóltevőit és minden hiveit. Oh Atyánk, ha már végére mehetetlen végzésed szerint meddővé lesz, elfogy, kipusztul bortermő hegyeinken az eddig oly bő áldást adott szőlőtő: add a te végtelen kegyelmedből, hogy csünguessünk annyival inkább szívünk egész bensőségével, mint szőlővesszők azon a szőlőtőn mely az Ur Jézus Krisztus, hogy maradjunk mi ő benne és ő mi bennünk és teremhessünk neked tetsző sok gyümölcsöket. Legyen áldásod e városon, mely felett megnehezült az idők járása. Áld meg ez édes hazát, melyet te adtál nekünk s melyben élünk, hálnunk kell; áldj meg mindnyájunkat, hogy víg szívvel áldhassuk nevedet, áld meg ezen mai ünnepünket is, tedd annak emlékéet gazdagon gyümölcsözővé a késő maradékra is. Hallgas meg minket a te egyszülött fiadnak az Ur Jézus Krisztusnak végtelen érdeméért. Amen.

Mire a helybeli lelkész alkalmi beszéde következett. Ezután egyházi közgyűlés tartatott, melyen az elnöklő főesperes jelenté, hogy az „Esdő szózat“ viszhangra talált, eddigelé 6200 frt folyt be; s így elérkezett az idő az építkezésről való gondoskodásra. Ajánlja egy építkezési bizottság választását. A közgyűlés ez előterjesztést elfogadja, s ugyan ekkor elhatározzák, hogy nagy hazánkfiának Kossuth Lajosnak megkereszteltetését a templomban emlék táblával örökítik meg. Főesperes úr az egyház híveket is felhívja az áldozatra, mire a közgyűlés lelkes tagjai azonnal 339 frtot irnak a kitett gyűjtőívre. Majd a jelen volt hölgyeket kéri föl a templom belső berendezésére és diszítésére, a mit azok a legnagyobb készséggel ígérnek meg.

1891. febr. 20-án »Köszönet és kérelem« czim alatt ezen felhívást bocsátá ki a tállyai egyház:

Köszönet és kérelem.

A tállyai ág. hitv. ev. egyház több mint egy évvel ezelőtt »esdő szózat«-ot intézett hazánk és az ev. egyház áldozatkész közönségéhez, roskadozó templomának megújíthatása érdekében. Bizott benne, hogy vallásos érzés és hazafias lelkesedés egyaránt részt követelendének a mentő munkából. Hisz e templom nemcsak imádságnak háza, melyben az evangyéliom örök-igaz, örök szép igéi hirdettetnek, de a hazafias kegyelet szent emlékhelye is kell, hogy legyen, melyet a késő maradék is áhítva keressen fel és „saruit levetve“ lépje át küszöbét, hogy e hely szemlélése által új tápot nyerjen szívében a hazaszeretet, mert hisz ebben a templomban kereszteltetett meg hazánk nagy fia, dicsősége, Kossuth Lajos.

És ez »esdő szózat« nem volt hiába való: édes hazánk minden tájékról, felekezet különbsége nélkül folytak be az adományok a szent célra, mely ezen adományokból a mult év december haváig befolytakat a »Pesti Napló« 355. számában nyugtattuk is. Fogadják a kegyes adakozók ez uton is forró hála köszönetünket.

De a hála szívből fakadó szavába fájdalmas sóhaj is vegyül. Legyen áldás minden filléren, mely a szent célra begyült! Ott ragyog a legkisebb begyült adományon is hálánk könnye! Óh, de fájdalom, a begyült összeg, az eddigi kiadások levonása után 6456 frt 12 kr., kegyes czélú vállalatunk kiviteléhez nem elégséges.

Nem rajtunk mult. Ugy tettünk, mint a hajós, kinek hajója léket kapott s a ki egymás után dobja a tengerbe legértékesebb tárgyait, csak hogy hajóját a sülyedéstől megmenthesse: csak a legszükségesebbre akarunk már szorítkozni, a lemondás tengerébe dobtuk ki mindazt, a mi eredeti tervünkben csak félig meddig is nélkülözhető, bármily előszeretettel karoltuk is fel kezdetben annak eszméjét, — lemondtunk a toronyról, le arról, hogy a templomot vörös rézzel fedjük, le — legna-

gyobbrészt — a templom belsejének tervbe vett átalakításáról is, csak-hogy magát a templom épületet az elpusztulástól megmenthessük; lemondunk, ah, elszorult szívvel mondtunk le arról, a mivel még egy évvel ez előtt reménykedve kecsegtettük magunkat, hogy t. i. a begyülemelő adományokból némi csekély tartalékokét is megtakaríthatunk a züllő szegény egyház jövőjének biztosítására s ime az összeg, mely rendelkezésünkre áll, még így sem futja ki. Lehetőleg takarékos ujjabb költségvetésünk szerint, legalább is 12,000 frtra volna szükségünk.

Mit tevők legyünk? Szakértőink véleménye szerint templomunk némi igazítással ez évben még elállhat, de a jövő tavasznál tovább, közbiztonsági szempontból sem volna fentartható. Ez évben tehát minden előkészületeket meg kell az építkezéshez tennünk, a jövő tavasszal pedig okvetlen hozzá kell látnunk a munkához.

Ugy de a phylloxera pusztítása által tönkrement negyedfélszáz lélekből álló gyülekezet tehetetlenül áll a nagy feladattal szemben; már is másfélezer forintnyi régiebb adósság terhe alatt nyög, s menthetlenül tönkre kellene az egész gyülekezetnek mennie, ha ezen elkerülhetlen építkezés folytán ujjabb adósságba merülne.

Egy reményünk van még: szétküldött aláírási iverkből még vissza nem érkezett 5000 darab. Talán hogy azokhoz, kiknél még iverk künn vannak, s kiket ezennel tiszteletteljesen felkérünk, hogy ezen iverket legkésőbb f. é. október 1-ig visszaszármaztatni kegyeskedjenek — eljut s meghallgatásra talál ez utólagos esdő szózatunk, s begyülemelő annyi adomány, hogy azok összege a legszükségesebbre szorítózkodó, de így is tetemes és költséges építkezésünk kiadásait fedezni fogja.

Oh legyen így az örök szeretet nevében, de legyen így a nemzet i kegyelet érdekében is!

A jövő 1892-ik évi szept. 19-ére esik Kossuth Lajos születésének 90-ik évfordulója. Velünk együtt bizonyára millió magyar fog imádkozni azért, hogy a szabadság lángszavu prófétája e napot ép erőben elérhesse s szívünk forró óhajtása az, hogy templomunk, ha már alapításának századik évfordulójára (mult 1890. okt. 31-ére) el nem készülhetett, akkorára minden esetre elkészüljön, s ama minden magyarra nézve kegyeletes napon — Kossuth Lajos 90-ik születése napján — legyen megfelelő ünnepélyességgel felszentelhető. Mely igaz magyar ne hozná meg e célra ha mindjárt ismételt áldozatát is, csak hogy azt lehetővé tegye? — mely igaz magyar ne sietne e kegyeletes ünnepély lehetővé tétele által a lelki öröm egy sugarával deríteni fel még gondtalan nyugalmat sem nyújtó agg napjait annak, ki lángszavának erejével mintegy sebesen zugó pünkösdi szélnek zendülésével a jobbágyok millióira derítette fel hosszú szolgaság után a szabadság hajnalát.

Mély tisztelettel, az ág. hitv. ev. egyház megbizásábõi.

Tállyán, 1891. febr. 20.

Fiedler Sándor,
jegyzõ.

Hajász Pál,
lelkész.

Szirmay István,
felügyelõ

318/91. E. f.

A tállyai Kossuth-templomra beérkezett adományok fenti kimutatását ezennel hitelesítjük, a »köszönet és kérelem«-ben felhozott ténykörülmenyeket igazoljuk s a szent ügyet a hívő és hazafias nagy közönség pártolásába melegen ajánljuk.

Kelt Miskolczon és Nyiregyházán, 1891. febr. 28.

Farbaky József,
a hegyaljai ág. hitv. ev. egyházmegye főesperese.

Radvány István,
egyházmegyei felügyelő.

Az 1891. jul. 29. napján Nagy-Bányán tartott esp. gyűlés jegyzőkönyvének XXIII. pontja Tállyáról ezt mondja: „Jelenti az elnökség, hogy a tállyai »Kossuth templom«-ra eddig 6165 frt 88 krnyi tiszta adomány gyűlt be, mindamellett ezen összeg a templom újjá alakításához elégtelen lévén, azon föltétel mellett, hogy az egyház templomát veszélyes voltára nézve szakértőileg sürgősen megvizsgáltatja s a netalán szükséges intézkedéseket a szakértői véleményhez képest pontosan végrehajtja, beléegyezett az egyház azon javaslatába, mely szerint a templom újjá alakítása a még tavaly kibocsátott gyűjtőívek bevonása, s az ezek után még remélt adományok vétele után legkésőbb a jövő év tavaszán eszközöltessék, s a templom felszentelése jövő évi szept. hó 19-én, Kossuth Lajos hazánk nagy fiának 90-ik születésnapján menjen megfelelő ünnepélyességgel végbe.«

»Közgyűlés örömmel szerezvén tudomást a tállyai Kossuth-templom ügyében tett elnökségi intézkedések eddig is fényesen bevált eredményéről, az elnökség javaslatához hozzájárul, a tállyai templom szent és hazafias ügyének gondozását az elnökség hathatós figyelmébe ezuttal is melegen ajánlja, egy szívvel lélekkel óhajtván e mellett, hogy hazánk nagy fiának drága élete fellett addig is, azután is örködjék az isteni gondviselés.«

Az 1892-ik év jul. 28-án Miskolczon tartott esp. közgyűlésen (Lásd ezen közgyűlés jegyzőkönyvének a XVI. pontját). „Elnöklő főesperes részletesen előterjeszté a tállyai »Kossuth-templom« építése ügyében történt intézkedéseket.“ Előadja,

hogy „a megújított templom körüli munkálatoknak aug. 20-ig kell szerződésszerűleg befejeztetniök, s a mű szerencsés befejezése után f. évi szept. 19-én, nagy hazánkfia Kossuth Lajos születésének 90-ik évfordulója alkalmával fog az ünnepélyesen fölszenteltetni. Egyszersmind felolvasta a főesperes az általa szerkesztett, a nagy hazafi részére küldendő, s a közgyűlés osztatlan tetszésével egész terjedelmében jegyzőkönyvbe felvételre méltatott következő meghívó levelet:

Mélyen tisztelt nagy hazafi!

Az Úrban kedves hitrokon!

Elközelg a nagy nap, szept. 19-ike, melyen millió magyar szív hála imája fog felszállani ég felé, mert hisz azon napon fogja Ön áldásteljes életének 90-ik évét betölteni.

Hegyaljai ág. h. ev. egyházmegyénk, mely Önt ifjúkora óta büszkén nevezi a magáénak, e napot kiváló egyházi ünnepélylyé akarja szentelni.

Tályai templomunk, melyben Ön, mint a ki ezen egyház egyik leánygyülekezetében Monokon született, a szent keresztségben részesült volt, az idő vas foga által megörletve, évek óta már rom volt jóformán, a melybe járni már inkább Isten kísértésnek, mint Isten imáadásának volt mondható.

Három évvel ezelőtt nagy lelkesedéssel határoztuk el ezen templomnak megújítását, még pedig, miután a phylloxera és kivándorlás által véginőség szélére jutott tályai egyháztól magától ez nem telhetett volna, országos közadakozásokból.

A mozgalom megindult és folytak be az adományok, nem oly bőségesen, mint remélhetni véltük, — a kunyhó és a polgári iparműhely többet adott, mint a palota, — de a dolgot azért tovább nem halaszthattuk, mert a tető és mennyezet összeomlással fenyegettek, s mert az Ön iránti kegyelet követelményének tartottuk, hogy a mű ez évi szeptember 19-én fel legyen avatható.

Kiadtuk tehát a vállalatot, a munka foly javában, augusztus 20-ig el kell készülnie, s hisszük, hogy a felavatás szeptember 19-én országos közérdeklődés mellett fog végbemenni. Hisz a Kossuth-név varázsa előtt a felekezetek korlátai leomlanak, hisz nem képzelhetünk magunknak magyart, bármily szertartás szerint imádja is Istenét, a ki ne leoldott sarokkal lépne be a szentélybe, melyben a Szent Lélek ajándokát (Apost. cselekedetei 2. r. 38. v.) vette az, kit Istennek ezen Lelke a szabadság, a népjog prótétájává, apostolává kent fel.

És lám, örömrünk még sem lesz teljes: teljes csak akkor volna, ha Önnek patriarchális alakja ama nagy napon ott ülne köztünk, mint élőképe a gondviselés választottjának, kit az Úr 90 év viharain keresztül szárnyaival fedezett és az ő szárnyai alatt adott neki oltalmat s kinek dárda és paizs volt az Úr igaz ígérete.« (Zsolt. 91. r. 4. v.)

Mi tudjuk, hogy ez óhajunk nem teljesíthető, visszafojtjuk hát keblünkbe szívünk leghöbbs vágyát, s nem is merjük Önt személyes megje-

lenésre felkérni. De esedezve kérjük, képviseltesse magát családjának valamely tagja, például 2 jeles, derék fiainak egyike által; karjainkon fognók képviselőjét hordozni; sziveinket tárnók ki előtte

Önt pedig, szeretve tisztelt hitrokon, arra kérjük, egyesítse ama napon imáit a mieinkkel népeért, hazájáért, egyházáért, hogy így az elválasztó távol daczára egyesülhessenek, összeforhassanak lelkeink szent érlemben, buzgó áhitatban

Mi pedig nem szűnünk meg addig is naponta buzgó imákban kérni az Urat, hogy Önt ama nagy napra, s még azon túl is soká, soká tartsa meg s emelje kegyelmének karjain, mint élő emlékét egy dicső kornak, mely mithoszi hősokeket szült, s melynek legkiemelkedőbb, legragyogóbb alakja a szabadságnak varázsszavu apostola, az érczből öntött jellem: Kossuth Lajos.

Fogadja határtalan nagyrabecsülésünk kifejezését, melylyel maradtunk Miskolczon, hegyaljai ág. h. ev. egyházmegyénk 1892. évi július 28-án megtartott közgyűléséből s annak nevében

Önnek mélyen tisztelt hitrokon hő tisztelői

Farbaky József,

fésperes,
nyiregyházi lelkész.
p. h.

Pazár István,

esp. jegyző

Radvány István.

esperességi felügyelő
p. h.

Ezekben van szerencsém adni a tállyai ev. egyház történetét, melyet be nem fejezhetek a nélkül, hogy e helyen is ki ne emeljem az ottani testvér ref. egyház jeles lelkészének Hézsér Emilnek, s az egyház hiveknek testvéri szeretetét, jóindulatát, s nemes előzékenységét, a kik a legnagyobb készséggel engedték át templomukat mindaddig, a mig csak az építés tartott az evang. egyháznak isteni tisztelet tartására!

A mi végre a lélekszámot illeti: a Greguss Mihály eperjesi tanár 1826-ban megjelent „Schematizmus“-a szerint (56. lap) találtatott a tállyai egyházban 411 lélek, a filiákban 268, összesen 679. Iskolás gyermek: 61 (35 fiu 26 leány).

Kereszteltetett 1824-ben 32 gyermek (21 fiu 11 leány).

Eskettetett „ 13 pár.

Temettetett „ 19 (12 fi 7 nő).

Fényes Elek 1851-ben megjelent »Magyarország geográfiai szótára« szerint Tállyán találtatott 330 evang. (IV. köt. 170. l.) Monokon pedig (III. köt. 112. l.) 107 evang. lélek. Bachát Dániel 1891-ben megjelent »Egyetemes névtára« szerint pedig volt Tállyán 351, a hozzátartozó filiákban 209, összesen 560 lélek s 43 iskolás gyermek.

	frt kr.
Áthozat	825.85
Vas-Simonyi	4.32
Veszprém	2.50
Vönczök	6.11
Zólyom	5.—
90 Zólyom-Lipcse	1.—
Zurány	20.—
<hr/>	
Összesen	864.78

Ag. ev. testületek, egyesületek.

Brassói esperesség	3.68
VI. sz. kir. v. esperesség	15.21
XIII. városi esperesség	7.10
Békési esperességi gyám- intézet	10.—
5 Gömöri esperes. gyám- intézet Rozsnyón	5 —
Pozsonyi esperes. gyám- intézet	10. —
Budapesti egyet. gyám- intézet	12.90
Komáromi egyh. gyám- intézet	5.—
Soproni lelkész-egylet	3.—
10 Selmeczi lyc. bibl. egyl. Nyiregyházi tanító-egyl.	3.— 6.20
<hr/>	
Összesen	81.09

Ev. ref. egyházak.

Abauj-Szántó	5.90
Abaujvár	2.50
Alsó-Vadász	1.—
Apa	1.—
5 Bajj	5.38
Balmazújváros	7.03
Balsa	1.—
Böcs	1.—
Deregyő	4.25
10 Gelej	2.—
Jász-Karadenő	6.40
Kis-Tárkány	—20
Kötegyán	1.50
Lácza	1.—
15 Ládháza	1.—
<hr/>	
Átvitel	44.16

	frt kr.
Áthozat	44.16
Luskó	3.—
Nagy-Bánya	10.10
Nagy-Rozvány	2.09
Rákos-Palota	5.—
20 Szent-Szala	2.—
Szerencs	4.—
P.-Palkonya	5.90
T.-Sz.-György	6.24
<hr/>	
Összesen	79.49

Egyesek adománya v. gyűjtése.

Fizely Frigyes, Abos	10 —
Rell Pál, Abelova	1.—
Nagy Sándor, Agya	2.—
Kiss János, Akali	5.—
5 Raksányi Kálmán, Al- berti-Irsa	4.30
Boronkay Ferencz, A- Bereczky	1.10
Bodolóczky János, Alsó- Gagy	—50
Gaál Samu, A.-Hrabócz	1.—
Rónay Albert, „	10.—
10 özv. Hevessy B.-né, A- Kásora	1.—
Mester L., A.-Mesteri	8.—
Básó Mihály, A.-Szeli	22.30
Huszár János, A.-Sz- Iván	4.—
Bergmann Lajos, Apar	1.—
15 Dr. Balázs Béla, Arad	8.50
Dr. Heeger Ernő, „	1.—
Bethlenfalvy Gy., Ara- nyos-Marót	1.—
Weber Ágost, Aurélháza	3.—
Lehótzky Antal, Árva- váralja	2.—
20 Tarcsy Antal, Bana	4.—
Kertész Samu, Bánfi-Hu- nyad	4.—
Dr. Magoss K., Bánfi- Hunyad	7.—
Szirmay Balam, Bánócz	2.—
Bernáth József, Bárcza	3.10
25 Kazinczy Artúr, Berettő	2.—
<hr/>	
Átvitel	108.80

	frt kr.
Áthozat . . .	108.80
Benedikty N Békés . .	20.—
Baross Károly, Békés- Bánfalva . . .	1.81
Fábry K., Békés-Csaba	1.—
Haan Béla, „	1.—
30 Novák Dániel „	2.—
Balogh S., Békés Gyula	22.40
Király László, Bogyoszló	8.—
Tóth Lajos, Bokod . .	5.84
Batta Antal, Boldva . .	2.—
35 Palotay Ignác, Bőös .	6.94
Andaházy László, Bu- dapest . . .	5.—
Beliczay Béláné, Bdapest	14.—
Bernáth Béla, orsz. gy. képv.	302.50
Cséry Lajos, Budapest .	5.—
40 Györy Elekné, Bpest .	18.—
Hets Ödön, Budapest .	24.—
Irányi Dániel, Budapest	11.—
Dr. Jancsó György, Bu- dapest	16.—
Jármay Gusztáv, Bpest	20.—
45 Dr. Králik Lajos, Bpest	1.—
Mauks János, Budapest	21.—
Mihaelics József, Bpest	13.20
Nagel Adolf, Budapest	7.—
Pánay István, Budapest	9.—
Schulek Melanie, Bpest	5.—
50 Schitter Vincze, Bpest	3.70
Szathmáry György, Bu- dapest	1.—
Vigyázáné b. Podma- niczky Zuzs.	5.—
Zsigmondy V.-né Buda- pest	2.—
Jeszenszky S., Csejte	6.—
55 Kovács Antal, Csépa .	—70
Fényes Balázs, Csokaj	15.30
Farkas Pál, Czegléd . .	20.10
Gombos Vilm., Czegléd	2.—
Hartyáni Imre, Czegléd	1.—
60 Olcay Lajos, Czegléd	1.—
Szekeres Miklós, Czegléd	3.80
Moller József, Dad	2.81
Jancsó Lajos, Debreczen	25.—

 Átvitel 740.90

	frt kr.
Áthozat . . .	740.90
Höflinger József, Deb- reczen	34.50
65 V. Szabó János, Deb- reczen	5.—
Szabó Miklós, Debre- czen	25.—
Székely József, Deés .	4.—
Heliszek Venczel, Denta	1.—
Zemann János, Dernő .	3.10
70 Schultze Ottó, Dobsina	1.—
Ternyei Antal, Dombó- vár	3.—
Nagy Sándor, Dorozsma	10.05
Molnár Béla, Duna-Szer- dahely	9.—
Hörk Pál, Edelény . .	3.50
75 Dr. Pásztor B. Eger . .	2.—
Jármay Béla, Eperjes	35.26
Meliorisz Ilka, Eperjes	8.—
Névtelen	2.—
Vandrák Vilma, Eperjes	2.—
80 Szilágyi József, Erdő- bénye	2.—
Kócsy János, Erdőköz .	2.—
Kolosztányi János, Élesd	6.37
Darvay Ferencz, Ér-Cso- kaj	2.95
Király István, Ér-Olaszi	3.—
85 Jancsó Janka, F.-Bánya	34.—
Hrabovszky István, F.- Eőr	1.—
Flachy János, F.-Petény	1.70
Unger János, F.-Rajk .	4.—
Wagner Emil, F. Sandorf	3.—
90 Mészöly Sándor, Felső- Zsolcza	1.50
Törös Ferencz, Felső- Zsolcza	—45
Karácson Lajos, Földes	1.—
Kállay László, Földes	2.—
Fábry Béla, Gálszécs .	1.—
95 Koch Gábor, Gálszécs .	5.—
Sztehló József, Glozsán	1.—
Bende Dezső, Gyöngyös	10.70
Dr. Beliczay Elek, Győr	1.—
Mayer Károly, Cyőr . .	10.—

 Átvitel 982.98

	frt kr.		frt kr.	
	Áthozat	982.98	Áthozat	1198.58
100	Strausz János, Győr	5.—	Vosztny Szaniszló, Keczel	7.—
	Mecsery István, Győr-Szabadhegy	7.45	135 Hubay K., Kenézli	1.—
	Kis Kovács P., Győr-Sziget	14.25	Papp Sándor, Keszthely	2.—
	Reszezi László, Hajdú-Nánás	1.70	Kolbenhayer Pál, Késmárk	25.—
	Deutsch Samu, Halas	2.—	Kostenszky K., Késmárk	9.—
105	Urbán Adolf, Hanusfalva	2.—	Kusztner G., Késmárk	1.—
	Fosztó F., Hid-Álmás	1.—	140 Ihán László, K.-Baból	1.—
	Papp J., Hidvég-Ardó	1.—	Szakonyi Miklós, Kisczell	5.—
	Magyar József, Hodos	1.—	Özv. Gömbös Jánosné, K.-Högyész	10.—
	Szeberényi I., Hódságh	3.—	Somogyi László, Kiscsomlyó	10.—
110	Börmisch Ede Igló	1.—	Marittay I., K.-Szeben	14.78
	Hajts János, Igló	1.—	145 Knöpfler K., Kokova	3.—
	Dr. Margonyai Gyula, Jász-Árokszállás	3.—	Jancsó F., Kolozsvár	5.—
	Gergely Antal, Ján.-Sz. András	4.—	Milkovics N., Koronczó	1.—
	Andrasovszky Béla, Jekefalu	3.50	Priviczky Ede, Körmőzbánya	5.—
115	Baltazár Antal, Jolsva	2.20	Raab Károly, Körmőzbánya	2.—
	Rüll Károly, Kapos-Szekcső	10.—	150 Bende A., Kő Keszi	1.—
	Ökrös László, Karczag	6.—	Poós József, Kővágó-Eörs	1.—
	Fülöp Sándor, Kassa	30.—	Stur Dániel, Kuczura	3.50
	Ganzfried B., Kassa	2.—	Weiszer Károly, Legegye-Mihalyi	3.—
120	Id. Kemény L., Kassa	1.—	Reitermacher G., Legegye-Bénye	12.—
	Kresz János, Kassa	18.—	155 Kvaszinger Ferencz Lemes	1.—
	Krusótzky J., Kassa	34.50	Kidorszky László, Lengyel	4.40
	Lang Imre, Kassa	1.—	Ordódy Endre, Léva	12.18
	Maurer Rezső, Kassa	10.—	Augusztini P., Liptó-Szt.-Miklós	1.—
125	Melcer István, Kassa	5.—	G. Biró Vincze, Lovászpata	3.—
	Molitorisz D., Kassa	3.—	160 Breuer N., Lőcse	7.—
	Özv. Prámer Antalné, Kassa	16.60	Dezső J., Magyar-Álmás	1.—
	Rác Gábor, Kassa	2.—	Fail Gábor, Makó	1.—
	Rélay Róbert, Kassa	5.—	Máriássy Ferencz, Mariküsfalva	1.—
130	Répászky M. és családja, Kassa	2.10		
	Szauberer Béla, Kassa	4.30		
	Jakobs Ottokár, Kassa-Hámor	11.—		
	Katona Zsigm., Kecskemét	1.—		
	Átvitel	1198.58	Átvitel	1352.44

	frt kr.
Áthozat	1352.44
Kardos Sándor, Maros-Vásárhely	22.10
165 Kiss Károly, Mád	1.—
Nagy Károly, Megyaszó	8.28
Ujágk Károly, Merény	28.—
Braun József, Mezőberény	2.—
Tarr Gábor, Mező-Gyán	4.70
170 Lakó Mariska, Miskolc	2.—
Radványi István, Miskolc	38.—
Zahorszky K., Miskolc	1.—
Benczúr Aba, Mogyorócska	2.95
Dr. Serly Sándor, Mohács	1.—
175 Dr. Leicsó J., Morócz	1.—
Molnár Dániel, Munkács	7.50
Panka László, Muiány	3.—
Milkovich Zs. Nagy-Igmánd	5.—
Tomka Endre, Nagy-Kanizsa	1.—
180 Székely Gyula, Nagy-Lomnicz	1.—
Fröhlich Gyula, Nagy-Mihály	2.—
Pilisy László, Nagy-Mihály	2.—
Polónyi Géza, Nagy-Mihály	5.—
Szentlélek Gyéza, N.-Mihály	5.—
185 Meliorisz János, Nagy-Röcze	4.10
Reusz Lajos, N. Röcze	2.—
Stephancsek K., Nagy-Röcze	14.—
Csáky György, Nagy-Szalonta	3.90
Id. Fonyad Imre, N.-Szalonta	7.—
190 Székely Gyuláné, N.-Szeben	3.40
Ludvig J., N.-Székely	6.80

Átvitel 1537.17

	frt kr.
Áthozat	1537.17
Persenszky János, N.-Tornya	5.73
Rimler Károly, Nagy-Várad	21.20
Kún Ferencz, Nádudvar	3.07
195 Molnár Jánosné „	15.15
Takács István, Nemes-Petró	— .50
Bertha György, Neszmély	5.28
Jávos József, Németségurab	2.—
Pásztor Sándor, Nagy-Bocskó	12.50
200 Káldy Ida, N.-Dém	4.30
Kellner Gusztáv, N.-Veszvércs	1.—
Barzó János, Nyiregyháza	21.50
Csengery József, Nyiregyháza	5.—
Déry Dániel, Nyiregyháza	9.65
205 Flegmann Lipót, Nyiregyháza	15.—
Májerszky Béla, Nyiregyháza	3.—
Palitz Márton, Nyiregyháza	5.—
Pataky Lajos, Nyiregyháza	3.10
Surányi Imre, Nyiregyháza	1.—
210 Fester Lajos, Nyiregyháza	3.—
Szabó Emma, Olasz-Liszka	1.50
Liptay Lajos, Oros	3.10
Galiczky G., Oroszháza	2.—
Dr. Konoky Ferencz, Orsova	1.—
215 Balás Pál, Orsova	3.—
Trsityenszky J., Oszf-Asszonyfa	5.—
Fizely S., Ó Radna	4.—
Ifj. Bucs D., Ócsény	4.—

Átvitel 1697.75

	frt kr.
Áthozat . .	1697.75
Rosta János, Pálfa . .	— 50
220 Gyurász Ferencz, Pápa	2.—
Hajdú Károly Pencz .	1.—
Ihrig Ernő, Pécsvárad	10.63
Fux Guidóné, Péczel .	3.—
Putsch Sándor, Pinkafő	5.—
Schönwizsner Károly,	
225 Pozsony-Sz. György	2.—
Benicz'y Sarolta, Pri-	
bócz	5.—
Ulreich Oszkár, Puszt-	
Födemes	2.50
Kiszelly József, Putnok	2.—
Kálmán László, Püs-	
pök Ladány	1.—
230 Király Miklós, Resicza	1.90
Sz. Radó Kálmán, Rép-	
czelak	20.—
Koreny Gyula, Rima-	
Brézó	6.—
Fáy Gusztáv, Rima-	
Szombat	1.—
Unger G., Rohonc . . .	1.—
235 Justh János, Rozsnyó .	1.—
Markó S., Rozsnyó . . .	19.15
Szarka József, Róna-	
szék	4.—
Kremer György, Rum	4.50
Tövis Ferencz, Sajó-	
Apát	1.50
240 Röck Pál, Sajó Lád . .	10.—
Györy Sándor, Sajó-	
Szt.-Péter	3.—
Thuránszky Mária, S.-	
Szt.-Péter	3.—
Máté László, Salánk . .	6.—
Goda Gábor, Sámorn	10.80
245 Chyter Kornél, S.-A.-	
Ujhely	2.—
Enyiczkey Gábor, S.-	
A.-Ujhely	1.—
Dr Sebők Antal, S.-A.-	
Ujhely	5.—
Farbaky I., Selmezb-	
bánya	2.—
Hüttl J., Selmezbánya	2.—

Átvitel . . 1837.20

	frt kr.
Áthozat . .	1837.20
250 Joerges A. özv., Sel-	
meczbánya	1.—
Oberländer S., Selmezb-	
bánya	3.—
Dr Schenek István Sel-	
meczbánya	1.—
Dr. Kiss István, Simon-	
tornya	4 10
Suhajda Béla, Somos-	
kesz	1.20
255 Rácz Gyula, Somogy-	
Szabas	6.05
Berecz Antal, Sopron .	1.—
Dr. Schreiner Károly,	
Sopron	5.—
Scholtz és Justh, Sop-	
ron-Strázsa	15.—
Kalmár Tivadar, Sívár	8.35
260 Hobl Vály Irma, Sza-	
badka	1.—
Szalay László, Sza-	
badka	43.—
Özv. Kracsala Jánosné,	
Szarvas	10.—
Csukás Ignác, Szeged	17.70
Engisch Frigyes, Szeg-	
hely	5.—
265 Sass ügyvéd, Szegszárd	3.—
Röczey N. j. bíró,	
Szendrő-Lád	1.59
Babós József, Szentés	2.10
Borbély Lajos, „	4.05
Horváth János, „	5.—
270 Juhász János, „	1.90
Kiss Zsigmond, „	2.—
Magyar József, „	21.56
Szalay József, „	1.30
Szilágyi Sándor „	6.60
275 Ifj. Várady Lajos „	10.—
Ifj. Vecseri János „	1.—
Nádasy Kálmán, Szt.-	
Lőrincz	34.—
Wéber S., Szepes-Béla	2.—
Nagy Pál, Szeped . . .	10.15
280 Dr. Szőke K., Szérb-	
Modos	1.—

Átvitel . . 2066.85

	frt kr.
Áthozat	2066.85
Fandly József Székely- hid	—50
Dr. Lehotzky I., Szé- kes-Fehérvár	5.—
Nagy Ignác, Székes- Fehérvár	39.65
Forgách T., Szikszó	2.—
285 Tury József, Szirma- Besenyő	9.—
Szoráth János, Szob- ráncz	8.—
Kulás K.-né, Tarczal	1.—
Sponer Tivadar „	2.—
K. Molnár J., Tazlár	1.—
290 B. Bejczy László, Tályá	11.—
Berzeviczy Egyed „	20.—
Dorosnyák Gyula „	10.—
Dorosnyák Károly „	20.—
Dr. Erős János „	26.
295 Fidler Dániel „	5.—
Györy István „	3.—
Havér József „	8.—
Hermann Lajos „	5.—
Hlavács András „	2.—
300 Mélar Imre. „	15.—
Kiss János „	3.—
Knizner Sándor „	5.—
Komáry Károly „	5.—
Özv. Korenyko J.-né „	3.—
305 Krajnyák János „	5.—
Kresa János „	5.—
Kundráth János „	5.—
Mihalecz János „	1.—
Mikula János „	2.—
310 Nagy László törvsz. bíró, Kassa	100.—
Nagy László, Tályá	5.—
Puchy Mátyás „	5.—
Raab János „	5.—
Rabb Pál „	3.—
315 Ifj. Raab János „	2.—
Szaliczky József „	2.—
Sóhalmy György „	40.—
Szabó Mihály „	5.—
Szilvássy János „	5.—
320 Szirmay Istvánné „	172.56

Átvitel 2638,56

	frt kr.
Áthozat	2638.56
Szirmay István, Tályá	10.—
Visnyey Mátyás, „	10.—
Szentkirályi K., Tápíó- Szt.-Márton	2.—
Lévay Henrik, Táp- lány	2.—
325 Potor Ferencz, Tenke	12.40
Téglás Gyula, Téglás	2.—
Lipcsey Tamás, Tisza- Füred	2.10
Kicsinkó Antalné, To- kaj	20.—
Schneider J., Toporc	1.74
330 Munkácsy J., Tornya	3.—
Kállay Lajos, Tóti	1.—
Roll Béla, Turócz-Szt.- Márton	2.70
Kuba István, Udva	1.—
Szentimrey Gyula, Uj- fehértó	4.80
335 Péterváry Sándor, Uj- Vidék	3.—
Lám Sándor, Ungvár	5.—
Csillény Sándor, Vajta	2.—
Czibur Andor, Varannó	5.—
Pereszlényi István Va- rannó	2.—
340 Jeszenszky S., Vág- Újhely	2.—
Rexa Sándor, Vág-Uj- hely	41.20
Hritz Béla, Vác	5.56
Mozgay Antal és Mária Veszprém	20.—
Toperczer Imre, Zap- szony	6.—
345 Zatureczky Tamás, Za- turtza	5.—
Baróthy Samu, Zemp- lén-Agárd	4.—
Dr. Hrabóczy N., Zom- bor	1.—
Késmárszky Kálmán, Zólyom-Brezó	1.60
Husz János, Zsadány	2.50

Összesen 2819.16

Egyesek és testületek adományai
három gyűjtőkönyvecskén.

	frt kr.
Dr. Desiderius, Bpsten	50.—
T. L.	10.—
Podmaniczky Frigy.	5.—
Bánó József	10.—
5 Farbaky József	5.—
Bobula János	1.—
Sturmán György	1.—
Ernust Kelemen	1.—
Dr. Issekutz Viktor	1.—
10 Olvashatatlan	1.—
"	1.—
"	3.—
Forster Ottó	1.—
Pulszky	5.—
15 Olvashatatlan	1.—
Chorin Ferencz	1.—
Zeyk Dániel	1.—
N. N.	2.—
Benyiczky Miksa	1.—
20 Végghlesi Kiss Pál	1.—
Justh Gyula	1.—
Irányi Dániel	1.—
Isaak Dezső	1.—
Hentaller Lajos	1.—
25 Horváth Adám	1.—
Molnár Józsiás	1.—
Illyés Bálint	1.—
Vörös János	1.—
Kürthy Sándor	1.—
30 Várady Károly	1.—
Burchard-Bélaváry	10.—
Péchy Tamás	5.—
Bátori Mihály	1.—
Nagy	1.—
34 Pulszky	1.—
Dr. Kralovánszky	1.—
Jeszenszky	1.—
Glück Frigyes	1.—
Olvashatatlan	1.—
40 "	1.—
Hammersberg Jenő	1.—
Gregersen G.	2.—
Olvashatatlan	2.—
Blaskovics	1.—
45 R. J.	1.—

Átvitel . . 142.—

	frt kr.
Áthozat . .	142.—
Schermann S., Bpsten	1.—
Röck István	1.—
Györy Elek	2.—
S. P.	—50
50 Dr. Hauer Sándor	1.—
Busbach Péter	1.—
Dr. Koller	1.—
Fábri	1.—
Dr. Tóót Béla	1.—
55 Dr. Jelinek	—50
Hornyánszky	1.—
Br. Kochmeister F.	2.—
Bukovinszky	1.—
B.	2.—
60 B. G	—50
Gärtner S.	1.—
P. H. E. S.	1.—
Kullmann	1.—
Lampl Hugó	2.—
65 B. Lajos	1.—
Földváry Mihály	1.—
K. L.	1.—
P. J. és R. E. 20-20 kr.	—40
Dr. Schmiedt	1.—
70 Gr.	1.—
M. O. K. Takpt.	2.—
Bexhett Ármin	1.—
H. H.	2.—
Fabinyi Gyula	1.—
75 Kéler Napoleon	2.—
Sredenics	1.—
Messik testvérek	1.—
Hegedüs Károly	1.—
Belicsny Béla	1.—
80 Jeszenszky Lajos	1.—
Kilényi Margit	1.—
M. N.	—50
Id. Görgey István	1.—
P. Irma	5.—
85 A budai ev. egyház	2.—
Szmik Lajos	1.—
Králik	1.—
Olvashatatlan	1.—
Édeskúthy	1.—
90 Szentiványi Árpád	1.—
Sághy Gyula	1.—

Átvitel . . 197.40

		frt kr.
	Áthozat . . .	197.40
	Pály János Bpsten	1.—
	König „	— .20
	Dr. Joob Lajos „	1.—
95	Maurer János „	— .20
	Deuschländer N. „	— .20
	Weisz Antal „	2.—
	Dr. Fried Lajos „	2.—
	Matuska Péter „	2.—
100	Dr. Nagy „	2.—
	Bpesti tót ev. egyh. „	2.—
	Hnyasskó „	— .50
	Steiner Adolf „	1.—
	Prónay Sándor Egerben	1.—
105	Bolvár „	— .50
	Fogel Agost „	— .50
	Bajtoth Sándor „	— .50
	Koner Sándor „	— .50
	Brau József „	— .40
110	Kemény „	— .50
	Horánszky „	— .40
	Peskóné „	— .30
	Fekete Lajos „	— .30
	H. „	— .30
115	Kápolnay „	— .10
	Müller György „	— .20
	Tóth Agoston „	— .20
	N.N.s N.N. 10-10 k. „	— .20
	Zalán „	1.—
120	Dr. Saáry Zsigm. „	— .50
	D. K. G. „	— .50
	Olvashatatlan 3 név 20—20 kr. „	— .60
	X. Y. „	— .10
	Dr. Pásztor Bert. „	— .50
125	Kohn Dávid „	— .40
	Vályi Nagy István „	— .30
	Kopácsy Dezső „	— .60
	X. Y. 25 kr. és N. N. 50 kr. „	— .75
	Kósáné „	— .40
130	Kolossyné „	— .50
	N. N. 5-ör 20-20 kr. „	1.—
	Szalma Venczelné „	— 15
	Farkas „	— .20
	Hunyor Samu „	1.—
135	Babocsay Sándor „	1.—
	Átvitel . . .	226.90

		frt kr
	Áthozat . . .	226.90
	Özv. Müllerné sz. De- muth Egerben	1.—
	N. N. 30 kr. és N. N. 50 kr. Egerben	— .80
	Mednyánszky S. „	— .50
	Olvashatatlan két név 50 kr. és 1 frt Egerben	1.50
140	Samaritanus „	1.—
	Kelemen Lajos „	— .40
	Varrok László „	— .50
	Balzay István „	— .40
	Olvashatatlan „	1.—
145	Csókás „	— .25
	Névtelenül tizen „	2.75
	Nánásy Mária „	— .10
	Vécsy László „	— .40
	Dr. Kozmay „	1.—
150	Babik „	— .30
	Ozsvárt Gyula „	— .30
	Si Zsigmond „	1.—
	Névtelenül heten „	4.20
	Horváth Mik. Hevesen	— .30
155	Rozmarine „	— .30
	Szepesi Vilmos „	— .30
	Velkey János „	— .30
	Adler József „	— .20
	Einhold István „	— .30
160	Luzsi István „	— .30
	Kozma János „	— .50
	Szabó István „	— .50
	Guba Ferencz „	— .20
	Lukács György „	— .50
165	Senvitzky Pál „	— .20
	Szigethy Ferencz „	— .20
	Olvashatatlan „	1.—
	Péthő László „	2.—
	Rosenfeld Lajos „	— .25
170	Takarékpénztár „	1.—
	Hevesy János és neje „	1.—
	Olvashatatlan 2 név „	1.50
	Körmüves „	— 50
	Elfer Jakak „	— .60
175	Polgári olvasóköri „	2.—
	Német Kálmán „	— .50
	Két névtelen „	2.50
	Átvitel . . .	261.25

	frt kr.
Áthozat	261.25
Lipovniczky Kálm. Hevesen	1.—
Gencsri Hevesen20
180 Zsigmond Béla „30
Heves község „	2.—
Bereczky Ferencz „	1.—
Olvashatatlan név „	1.30
B. Szabó Ignác „	1.—
185 Ifj. Luzsi Antal „20
N. Kuba M „14
Sztankovits Sánd. „20
Zelenka Pál Miskolczon	10.—
Radványi István „	20.—
190 Első magy. bizt. társaság „	5.—
Szobranczy Samu „	1.—
Vitthen Károly „50
Imre János „40
Vályi József „	1.—
195 Furman Gyula „50
Bárány D. „50
Zalay A. „40
Boross Rezső „50
Kühne Adolf „50
200 Greichmann Ede „	1.—
Pontos István „	5.—
Wächter Vilmos „	2.—
Debreczeny Dán. „	1.—
Grosz „	1.—
205 Adler „	1.—
Id. Kühne Adolf „40
Vinay Gyögy „40
Molnár Sándor „50
Janby Gábor „50
210 Weidlich Pál „	1.—
Korányi Lajos „	1.—
Három névtelen „	2.—
Rác Jenő „	1.—
Prevoszti Oszkár „	1.—
215 Fűrész Ida „50
Fűrész Ferencz „	2.—
Fűrész Róza „50
Eder Lajos „	1.—
Eder Károly „50
220 Szerémi János „	1.—
Bumsch Béla „	1.—

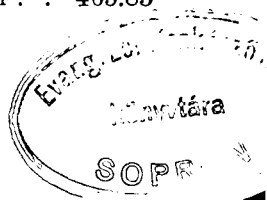
Átvitel . . . 334.19

	frt kr.
Áthozat	334.19
Dr. Markó L Miskolczon	2.—
Dr. Halász Sánd „	1.—
Alberth Ede „	2.—
225 Sassy István „	2.—
Hromjecz József „	1.—
Denecke Caesar „	2.—
Névtelenül kettő „70
Szinay István „	2.—
230 Forster Rezső „	2.—
Wolfgang Lajos „	1.—
Mayer Rezső „	2.—
Lichtenstein Józs. „	5.—
Hesz Jenő „	1.—
235 Ifj. ö. Markó Pálné „	1.—
Miskolczi tak. e. „	5.—
Kulcsár Károly „	3.—
Frank Albert „	1.—
Kohn Jakab „	2.—
240 Berzy László „	1.—
Hesz Miklós „	1.—
Borcs János „	1.—
Havas Mór „40
Fodor Pál „50
245 Olvashatatlan név „	1.—
Névtelen „32
Miskolczi tak.-p. „	5.—
„ hitelint. „	5.—
Fischer Lajos „	1.—
250 N.N. és N.N. 50-50 „	1.—
L. Béla „	1.—
N. O. „	1.—
O. J. „40
L. D. N „40
255 Kubacska J. „50
Leszih Miksa „	2.—
Mahr Pál „	1.—
Borsódm. gőzm. „	5.—
Grosz Adolf „	1.—
260 Polgár Lajos „	1.—
Knoblauch R. „	3.—
Bors.-Misk. hit.-b. „	2.—
Dabny Sándor „50
Misk izr. hitközs. „	2.—
265 Rác János „50
Mezey Pál „	2.—
Zureich „50

Átvitel . . . 410.91

	frt kr.
Áthozat	410.91
Hajász Andr. Miskolczon	1.—
Balogh Pál	.50
Kun Kálmán	5.—
270 Polacsek Arnold	1.—
Névtelenül hárman	1.50
Nyiregyháza város	5.—
Takarékpénztár egye- sület Nyiregyházán	3.—
Ipar és kereskedelmi bank Nyiregyházán	2.—
275 Somogyi Gyula	1.—
Id. Hibján Dániel	1.—
Déry Dániel	1.—
Dr. Meskó Pál	1.—
Dr. Meskó László	1.—
280 Toletti Domokos	1.—
Hudak Károly	.50
Hritz András	1.—
Hankovszky Istv.	.50
Zomborszky S.	.10
285 Figetzky Lajos	.20
Soltész Elek	.20
Kovács István	.10
Bicsák István	.20
Palitz István	.20
290 Krajnyák György	.40
Déry P. Pál	.20
Varga János	.20
Névtelenül hárman	.30
Tóth Ferencz	.10
295 Tokay András	.10
Kovács Teréz	.40
S. A.	.20
Grosz L. H.	.20
Gyurtsán J.	.20
300 Nádossy Kálmán	.50
Nádossy Gy.	.50
Lenhardt György	.50
Horek Károly	.10
Kazár István	.10
305 Névtelenül ketten	.70
Majoros Károlyné	.30
Simkó József	.30
Puskás Károly	.20
Kovács J.	.50
310 Zimmermann Pálné	.10
Átvitel	445.01

	frt kr.
Áthozat	445.01
K. G. Nyiregyházán	.40
Pivnyik	.25
Jánovszky	.10
Kozma György	.20
315 Névtelenül négyen	.50
Szabó Ferencz	.07
Moló György	.10
Szarvady Mihály	.20
Nikelszky Mátý.-né	.50
320 Márföldy Andrásné	1.—
Bogár Lajos	1.—
Kozár János	.20
Stoller	.40
Gyiskó János	.30
325 Dr. Ferlicskó Kál.	.30
Névtelenül nyolcz.	1.90
Pataki Dániel	.50
Misek András	.20
Szekretár Lajos	.30
330 Junicskay	1.—
Szabó Márton	1.—
Sztankóczy	.20
Maslák János	.40
Hrenk György	.30
335 Antal Mihály	.40
Graf Károly	.20
Korondán Péter	1.—
Kálnay Erzsike	.10
Garáné	.20
340 Tahy István	.50
Major István	.20
Häuffel	.40
Stern	.40
Gyurcsány F.	.50
345 Kovács P. Pál	.40
Szopkó Alfréd	1.—
Adamkovits	.50
Wirtschafter	.50
Karner József	.30
350 Éles Lajos	.50
Piringer	.30
Ifj. Orbán	.30
Névtelenül hatan	1.10
Pintér István	.30
355 Balázs András	.20
Radda Dezső	.20
Átvitel	465.83

	frt kr.
Athozat	465.83
Szakácsy D.-né Nyiregyh.	— 50
Schmolár István „	— 20
Schmotzer „	— 20
360 Heltonyák János „	— 10
Markó Károly „	— 20
Kovács Soma „	— 50
Tamássy Endre „	— 20
Palasitz Béla „	— 40
365 Valent András „	— 20
Friderikusz S. „	— 20
Sztrebala József „	— 20
Szesztay Károly „	1. —
Ritz „	— 20
370 Adamovits János „	— 30
Szeszich Lajos „	1. —
Csernik András „	— 20
Rozgonyi József „	— 20
Péter László „	— 20
375 Markó Mihály „	— 20
Kovács Jánosné „	— 50
Bálint Adolf „	— 20
M. S. „	— 60
Sleyvo János „	— 10
380 Névtelenül öten „	1. —
Ilanszky M. „	— 20
Kusnyerik Dániel „	— 20
Palicz Márton „	— 30
Ifj. Hell József „	— 20
385 Tiszovszky „	— 30
Éles József „	— 20
Kopcsó János „	— 30
Hrabovszky Samu „	— 30
Demeter Pál „	— 30
390 Szakács L. „	— 20
Szakács M. „	— 10
Nagy Pál „	— 10
Dedits „	— 10
Bozán Gyula „	— 20
395 Czölder Károly „	— 20
Losi „	— 10
Hudák „	— 20
Hudákné „	— 10
Schujan András „	— 10
400 Gyurtsán „	— 0
Markus „	— 10
Pivnyik „	— 10

Átvitel 478.43

	frt kr.
Athozat	478.43
Stropné Nyiregyháza	— 10
Szokol és ifj. Szokol „	— 20
405 N. Szexty „	— 20
Id. Szvétán József „	— 50
Kubacska András „	— 20
Balcsár Lajos „	— 40
Gr. Dessewffy „	10. —
410 Keresztessy Ist.-né „	— 40
Kavár András „	— 30
Körmüves Károlyné „	— 20
J. J. „	1. —
Z. J. „	— 50
415 Schulze Gy. „	— 50
Majerszky Barnab. „	1. —
Özv. Korponayné „	— 50
Udvarhelyiné „	1. —
Limonits János „	— 10
420 Már földi János „	— 10
Tomasovszky Mih „	— 20
Kalina Sámuel „	— 20
Szerkovics „	— 20
Fodor Agost „	— 25
425 Nádony János „	— 20
Névtelenül hárm. „	1.30
Boczkó fők. Debreczen	1. —
Debreczen sz. k. v. „	2. —
Gánovszky Alajos „	1. —
430 Posne „	1. —
Csanak „	— 50
Szesztina Lajos „	1. —
Benyáts Emil „	— 50
Kovacsay József „	— 50
435 Röth János „	— 50
István Gözm. Társ. „	2. —
Sztranke Zsigm. „	— 50
Debr. első tak. p. „	— 50
Alföldi takarékp. „	1. —
440 Handsel Vilmos „	— 50
Szlinka István „	— 50
Lichtenstein Józs „	— 1. —
Kemény János „	— 50
Gréh Mihály „	— 50
445 Balás Ödön „	— 50
Malasinszky Fer. „	— 50
Bauer Ignác „	— 50
Füleky Pál „	— 30

Átvitel 514.78

	frt kr.
Áthozat	514.78
Szabó L. fiai Debreczen	--.50
450 Gyenes Lajos	--.50
Első magy. bizt.	1.—
Jánossy József	1.—
»Phönix« bizt. társ.	1.—
Kölcs. seg. egyl.	--.50
455 Vágó	--.30
Hrabéczy Antal	--.40
Boczkó Sámuel	--.40
Baráthi	--.50
Névtelenül nyolcz.	2.52
460 Község-részéről Püs-	
pök-Ladányban	1.—
Takarékpénztár Püspök	
Ladányban	1.—
Tallós Jenő, Püspök	
Ladányban	--.50
Városi hatós. Karczagon	2.—
Varsándy	1.—
465 Poraba István	1.—
Suba István	--.50
Erdélyi László	--.50
Minda Gyula	--.50
Sánta István	--.50
470 Sánta János	1.—
Kiss Gáspár	--.50
Sallai János	--.50
Hajdu István	--.50
Öz. Csöreg Kár.-né	--.30
475 Nagy János	--.20
Mányi József	--.30
Nagy László	--.50
Tökés János	--.30
Fariánk Dániel	1.—
480 Olvashatatlan név	--.50
Csaboilly Mihály	--.50
Magyaly	--.50
Örzi András	--.20
Bathony	--.50
485 Schmied Mihály	--.40
Népbank	--.50
Horváth Pál	--.20
Takarék	--.60
Launy Gyula	1.—
490 R. Szilágyi László	--.20
Mándoki András	--.20
Átvitel	542.30

	frt kr.
Áthozat	542.30
Szarka János Karczagon	--.20
Balog Mária	--.40
Lévayné	--.50
495 Ref. egyház	5.—
Bak Sándor	--.20
Ökrös László	--.50
Sánta Gábor	--.10
Balog Miklós	--.10
500 Elnagy Lajos	--.10
Névtelenül 21-en	5.10
Városi közönség Szol-	
nokon	3.—
Népbank Mezőturon	1.—
Takarékpénztár	1.—
505 Névtelenül	--.50
Városi hatós. Szarvason	1.—
Evang. egyház	1.—
Benka Gyula	--.30
Chorin	--.30
510 Bretz Berta	--.20
Rettyey Samu	--.40
Szt.-Andrási takp.	--.20
Szarvasi takp.	1.—
Névtelenül	--.40
515 Dr. Erős Szerencsen	1.—
Mazur Pál	--.20
Ochs Pál	--.50
R. A.	--.50
N. N.	1.—
520 Geyer	--.50
Stark Márton	1.—
Hermann Lajos	2.—
Dorosnyák L.	1.—
Horváth Sándor	1.—
525 Schlick Gábor	--.50
Führer János	--.50
Kovács Károly	--.20
Zlejsy Pál	--.20
Pannikula Gyula	--.30
530 Olming Vilmos	2.—
Czink Józsefné	--.20
Tóth Endréné	--.20
Bures Ottó	--.15
Jamriska	1.—
535 Karner Frigyes	1.20
Abrahám	--.40
Átvitel	580.35

	frt kr.
Áthozat . . .	580.35
Wusurka Szerencsen	— .30
Pumek „	— .20
Cseh Kálmán „	— .20
540 Teichengnab „	— .30
Schridde Frigyes „	3 —
Puk „	— .50
Kozma Ferencz „	— .20
Dr. Keső Géza „	1. —
545 Szerencsi dalkör „	2. —
Borsody Mór „	— .50
Szliska „	— .10
Megyesy István „	— .20
Névtelenül heten „	1.30
550 Öhlschlager A. Mádon	1. —
Horváth József „	— .20
Kónya Miklós „	— .60
Kromcsik And-né „	— .10
Molnár Józsefné „	— .30
555 Füleky András „	— .10
Stellmacher A. „	— .50
Zalczér Márton „	— .40
Keresztessy István „	— .20
Homok Ferencz „	— .40
560 Hubay Lajos „	— .20
Führer Adolf „	1. —
Illésházy Endre „	1. —
Klein Gusztáv „	— .20
Kuglizó egyeslet „	— .66
565 Szántai Ferencz „	— .20
Mauritz Rezső „	— .50
Névtelenül ketten „	— .50
Káposzta Pál Tokajban	1. —
Hegyessy Béla „	— .20
570 Frits Károly „	— .10
Bene Gyula „	— .50
Frits Gyula „	1. —
Tokaji tak. pénz. „	1. —
Bollner Károly „	1. —
575 Ag. ev. egyház „	— .50
Névtelenül nyolcz „	3. —
Mankovits J. Tarczalon	1. —
Zeman Sáli „	1. —
Semok Vilmos „	— .50
580 Dolenszky „	— .50
N. Lajos „	— .50
Kméthy „	— .50

Atvitel . . . 610.51

	frt kr
Áthozat . . .	610.51
Névtelenül hatan „	1.70
Sóber Ferencz Gönczön	— .20
585 Ev. ref. egyház „	— .20
Tak. pénztár „	1. —
Fazekas István „	— .20
Dr. Szánthó „	1. —
Snopper Ferencz „	— .20
590 Bártfay András „	— .10
Görgey János „	— .20
Förster „	— .20
Dokus „	1. —
Olvashatatlan név „	— .20
595 Bokorné „	— .20
Névtelen tizenegy „	2.14
V. Gábor Krompachon	— .10
Gretzmacher „	— .20
Sárkány „	— .10
600 Patzier „	— .10
N. N. „	— .50
Stetter N. Sz.-Váralján	— .20
Tak.-pénz. „	1. —
Ag. ev. egyház „	— .1. —
605 Olvashatatlan „	— .30
Névtelenül tizen-	
nyolczan „	3.35
Városi hatóság Löcsén	1. —
Szepesi takarékp. „	1. —
Szepesi-hitelbank „	1. —
Z. Rombauer „	— .30
610 Justus „	— .50
Lofcsányiné „	— .30
Lányi Gusztáv „	— .30
Fabry „	— .10
Schritcz „	— .10
615 Papputt „	— .20
Benczur Géza „	— .50
Névtelenül harmincz-	
négyen „	5.40
Népbank Kassán	1. —
Takarékpénztár „	1. —
620 Elischer „	— .50
Brósz László „	— .50
Pausz „	— .20
Rindo „	— .20
Zauroff „	— .50
625 Özv. D. Selmeczy B. „	— .50

Atvitel . . . 641. —

	frt kr.
Áthozat	641.—
Magyar-biztosító Kassán	1.—
Gilányi	— .20
Dörner	— .10
Nép. gazd. szövetség	— .50
630 Szirmay Sándor	— .40
Ambrózy	— .20
Műmalom társulat	1.—
Stenczel M.	— .30
Maléter V.	— .50
635 Zámbery	— .20
Légányi Samu	— .20
Dunkel Vilmos	— .50
Névtelenül huszon-	
hármán	6.48
Gavallér Józs. Tolcsván	1.—
640 Ifj. Eördögh Dáv.	— .20
Köhler Gusztáv	— .40
N.N.	— .20
Városi hatóság S.-A.-	
Ujhelyben	1.—
Népb. S.-A.-Ujhelyben	— .40
645 Olvashatatlan	1.—
Hvozdovics	— .50
Hünel	— .30
Bánóczyné	— .30
Dr. Nyomár-	
kay,	— .50
650 Ag. ev. egyház	— .50
Barczy	— .20
Boka	— .20
Névtelenül tizen	1.70
Blum Dán. Sárospatakon	1.—
655 Nagy Gábor	— .40
Népbank	5.—
Eperjesy J.	— .20
Trocsányi B.	— .20
Horkayné	— .09
660 Bódogh J.	— .40
Reményi Vendel	— .20
Paulesits	— .20
Névtelenül tizen-	
ketten	2.24
Gyárfás János Ó-Liszkán	— .10
665 Tirpák Lajos	— .10
Szabó	— .40
Névtelenül négyen	— .80

Átvitel . . . 672.31

	frt kr.
Áthozat	672.31
Városi hatóság	
Czepléden	5.—
Takarékpénztár Czepléden	3.—
670 Népbank	1.50
Szalay Sándor	— .50
Ag. ev. egyház Albertin	1.—
Ag. ev. egyház Irsán	— .50
Ag. ev. egyház Pilisen	1.—
Ipartársulat	— .50
675 Gubányi	— .50
Kovács Ferencz	— .50
Földvárszky	— .50
N. N.	— .50
Megy. takp. Szolnokon	5.—
680 Tiszav. hitelint.	1.—
Lippich Gusztáv	1.—
Keresk. bank	1.—
Pobronyovszky	
ev lelkész	1.—
Monori takp.	1.—
685 Szédlőczy	— .30
Szelley János	— .20
Pataky István	— .50
J. Gábor	— .50
Csikai Mihály	— .10
690 Névtelenül ketten	— .60
Ag. e. egyh. Kecskeméten	1.—
Függetl. párt	2.—
Szappanos Istv.	1.—
Zolnay Antal	1.—
695 Patay Samu	— .50
Dr. Kovács Mih.	1.—
Dékány Józsefné	— .20
Aág I.	— .20
Bóka Zsigmond	— .50
700 Prika Ferencz	— .50
Népbank	— .50
Takp. egyes.	2.—
Szokolay Mih.	— .50
Héjjas József	1.—
705 Szappanos Elek	1.—
Mester Mihály	— .50
Buday Károly	— .50
Sántha László	— .50
Király Ferencz	1.—
710 Szappanos János	1.—

Átvitel . . . 715.91

	frt kr.
Áthozat	715.91
Tóth István, Kecskeméten	— .40
Körmöczy József	— .40
Salamon József	— .20
Fejér J.	— .50
715 Mészáros Kár.	1.—
Pap Ferencz	— .40
Mészáros József.né	1.—
Mészáros J.-né	1.—
Sz. Tóth János	— .50
720 Prikkel János	— .50
Dékány Gyula	— .50
Dr. Kovács Pál	— .50
Id. Sz. Tóth F.	— .50
Özv. Aczél Szabó Pálné	— .30
725 Katona Gergely	— .50
Szeley Mihály	— .40
R. F.	— .30
Szabó Gergely	— .20
Sánta Imre	— .20
730 Orbán János	— .10
Mocsár Gábor	— .50
Bódogh Károly	— .20
Dr. Ruttkay	1.—
Tóth László	— .50
735 Tajcsik Mátyás	— .50
Farkas Ignác	— .50
Makay Pál	— .30
Szekeres M.	— .20
Olvashatatlan	1.—
740 Enek Sándor	— .40
György Balázs	1.—
Galvács László	— .30
Olvashatatlan	— .20
Györfy János	— .50
745 Biró János	— .30
Szücs János	— .10
Farkas István	— .20
Somogyi Sándor	— .20
Zalay István	— .20
750 Daróczy János	— .50
N. I.	— .30
János Andorné	— .40
Olay	1.—
Rivény János	— .30
755 Bereczk S. r. lelk. Szeged	1.—
Átvitel	736.91

	frt kr.
Áthozat	736.91
Egyedi Sánd. Szegeden	— .50
Lévay Lajos	1.—
Mészáros Endre	1.—
Cserepes Jenő Maglódon	1.—
760 Kemény Dezső	1.—
Udvardy Károly	— .50
Pressi	— .20
Csikváry György	— .50
Kreitlery	— .50
765 Wodianer József	1.—
Varga Pál	— .20
Paulinyi György	— .20
Hajdu	— .10
Nagy János	— .20
770 Baby Pál	— .20
Faklesz János	— .20
Kollmann Mór	— .10
G. Főzik István	— .20
Grohér István	— .10
775 Tohányi Pál	— .30
Holkó Ádám	— .20
L. Varga János	— .20
Levsko Pál	— .20
Moravcsik ev. lelkész Aszódon	1.—
780 Ág. ev. egyház Acsán	— .50
Prónay Gábor	1.—
Dr. Desiderius	1.—
Összesen	750.01

Városok, községek.

Abauj-Széplak	2.—
Abony	7.—
Acsád	4 67
Acsád (Vasm.)	— .50
5 Adony	— .60
Agya	8.57
Alberti	17.—
Albis	6.50
Alpár	8.80
10 Alsó-Dabas	3.—
Anarcs	— .87
Apátfalva (Csanádm)	1.—
Arad	10.—

Átvitel . . . 70.51

	frt kr.
Áthozat	70.51
Ács	3.40
15 Bakabánya	3.90
Balaton-Füred	1.—
Balkány	5.10
Balsa	2.84
Battonya	10.46
20 Bánócz	1.50
Bánréve	2.39
Bátyu	1.25
Beregszász (két izben)	4.99
Bereg-Som	5.—
25 Beregszó	2.—
Bényekáva	4.—
Bihar-Csátár	4.12
Bihar-Mező-Keresztes .	13.—
Bodókö-Váralja	8.05
30 Bodrog Keresztur	6.80
Bogyoszló (két izben)	6.45
Bölcske	10.—
Brezsnóbánya	2.—
Budapest	100.—
35 Csetnek	1.94
Csokaj	2.20
Csongrád-Mágocs	7.—
Csorvás	2.—
Czecze	5.40
40 Czegléd	10.—
Czibakháza	1.35
Darvas	2.55
Derecske	25.—
Deregyő	4.31
45 D. Horváth	2.62
Dobsina	2.—
Duránd	1.—
Ecséd	6.—
Edelény	—54
50 Egyek	6.40
Egyházas-Radócz	2.18
Eperjes	3.—
Esztergom	5.—
Élesd	4.10
55 Ér-Tarcsa	2.60
Fakta-Szada	6.54
Farád	11.—
Farkasd	1.25
Fehértemplom	3.10

Átvitel 387.84

	frt kr.
Áthozat	387.84
60 Fekete-Ardó	1.45
Fekete Város	4.65
Felső-Dobsza	5.39
Felső-Hahót	2.10
Felső-Méra	1.30
65 Felső-Eőr	9.25
Felső-Szeli	20.—
Felső-Szt-Iván	2.—
Felső-Varsánd	3.23
Felső-Zsolcza	1.76
70 Fényes-Litke	2.34
Fogarás (két izben) . . .	7.30
Földeák	8.40
Gárdony	4.10
Gemzse	—65
75 Geszteréd	—50
Guta	1.80
Gyapju	2.70
Gyergyó-Szárhegy	3.—
Gyoma	21.30
80 Gyömörő	—80
Gyöngyös	1.80
Győr	10.—
Hajdu-Böszörmény	7.15
Hajdu-Hadház	2.—
85 Hajdu-Nánás	5.—
Hajdu Sámson	6.90
Halas (két izben)	45.20
Heves-Bakta	1.—
Heő Csaba	4.75
90 Héviz-Györk	—70
Homonna	3.70
Hódmező-Vásárhely	5.—
Igló	10.—
Issaszeg	1.—
95 Iszka-Szt-György	3.70
Jánoshida	8.70
Jászapáti	10.—
Jászberény	5.—
Jász-felső Szt-György . . .	1.—
100 Jász-Kisér	7.40
Kaba	3.70
Karczag	11.75
Kassa	10.—
Kántor-János	3.40
105 Kecskemét	10.—

Átvitel 670.71

	frt kr.		frt kr.
Áthozat . . .	670.71	Áthozat . . .	1025.01
Kemecse	7.—	Nagyfalu	3.—
Késmárk	5.—	Nagy-Goroszló	—15
Kézdi-Vásárhely	6.95	Nagy-Károly	10 —
K.-Apáti	2.50	155 Nagy-Korpád	1.50
110 Királyfalva (Vasm)	11.74	Nagy-Körös	5.—
Kis Győr	2.60	Nagy-Szombat	14.10
Kis-Kér (kétizben)	14.80	Naszód	—50
Kismárja	2.14	Nemcsény	4.70
Kolosvár	10.—	160 Német-Palánka	3.40
115 Komárom	5.—	Nyirbátor	16.—
Kondoros	3.—	Nyir Bogát	2.—
Konyár	6.54	Nyir-Bogdány	5.50
Korpona	2 —	Nyiregyháza	25.—
Kóka	1.60	165 Nyitra	2.—
120 Kölcse	6.20	Okány	6.—
Körmöczbánya	25.—	Orosháza	7.85
Krompach	4.03	Ottomány	2.15
Kun-Madaras	11.—	Ó Becse	5.—
Kun-Szt-Márton	—83	170 Ó-Béba	1.70
125 Lajos-Komárom	38.—	Ó Kanizsa	10.60
Lak	1.50	Ó-Kécske	3.—
Lakszakállas	5.32	Ózd	10.—
Léva	8.65	Öcsöd	5.—
Liebling	1.20	175 Pankota	17.05
130 Losoncz	10.—	Páczin	1.50
Lovász Patoña	6.—	Pápa	3.15
Lörinczfalva	1.—	Pátroha	—66
Mada	—30	Pelsöcz	1.—
Madocsa	38.65	180 Pess Héviz	3.—
135 M. Pécska	3.—	Péchujfalu	—98
Majsa	2.—	Péczel	14.80
Makó	12.—	Pjerg	10.70
Margitta	8.—	Polgárdi	6.70
Mármáros-Szigeth	10.—	185 Putnok	—60
140 Maros-Vásárhely	5.—	Püspök-Hatvan	2.—
Mária Pócs	1.30	Ráczeve	25.—
Mád	21.15	Rimaszécs	2.21
Meszlény	1.70	Rimaszombat	21.25
Mező-Csáth	5.—	190 Rudobánya	4.60
145 Mező-Túr	5.—	Saáp	4.—
Miskolcz	5.—	Sajó-Gömör	3.50
Modor	1.—	Sajó-Kaza	3.60
Monostorszeg	16.20	Salgó-Tarján	5.—
Munkács	3.50	195 Sarkal (két izben)	15.24
150 Nagy-Bajom	8.90	Sárvár	6.70
Nagy-Becskerek	7.—	S.-A.-Ujhely (két izben)	2.—
Átvitel	1025.01	Átvitel	1324.40

	frt kr.
Áthozat . . .	1324.60
Selmeczbánya	6.—
Soborsin	3.50
200 Somodi	6.—
Somogy-Lád	1.29
Somogy-Som	6.—
Suúr	1.40
Süvete	3.—
205 Szakolcza	3.80
Szalárd	—30
Szalonna	2.80
Szarvas	10.—
Szatmár	20.—
210 Szatmár megye főpénz- tára	4.56
Szász-Régen	5.30
Szeged	10.—
Szeghalom	19.14
Szemecz	6.50
215 Szend	3.50
Szendrő	7.75
Szepes-Béla	11.10
Szikszó	2.40
Szilas-Balhas	10.—
220 Szilágy-Cseh	2.50
Szilvás	—30
Szirák	2.—
Szolnok	1.—
Szombathely	5.—
225 Szóvát	8.50
Tapolcza	5.—
Tatatóváros	11.—
Tápió-Bicske	10.—
Tápió-Sáp	1.—
230 Teke	—70
Temesvár	10.40
Timár	4.—
Tipe	1.70
Tisza-Földvár	2.—
235 Tisza-Keszi	7.70
Tisza-Nagyvér	2.65
Tokaj	10.—
Torda	9.60
Tornallja	9.20
240 Tószeg	8.76
Trencsén	2.—
Ujverbász	4.—

Átvitel . . . 1587.75

	frt kr.
Áthozat . . .	1587.75
Vadkert	10.50
Vác	10.—
245 Vári	1.37
Város-Hidvég	3.50
V.-Dombó	1.50
Vereb	—60
Verebély	6.50
250 Veszprém	3.35
Veszprém alispáni hiv.	62.28
Veszprém-Nagy-Szóll.	2.20
Verseny	8.40
Zaránd	—50
255 Zenta	20.—
Zólyom	10.—

Összesen . . . 1728.45

Pénzüintézetek.

Abauj-Szántón: Tkp.	31.—
Alberti-Irsán: »	2.10
Aszódon: »	5.—
Békésen: Népbank	5.—
5 Bicskén: Takarékp.	2.—
Budapesten: Első hazai Takarékpénztár	30.—
Budapesten: Első m. orsz. Takarékp.	10.—
Budapesten: Első m. gyapju mosó	10.—
Budapesten: Első m. bizt. társaság	50.—
Cserenkán: Takarékp.	5.40
10 Czegléden: Népbank	2.—
Déaványán: Takp.	3.60
Eperjesen: Bankegylet » Népbank	21.— 5.—
Felső-Lövön: Öns.-egy.	2.—
15 Galgócson: Takarékp.	15.—
Győrött: Első Takp.	10.—
Hajdú-Böször. »	10.—
Hajdú-Szoboszlón: Tp.	3.—
Halason: Önség. egy.	10.—
20 Hosszúmezőn: Nép.	2.—
Ipolyságon: Takarékp.	10.—
Karczagon: N. K. K.	10.—

Átvitel . . . 254.10

	frt kr.
Áthozat . . .	254.10
Kassán : Hitel és t. egy.	5.—
Kápolnás-Ny: Segélye.	5.—
25 Kis-Czellben: Takp.	10.—
Kolosvárott: Kiseg. p	10.—
Léván: Takaréék és hi- tel intézet . . .	10.—
Losonczon: Takbank .	2.—
Ngr. me- gyei népbank . . .	2.—
30 Lőcsén: Szepsi takp. .	12.—
Mező-Túron: Takpénz.	10.—
Miskolczon: Takegyl.	25.—
Hitelint. . .	25.—
Nagy-Bányán: Takpén	5.—
35 Nagy Kállón: . . .	18 50
Nagy-Körösön: . . .	5.—
Nagy-Mihályon: . . .	10.—
Nagy-Szalontán: Takp.	5.—
Nyiregyházán: T.-egy.	25.—
40 Ó-Új Soóvár: . . .	2.50
Pápán: Takarékegylet	10.—
Pécsett: Takarékpénz.	25.—
Ráczkéven: . . .	5.—
Rimaszombatban: Tp.	5.—
45 Szegeden: Szeg. Cs. .	20.—
Szentesen: Takegylet.	2.—
Szent-vidéki takaréék társ. . . .	5.—
Szepes-Szom: Takp. . .	10.—
Székely-Udvarhelyen: Székely egytl. takar.	10.—
50 Székesfehérvárott: Nép- segélyző egylet . . .	16.—
Szikszói: Takarékp. . .	5.—
Tályán: Népbank . . .	30.—
Tordán: Takarékpénz.	10.—
<u>Összesen: . . .</u>	<u>594.10</u>

Szolgabiróságok

Antalfalván	5.30
Balassa-Gyarmaton . . .	14.83
Balmaz-Ujvárosban . . .	4.07
Battonyán	6.40
5 Belényesen	1.20
<u>Átvitel</u>	<u>31.80</u>

	frt kr.
Áthozat	31.80
Bihar-Mező Keresztesen	5 36
Boros-Sebesen	— 50
Csáktornyán	3.80
Cséffán	6.50
10 Dorozsmán	2.50
Duna-Adonyban	2.30
Egerben	3.70
Eleken	2.80
Fehér-Gyarmaton	21.10
15 Felső-Eörött	14.68
Galánthán	1.50
Gácson	4.35
Hatvanban	14.25
Horváth-Csencsen	4.—
20 Iglón (két izben)	5.30
Ipolyság	19.—
Kemecsen	10.20
Kenderesen	17.80
Kis-Körösön	3.50
25 Krasznán	1.80
Lemesen	8.12
Lesenyén	— 90
Losonczon	7.60
Malaczkán	10.—
30 Marczaliban	15.90
Maros-Vásárhelyben . . .	— 50
Mező-Csáthon	3.28
Mező-Kövesden	9.55
Mindszent	21.40
35 Monoron	2.50
Mura-Szombatban	2.50
Nagy-Kállóban	5.80
Nagy-Szalatnán	6.50
Nagy-Szalontán	38.63
40 Nagy-Somkuton	— 60
Nagy-Váradon	6.—
Nádudvaron (két izben)	9.60
Német-Újvárott	1.—
Nyirbátorban (két izb.)	4.30
45 Pécskása	5.30
Pomázon	3.80
Rajkán	2.—
Rétságon	3.50
Sátoralja-Ujhelyben . . .	11.50
50 Sárbogárdon (két izb.)	3.50
Szarvason	27.40
<u>Átvitel</u>	<u>388.42</u>

	frt kr.
Áthozat	388.42
Szent-Gotthárdon	1.05
Szent-Lőrinczen	6.—
Székelyhidon (két izb.)	15.16
55 Szilágy-Csehben	2.60
Szilágy-Somlyón	2.90
Szirákon	1.50
Tamásiban	19.35
Tisza-Földváron	8.04
60 Tisza-Füreden	3.06
Tisza-Roffon	27.36
Tornallyán	52.—
Tarnóczon	3.90
Török-Kanizsán	3.50
65 Vaskohon	9.10
Zentán	9.90
Összesen	553.84

Tanintézetek.

Besztercebányai ág. ev. gymnasium	1.—
Békés-Csabai ág. ev. gymnasium	10.84
Budapesti ág. ev. főgy. tanári kara	14.—
Debrecz. ev. ref főisk.	1.60
5 Eperjesi jogász testület Eperjesi coll. gyámin-tézet tan. kara	20.50
Eperjesi coll. magyar. társaság	31.77
Eperjesi coll. magyar. társaság	40.—
Felső-lövői á. ev. tanító-képző	40.—
H. M. vásárhelyi gym. tanári kara	8.50
10 Iglói ág. ev. főgym.	3.20
Késmárki ker. lyceum	5.—
Kis. k. halasi ev. ref. főgym. tanári kara	10.—
Kolosvári unit. főgym.	2.—
Kun-Szt-Miklósi ev. ref. gymn.	2.—
15 Miskolczi ev. ref. főgym. tanári kara	7.86
Nagy-róczei polg. iskola	1.—
	13.83
Átvitel	173.10

	frt kr.
Áthozat	173.10
Nyiregyházi ág. ev. fő-gymn.	15.—
Rimaszombati egy. prot. főgymn.	1.—
Sáros-pataki főiskola if-jusága	10.—
Összesen	199.10

Hírlapírók Budapesten:

»Budapest« szerkesztő-sége	35.84
»Budapesti Hírlap« szer-kesztősége	74.20
»Egyetértés« szerkesztő-sége	40.60
»Magyar Hírlap« szer-kesztősége	3.70
5 »Vendéglősök Lapja« szerkesztősége	39.50
Összesen	193.84

Egyletek, társaságok:

Budapesti Józsv. asztal-társaság	14.50
Budapesti Nemzeti Iasz-társaság	8.50
Debreczeni független-ségi kör	7.90
Feledi Casino	12.17
5 Rákospalotai független-ségi kör	2.50
Szarvasi függetlenségi kör	2.20
Szárszói fürdőző társaság	4.10
Szegedi rókusai népkör	6.30
Szegszárdi polg. olv. kör	28.10
Összesen	86.27

Ipartestületek!

Balassa-gyarmati ipar-testület	4.50
Átvitel	4.50

	frt kr.
Áthozat . . .	4.50
Békési ipartestület . . .	3. —
Bpesti aranyműv. ipart.	5.—
„ építőm. „ . . .	10.—
5 „ kéményseprők „ . . .	3.50
„ könyvkötők „ . . .	5.50
„ mészárosok „ . . .	4.60
„ sütők, cukrászok . . .	5.—
Czeplédi ipartestület . . .	2.—
10 Franzfeldi ipartestület . . .	9.45
Gyergyó. Szt. miklósi ipartestület	9.45
Győri ipartestület	9.40
Hódmező-Vásárh. ipartestület	11.—
Mezőkövesdi ipartestület	5.—
15 Miskolczi „	10.—
„ csizmadia „	12.—
Monori „	5.72
N.-váradai czizm. „	8.40
Tállyai „	10.—
20 Török szt. miklósi „	5.—
Összesen	<u>138.52</u>

Tállyának ajánlata:

Binder József	3.50
Bisztritzky János	2.—
Dolovitz János	2.—
Dorosnyák László	5.—
5 Fidler Nándor	2.—
Fiedler Lajos	5.—
Gross Sámuelné	5.—
Hajts Sándor	3.—
Ivánka Simon	5.—
10 Jancsó Dániel	10.—
Jancsó Mihály	5.—
Jurák József	3.—
Kapitány János	2.—
Kipecz György	1.—
15 Kmos János	2.—
Knizner Lajos	1.50
Knizner Pál	1.50
Kompauer Sámuel	5.—
Koreny József	3.—
20 Koreny Károly	2.—
Átvitel	<u>68.50</u>

	frt kr
Áthozat	68.50
Kövér Sámuel	5.—
Kresz József	5.—
Lehoczky János	5.—
Lehoczky Márton	1.—
25 Michna Mátyás	10.—
Patz János	5 —
Pusztay Károly	2.—
Szilvássy Sándor	1.50
Ifj. Toldy Istvánné	6. —
30 Id. Uhlár Sámuel	1.—
Ifj. Uhlár Sámuel	2.—
Zlegys Sámuel	2.—
Összesen	<u>114.—</u>

Vegyesekből.

Tállyai ifjúság mulatságából	89.—
Tállyai egyház tagok mulatságából	50.—
Eladott apróságok	11.20
Összesen	<u>150.20</u>

Az ünnepély bevételei.

Felavatáskor tartott offeratoriumból	110.02
Eladott hangverseny jegyekből	1213.—
Felülfizetésekből	9.—
87 drb közebédjegy borral á 3.5 frt	304.—
Összesen	<u>1636.02</u>

Templom alapra.

Kossuth Lajos, Turin 220 frank	104.28
Radványi István, Miskolcz	100.—
Terray Gyula, Rozsnyó	10.—
Összesen	<u>214.28</u>

Torony alapra:

	frt kr.
Alberth Ede	2.—
Akad. ifjuság S. Patak	5.—
Ág. evang. egyház Miskolcz	50.—
Ág. evang. egyház tagok Rozsnyó	30.—
5 Ág. evang. egyház filiái Rozsnyó	10.10
Ág. evang. egyh. Sajó-Arnót	13.22
R. Babrek Józsefné	2.—
Dr. Bartha Béla	1.—
Beller Károly	5.—
10 Benedek Pál	5.—
Bercsényi Béla	10.—
Bernáth Béla	10.—
G. Biró Vincze	1.—
Blau Mór	1.—
15 Bogár Lajos	5.—
Bognár Endre	3.—
Busbach Ádámné	5.—
Csajka János	1.—
Csiskó János	1.—
20 Deutschländer Nándor	5.—
Dianiska A.	2.—
Dianovszky Endre	5.—
Dorozsnyák K. ajánlott	20.—
Dr. Erős	5.—
25 Farbaký József	2.—
Fürész Ferencz	2.—
Györffy József	3.50
Györy	1.—
Haviár Dániel	10.—
30 Händl V.	2.—
Hermann Lajos	5.—
Ivánka Zsigmond	5.—
Átvitel	227.82

	frt kr.
Áthozat	227.82
Ifj. Jakab Antal	1.—
Kiss János	1.—
35 Dr. Kovács Gábor	2.—
Kövy	1.—
Kun Dániel	1.—
Dr. Lengyel Endre 1 ar.	12.—
Ligeti B.	1.—
40 Lippóczy Norbert	5.—
Maklárý Miklós	1.—
Maléter Vilmos	5.—
Molnár István	1.—
Nagy László	5.—
45 Ölbey János	1.—
Papp Elek	10.—
Pazár István	1.—
Plauder	1.—
Schmitz László	1.—
50 Schridde Frigyes	11.—
Selley Gyula	1.—
Somogyi József	2.—
Stark Márton	5.—
Stéphani	2.—
55 Szabó Gusztáv	1.—
Dr. Szabó Gyula	10.—
Szilágyi Károly	5.—
Sztrakovics	1.—
Terényi Henrik	10.—
60 Tóth Lajos	1.—
Ujházy Kálmán	5.—
Vas Imre	5.—
Váry Rezső	1.—
Viszoczy Lajos	1.—
65 Werner Gyula	1.—
Zelenka Pál	10.—
Összesen	349.20
Időközi kamatokból	819.78

B. Kiadások részletezése.

Építkezés költségei:

	frt kr.
Postaköltségre	3.70
Sürgönyökre	1.96
Átvitel	5.66

	frt kr.
Áthozat	5.66
Utiköltségekre	91.65
Fuwardijakra	68.33
Átvitel	165.64

	frt kr.
Athozat	165.64
5 Építési tervezet költsége	60.24
Mérnök számlája	33.53
Pap- és tanítói lak és iskola megújítására	258.90
Harangláb és kerítés megújítására	67.30
Kárpitos és kovács számla	15.20
10 Napszámok fizetésére Templomtal, padok és harangláb festésc	94.—
Oltárfestőnek	120.70
Czement lemezekért	50.—
Egyéb anyagokért	72.81
15 Orgonajavítás	303.35
Oltár előtt lévő rácsért Templomi lépcső és lerakása	40.—
Munkások ételmezése és szállása	91.62
Aprólékos kiadásokra	20.14
20 Emléktábla	50.—
Beton készítőnek	344.55
Építési vállalkozónak	5705.—
Összesen	7651.78

Adomány gyűjtés költségei:

Posta és táviratok költsége	192.23
Irodai költség	24.80
Nyomatványokért	188.82
Utiköltségek és ellátás	120.39
5 6 gyűjtőnek jutalékul	370.21
1000 frt kölcsön 2 évi kamatjára	120.—
Összesen	1016.45

Felavató ünnepély költségei:

	frt kr.
Posta- és egyéb bélyeg	2.73
Táviratokra	9.58
Nyomatványokra	57.75
Vegyes apróságokra	25.70
5 Utiköltségek és fuvar	97.98
Diszítésekre	12.16
Zongora hangolónak	15.—
Zenészeknek	60.—
Közebedre	467.42
10 Hangversenysátor költsége	172.52
Közreműködő művészekért	101.60
Színész egyesület nyugdíjintézetének	50.—
Összesen	1072.44

Az egyház pénztárába az ünn. offert. 110.02

Tályaiak be nem fizetett ajánlata 114.—

Templom alap espereségnek letétbe 214.28

Toronyalap elhelyeztetett 349.82

Készlet:

Takarékpénztárban 767.58

Készpénzben 76.38

Összesen 843.96

II. A tállyai templomépités számadásai.

ÖSSZESÍTÉS.

B e v é t e l	Frt		K i a d á s	Frt	
		Kr.			Kr.
Országos és helybeli adományokból	8352	85	Épitkezés költségeire	7651	78
Felavató ünnepély alkalmával	1636	02	Gyűjtés és ünnepély költségeire	2088	89
» Templom-alapra »	214	28	Az egyházi pénztárba Tállyaiak be nem fizetett ajánlata	110	02
» Torony-alapra »	349	82	„Templom-alap” esprességéhez letétbe	114	—
Időközi kamatokból	819	78	„Torony-alap” gyümölcsözöleg elhelyezve	214	28
			Készlet	349	82
				843	96
	11372	75		11372	75

III. Az ünnepély.

Aug. 15-én megjelent Farbaky főesperes a tállyai hívek körében, gyűlést tartott velök, melyben mély sajnálatát fejezi ki, hogy Nagys. Szirmay István ur súlyos betegség által leveretve a küzdő egyház ügyeit biztos kezekkel egy időre nem vezetheti. Imában kéri az ég urát, hogy a munkás felügyelőt tartsa meg ezen egyháznak és családjának. De mivel legjobb esetben sem remélheti, hogy ő a templomszentelésig az ügyek élére állhasson¹⁾, felhívja az egyházat, hogy „helyébe olyan erőt állítson, a ki lángelkesedése, állása, s magas összeköttetéseinél fogva a tállyai ev. egyház ügyének kiváló szolgálatot téve, ezt mély hálára kötelezni tudná s akarná“ stb. Az egyháztanács erre egyhangulag Nagys. Bernáth Béla urat, a város közszeretetnek örvendő országgyűlési képviselőjét kívánja e helyre állítani. Mire egy háromtagu bizottság megy érte, hogy őt a gyűlésben való megjelenésre fölkérje, a ki ott megjelenvén, örömmel ajánlá fel az egyháznak ez iránybani szolgálatát.

Ugyanekkor az egyházi gyűlés jelenté, hogy a vendégek ellátásáról, fogadásáról, valamint az elszállásolás és közebedről intézkedni fog.

Kérdés tárgyát képezvén, hogy milyen arányokat öltjön a meghívás? Erre határozatott: „Minthogy országos jellegűvé lett ez ünnepély, meghívandók: a miniszterek és államtitkárok, a képviselőház elnöke, az egyház püspökei és főgondnokai, a kassai r. k. püspök, Zemplénmegye főispánja, a

1) »Néhány nap múlva csakugyan elhalt«. Szerk

tiszai kerület esperesei és esp. elnökei. A kivitel részleteit az alakuló rendező bizottság élén elnök ur tapintata fogja megoldani.«

A márvány tábla elkészítését Bernáth Béla elnök úr vállalja magára. Végül azon kérdésre, nem volna-e czélszerű ezen alkalomból bál, színház vagy hangverseny rendezése, határozatott: hogy bár erre Tállya kellő helyiség és berendezéssel nem bír, kérdést intéz a nőkhöz s azok szeretetreméltóságától várja a további intézkedés lehetőségét“.

Aug. 24-én a következő »Programmot« bocsátják ki:

A nemzeti adakozásból begyűlt pénzen ujjaalakított tállyai ágost. hitv. ev. templom felavatási ünnepélyének Programmja.

1. Előző napon, szept. 18-án délben és estalkonyatkor a másnapi ünnepély jelzésére az összes harangok megszólalnak.

2. Szept. 19-én d. e. 9 $\frac{1}{2}$ óraker háromszori beharangozás után kezdetét veszi az ünnepélyes felavató isteni tisztelet, melynél

a) az első ének után az oltári szertartást végzi H a j á s z P á l, helybeli ev. lelkész.

b) A második ének után az ünnepi szónoklatot tartja a szószekből F a r b a k i J ó z s e f hegyaljai főesperes.

c) Ezzel egyidejűleg a templomba be nem férő közönség részére alkalmi szónoklatot tart a templom előtt C z é k u s L á s z l ó abaujszántói ev. lelkész.

d) Az egyházi beszéd után mlts. és ft. Z e l e n k a P á l püspök úr lép az oltár elé és a megújított templomra s a közönségre főpásztori aldását adja.

e) Ugyancsak Zelenka Pál püspök, Farbaki József és Túróczi Pál esperesek segédlete mellett az Úr szent vacsoráját szolgáltatja ki.

f) N e m e s K á r o l y diósgyőri lelkész esketést,

g) R i s z d o r f e r J á n o s nagybányai lelkész keresztelest,

h) M a t e r n y L a j o s debreczeni lelkész menyasszonyi avatást végeznek.

3. K o s s u t h L a j o s n a k e templomban megkereszteltetését megőrkítő emléktáblát leleplezi B e r n á t h B é l a orsz. gy. képviselő, mint az ünnepélyt rendező bizottság elnöke.

4. Kimenetkor offertorium tartatik a templom ajtajánál az építkezési pénztár javára.

5. Isteni tisztelet után közebéd.

6. Este az e czélra berendezett helyiségben hazai művészek közreműködésével tánczczal egybekötött hangverseny.

Ezen ünnepélyre — — — teljes tisztelettel meghivja a rendezőség.

Elérkezett végre a nagy nap, szept. 19-ike, Kossuth Lajos 90. évi születésének nagy ünnepe. Soha nem látott még Tállya

egyszerre annyi embert falai között, mely bucsujáró helyévé lett e napon a magyar nemzetnek. A tállyai kocsik alig győzték e napon beszállítani a városba a szerencsi állomásról messze földről ide zarándokló magyarságot.

Közelből és távolból az ország minden részéből érkezett ide valaki, hogy annak a földnek, a mely Kossuth hazája volt, s a melyért ő annyit szenvedett, egész területe képviselve legyen a tállyai Kossuth ünnepen:

»Valóságos lobogó erdő borította az ily országos ünnephez nem szokott, szerény mezővárost. Középületek, magánházak trikolor tengerben úsztak. Az ablakokon szőnyegek, eleven guirlandok s apró zászlócskák lengtek, megélénkítve, ünnepi díszbe vonva a csinos tiszta házsorokat. Óriás néptömeg tolongott az utcákon. S ott hullámozott az idegenek tömegében az ünnepi köntösbe öltözött tállya-vidéki munkás nép is.

A lélekemelő ünnepély részleteiről különben legyen szabad még egyszer visszaidézni legelső napilapunknak az »Egyetértésnek« alkalmi tudósítását, a mely következő:

»Az ünnepség előestéje. Napokig folyt a város díszítése, míg végre a tegnapi napon befejezték. Ez a nap egyszersmind az ország különféle vidékeiről érkező közönség, a templom avatásnál szereplő Zelenka püspök fogadtatásának s az egybese-reglett magyarság ismerkedésének a napja volt».

»A vendégek első csoportja déli 12 órakor, a harmadik csoport délután öt órakor, a negyedik csoport este 7 órakor, az ötödik csoport este félnyolcz órakor érkezett Szerencsre. A hatodik csoportot ma reggel négy órakor hozta a vonat».

»Harangok zúgása fogadta az első csoportot Tállyán, s harangok zúgása fogadta a harmadik csoportot is. Az ev. és ref. egyházak ugyanis azonkívül, hogy templomaikat fellobogózták, egy érzelemmel elhatározták, hogy az ünnepet megelőző napon déli 12 órakor és alkonyatkor Kossuth Lajos tiszteletére összes harangjaikat meghúztatják. Abban a reményben, hogy a kath. plébános is elrendeli a harangozást a kath. templom tornyára is küldöttek lobogókat. De a plébános, Adamovics István, a kit különben jó hazafinak ismernek, a lobogókat nem fogadta el

s a harangozás iránt sem intézkedett, hanem elutazott, mert nem akart oly ünnepélyhez járulni, a melyet az ev. egyház, tehát protest. felekezet kezdeményezett.

A Tállyáról Szerencsre vezető közlekedési út ember emlékezet óta nem volt olyan mozgalmas, mint a tegnapi napon. Úton-útszélen egymást érték a vendégeket hozó s a vendégek elé siető magánfogatok. Hosszú menetben vonultak be a kocsik Tállyára Ond és Rátka községeken keresztül, melynek magyarosodó sváb népe útczahosszat sorfalat állt s magyar köszönéssel fogadta az érkezőket».

»Legimpozánsabb volt azonban annak a menetnek a bevonulása, a mely az este hét és félnyolcz órakor érkező két vendégsereget hozta, s a melynek az élén Zelenka Pál ev. püspök kocsija haladt».

»Ezt a két vendégsereget fogadni, 60 kocsi vonult ki a szerencsi állomáshoz. Az állomás helyiségei s a pályaudvar tömve voltak várakozó közönséggel, noha az idő alkonyatkor esőre vált. Terhes fellegek borították az eget s a láthatár körül ritka természeti tűneményszámba menő, perczekig fénylő hatalmas villámok czikkáztak, mialatt a zápor valósággal ömlött a magasból. A közönség egy tekintélyes része bőrig ázott a pálya udvaron, de helyéről még sem mozdult el a fogadtatás előtt«.

»Zelenka püspököt, a ki a két órai vonattal jött Nyiregyháza felől, a rendező-bizottság élén Bernáth Béla orsz. képviselő meleg szavakkal üdvözölte a perronon. A püspök néhány lendületes szóval viszonzta az üdvözletet s a váróteremben beárta a fél nyolczkör érkező vendégeket. Ekkor a 60 kocsiból álló menet elindult Tállyá felé».

»Diószegen a menetet fényes meglepetés várta. Az ottani tűzoltók ugyanis fáklyákkal kivonultak a Tállyára vezető útra, s ott az út két szélén sorfalat állottak. A fáklyafény a hulló esőben is messzire bevilágította a környéket. A tűzoltók fáklyás sorai elkisérték egy darabig a menetet s aztán visszatértek Szerencsre».

»Mikor a menet Tállyához érkezett, egymásután 40 ágyu-

lövészerü dörgés hangzott fel a városka felett emelkedő Palotahegy legmagasabb pontján. Tállyának nincs ágyuja s úgy segített magán, hogy a hegyre fölvitetett egy harmadfél akós üres hordót. A kiállított fegyverek ebben a hordóban sütötték el fegyvereiket, a mi oly hatalmas detonációt csinált, hogy a moraj hallható volt Szerencsen is».

»A dörgések elhangzása után megszólaltak a harangok, s a menet a kivilágított város főutcáján lassú léptekkel a városháza elé érkezett. Roppant közönség volt itt összeverődve. A közönség élén, a mely dörgő éljenzéssel fogadta a bevonulókat, Györy István városi főjegyző, a városi képviselőtestülettel az oldalán, meleg hangon tartott rövid beszéddel üdvözölte Zelenka püspököt. A püspök szintén meleg szavakkal válaszolt».

«A vendégek serege kocsikon körutat tett a kivilágított városban s aztán szállására hajtattott. A nap eseményeit emelkedett szellemü ismerkedési estély zárta be».

A fényes ünnepély másnap délelőtt fél tizkor kezdődött. Háromszoros harangzúgás előzte meg az istenitisztelet kezdetét. A kis templom zsúfolásig megtelt a meghívottakkal, s kint a templom előtti téren is óriási tömeg állott áhitatos imába merülve.

A templomban ott voltak többek között: Zelenka püspök, Farbaký főesperes, Radványi esp. felügyelő és kir. tanácsos, Turóczy alesperes, Nemes esp. főjegyző; Riszdorfer n.-bányai, Dianiska löcsei, Újágh merényi, Bognár l.-patonai, Laukó kecskeméti, Fizéli abosi, Róczey fancsali és Csiskó kassai lelkészek, Terray gömöri. Chotvács sáros-zempléni főesperesek, a tállyai, mádi, monoki, czéczei, t.-lúczy stb. ref. lelkészek, dr. Bartha Béla, dr. Szántó és dr. Kun jogtanárok, mint a s.-pataki főiskola küldöttei, Búsbak Ádám, mint Losoncz városa és az ottani ev. egyház küldöttje, Somogyi mádi r.-k. plebános és 48-as honvéd s Bernáth Béla, Pap Elek és Haviár Dániel orsz. gyűlési képviselők stb.

Az ünnepi isteni tiszteletet a nyiregyházi dalárda éneke nyitotta meg. Egy szép egyházi hymnust adott elő s a szép ének hangjai még nagyobb áhitatba meritették a közönséget.

Az első ének elhangzása után Hajász Pál tállyai lelkész lépett az oltár elé, a ki ott a következő imát tartotta :

Leborulunk előtted Isten, a ki élsz és uralkodol örökkön örökké s hálákat adunk Te Néked szívünknek buzgóságából, hogy e Te templomod, bár pusztulás szele zúg körülöttünk, Kossuth nagy neveért nemzeti közadakozásból felépíteni segítetted. Szálljon nevedre örök dicsőség ! áldásod az adakozókra !

Emlékezünk reá, ama férfiú nem volt mindég ünnepelt e hazában, emlékezünk reá, mint József és Mária a Heródes haragja elől Egyiptomba futottak a kisded Jézussal, úgy futott, úgy bujdosott ő és az ő neje, gyermekei egyik országból a másikba, egyik földrészről a másikra, nem volt a ki őket befogadja, és mi ma mégis az ő neve érdeméért dicsőitünk Tégedet Isten, a ki el nem hagyta őt de sőt megsegítetted, hogy ő legyen ama nagy bujdosó, a kire kegyelettel tekint e világ.

Szolgaság láncza csörgött egykor a mi lábainkon, tudatlanság éjjele borongott a mi rónáink s hegyeink felett, ama nagy bujdosó, bátor férfiúi erővel magasra emelte kezeiben a világosság fákláját, a szolgaság lánczait titáni erővel összetörte, de csak azért, hogy őt temessék el a romok, a mi összetört lánczainkat többé maradandólag összekovácsolni nem lehetett, a világosság fáklája újból kigyuladt, mi élvezzük ama szabadságot, a melyet ő diadalra nem juttathatott.

Hála legyen Te Néked érette Úr Isten !

De mi már tovább is jutottunk.

Nem kell mi nekünk emberek által szerzett szabadság, mi mindnyájan bűnösök vagyunk, emberekben nem bizunk, tiszteljük a királyt, tiszteljük a szabadság hősokeket, de csak az Úr Istent imádjuk és a kit ő elküldött a mi megváltásunkra, a Jézus Krisztust és az ő általa szerzett szabadság után óhajtozunk.

Ő, Jézus Krisztus szerette egyedül e világot, nem gyűlölte Ő a királyokat sem a föld népét, de meghalt mindenemberért, hogy a kölcsönös szolgálatra való készség által, a tiszta ártatlan szeretet gyakorlása által rakjuk le az örök szabadság fundamentumait, a mely az isten iránti feltétlen engedelmisségben s felebarátaink szeretetében nyilvánul.

Te vagy Jézus egyedül a mi szabadítónk, Biránk, főpapunk, Téged imádunk Istennel, a Te Atyáddal, a ki el nem hagyott bennünket, de sőt azt cselekedte, hogy a mi templomunk újból felépült az ő örökké való dicsőségére.

Ugy legyen ! Tied legyen a dicséret és a dicsőség Isten egyedül, mi közöttünk pedig békesség lakozzék a Te szent Nevedért s a Jézus Krisztus szerelméért. Amen.

Ez ima után a bibliából olvasott fel egy részt, mely után újra a nyiregyházi dalárda énekelt — hazafias dalokat.

Ezután Farbak József főesperes ment föl a szószékre, a ki a következő ünnepi beszédet tartotta :

Old le a te saruidat lábaidról, mert a föld, a melyen állasz, szent föld. Mózes II. k., 3, 5.

Ahitatos, ünneplő gyülekezet! Midőn az Isten szolgálja, az üdvösség örök érvényű igéjét hirdetendő a szószékre fellép, akkor, gyarlóságának tudatában. minek előtte ajkait megnyitná, leborul és megemlékezve az Úrnak tanítványaihoz mondott eme szavairól: (Luk. 12, 12) »mikor pedig viéndenek titeket a zsinagógába, ne legyetek szorgalmatosak, mi módon, vagy mit szóljatok. mert a Sz. lélek azon órában megtanit titeket, mit kelljen mondanotok«, -- felfohászkodik Isten Szent-Lelkének segedelméért, hogy gyenge ajkait illesse sziveket meghódító ihletével. Megteszem ezt mindig én is, Isten szolgálának legkisebbike, megtettem ez alkalommal is, hogy ime ide felléptem

De ne vegye nekem Istennek áldott Szent-Lelke bűnömül, ne szentségtörésül, ha ő rajta kívül ez alkalommal, segélyt, ihletet keresve gondolatomban másfelé is fordultam. Igen, másfelé is Lelkem a gondolatgyors szárnyain felkereste a turini remetét, a varázsszavut, ki ma 90 év terhével vállán, de lélekben ifjan, testben ugyan a Pó kies partján távol tőlünk, de lélekben itt van közöttünk s így szólottam hozzá magamban majdnem fohászszerűen esdekelve: »te, kinek ajkait Istennek Szent-Lelke, melyet itt e szent falak között vettél a sz. keresztség alkalmával, az elragadó ékesszólás mézével kente meg s ezernyi sziveket lángra lobbantó tüsszel illette, kinek riadó varázsszavára millió meg millió jobbágy kezéről hullott le a rabbilincs, úgy hogy a kik addig e hazának csak terheit hordozák. de jogainak gyakorlásából ki voltak zárva teljesen, most mintegy varázstűtésre annak egyenjogu szabad polgáraivá lettenek; te kinek harcra hívó harsány szózatára ellenségverő hadseregek támadtak a földből, öldöklő fene fegyverre egyenesedett ki a békés természetű fűvágó kasza a harcban gyakorlatlan, de ajkaid varázsa által hőssé avatott népfelkelő anyjok óva visszatartó karjaiból erőszakkal kibontakozott gyermekifjak szórták a szentegyházak harangjai közül rögtönözve átöntött ágyuikból az ellenség fegyelmezett hadsoraire az irtó tüzet; te, kinek varázs ajaka bámulatba ejtette a nagy szónokok hazáját, a hatalmas Albiont s az Atlantitól a Csendes oczeánig hozta lázas ámuló lelkesedésbe a szabad Amerika népét; te kinek ezüstharangként csengő hangja ott-rezég most is fülemben, szívemben, hová magát 3 évvel ezelőtt, 1889, évi július 5-én — ah hamarabb tudná a Lethe vize elmosni összes emlékeimet, nem tudom, talán még atyám, anyám drága nevét is, mint azt a napot, — ott a Valentino kilenczedfélszáz lelkesedéstől ittasult magyar viharos éljeneit százszorosan vizshangoztatott nagy termében bevév: óh kölcsönözz ajk idnak mézéből, gyújtó tűzéből egy csekélyke parányt nekem most, midőn ily fényes nagy közönség; a haza színe java előtt kellene e mai nagy nap jelentőségét gyenge. dadogó ajkaimmal tolmácsolnom.»

Hiu, elérhetetlen óhajítás, ő nem ruházhatja át ajkainak varázsát másra, reám, csak elnézéstek az, a mihez folyamodhatom

S a megalázódást, mely gyarlóságom tudatában szemben feladatomban nagyságával majdnem szavamat veszi, még fokozza a szó, mely onnét felülről e perczen füleimben megcsendül: »Old le a te saruidat mert a föld, a melyen állasz, szent föld«. Igen, szent e föld, e hely, melyen állok, szent a vallásos embernek, mert Isten imadásának van szentelve, mely célra e százados, romjaiból új díszben kiemelkedett épület ma újra áta-

datik, szent minden magyarnak. mert a magyar haza egyik legdicsebb fiának, Kossuth Lajosnak emlékéhez van kötve.

Old le a te saruidat, ki ide belépsz, mert e hely s z e n t, ez lesz ünnepi beszédem tárgya is :

Szent e hely, mely minket

1. *Istenimádásra, Istenben bizó hitre,*

2. *lángoló hazaszeretetre,*

3. *testvéri ölelkezésre int.*

1. Int minket e hely mindenelőtt *Isten imádásra, Istenben bizó hitre.* Igaz, hogy a felséges Isten, miként István vértanu (ap. csel. 7 48.) mondja, kézzel csinált templomokban nem lakik, hiszen az ő nagyságát, dicsőségét be nem foghatják százezer világok, hisz a nagy mindenség az ő dicsőségének temploma, boltive e templomnak a magas égbolt, mirriádnyi csillagaival mint megannyi csillárlánggal a menny hegyeket megreszkettető dörgése benne a hatalmas orgona, a zengő madársereg az úr nagyságát, jóságát fenséges zsolozsmákban dicsőítő énekkar; igaz az is, hogy az urnak templomává lehet minden szerény hajlék, melyből buzgó ima száll akár a közös áhitatra összeült család, akár az úr Jézus utasítása szerint az ő *titkos házában* emberi szemtől nem láttatva az ő urával Istenével csendes fohászban beszélgető egyesnek ajkairól.

Igen, Isten kézzel csinált templomokra nem szorult. De a gyarló ember, kit e földi élet gondjai s muló örömei oly gyakran elvonnak künn és otthon az égiektől, ki a földi élet vészeivel, bajaival szemben gyakran oly tanácstalan, oly kishitű, kinek szive oly sok nyilt és titkos sebből vérezik, melyre itt künn nincsen ír: az ember igen is érzi szükségét annak, hogy legyen egy hely, mely tisztán, kizárólag Isten imádására legyen szentelve, melynek küszöbénél, épen azért, mert szent hely, kívül hagyja mindennapi földhöz ragadt szorgalmatosságának por- és sárlepte saruit, ahol a lélek lerázva magáról a föld szennyét, porát, az áhitat szárnyain emelkedik a magasba, hogy Istenével beszélgessen, ahol a hivek lelkei egy szent érzelemben olvadnak össze s testvériesülnek az Istenfúság boldogító tudatában, ahol Istennek szent igéje, mint kristálytisza forrás csörgedez, melyből a fájó szív vigaszt, a tévelygő, a tanácstalan biztos utmutatást, a csüggedő reményt, bizalmat merít.

Üdv neked, kicsiny tállyai ev. gyülekezet! a te számodra újra megnyilt az Isten imádásának e szent helye. Old le a te saruidat, imádd benne vig hálattelt szíveddel a te Istenedet, s bizzál benne, mert e szent falaknak minden köve arra emlékeztet tégedet, hogy a kik benne biznak, nem homokra, de kősziklára építettek.

Telints vissza a múltak tükrébe. 102 éve áll fenn e templom. Hány vész zúgott el azóta felette? az ég villáma hányszor csapott le közelében a nélkül, hogy kárt tett volna benne? Égő utczasorok lángja nyaldosta majdnem falait, de az Úr kitérjesztett karja elhárítá tőle a vést és sértetlen maradt. Am az idő kiméletlen vas foga megörlé végre falait, tetőzetét s már-már féltő volt, hogy romjai alá temeti a benne összegyűlő hívő sereget *Megujítani* vagy *romba dűlni hagyni*, ez volt a kérdések kérdése. Megujítani, de miből? Valaha oly áldott hegyeid nem öntötték már a drága folyó aranyat, a szőlő arany nedvét, elébbi jóléted főforrását a szőlőrovartól elpusztult a borteremő tőke, a keresetének főforrását vesztett lakosság kivándorolt, hiveid létszáma felényire olvadt le, a ki itt

maradt, jó ha megtudott élni egy napról a másikra, nem hogy a templomra áldozhatott volna valamit. Bizony, bizony csak egy hajszálon mult, hogy templom nélkül maradván el nem züllöttél. De Isten, kiből bíztál, nem hagyott el. Egy nagy név varázsa, mely e falakhoz fűződik, egy ország figyelmét vonta rád s megnyitotta előtted a sziveket, »a Kossuth templomnak nem szabad romba dűlnie», volt a jelszó völgyön, hegyen, folyt az adomány mindenünne s ime, ezen országos adományokból új diszben kiépült falak nem igazolják-e, hogy az Isten nem hagyja el azokat, akik benne bíznak. nem *serkentenek-é Istenimádlásra, Istenben bízó hitre?*

2. De serkentenek e szent falak *lángoló honszeretetre is*. Nem fűződik-é e szent falakhoz elválaszthatatlanul a nagy Kossuthnak emléke s avagy a lángoló hazaszeretetek nem ragyogó példányképe-e ő?

Szeretni az édes anyát, ki minket emlínek édes tejével táplál, örangyalként viraszt álmaink felett, őrszemével kíséri minden lépteinket, keblén melenget, karjain hordoz, szeretete napjának sugárzó verőfényében füröszt bennünket, ah, hisz ez nem is erény, ezt cselekedve az apostol szavai szerint még csak haszontalan szolgál vagyunk s a ki az ily anyát nem szeretné, korcs szülött volna az, nem érdemes arra, hogy a föld őt hátán emelje, a magas kék égbolt napjával, csillag-ezreivel reá mosolygjon.

Kossuthot a vihar, mely édes hazánk felett 43 évvel ezelőtt elzugott, gyászos végű, bár enyészhetlen örök dicsőségű harc után letépte a haza emlíről s azóta nem részesül annak anyai ölelésében, jótéteményiben és ő mégis imádat szerű, rajongó szeretettel csüng e magyar hazán: agyának minden gondolata, szívének minden verése e hazáé, annak képével fekszik, annak képével kél; az egeket ostromló Alpok szemképrázta látványa, mely hegyóriásoknak lábánál aggkora örömtelen napjait tölti, az olaj-, narancs- és citromligetek fűszeres illata, mely ott turini, via dei millei szerény lakásának nyitott ablakán beözönlik, az olasz égajl büvös azurkék ege, mely ősz tar fejére lemosolyog, a népnek, mely között lakik, zene-szerűleg lágyan csengő nyelve nem feledteték vele azt a földet, melyen bölcsője ringott, sem annak nyelvét, melyen a szivekhez talán senki úgy szólni nem tud, mint ő. Kossuth, kinek számára ez áldott magyar Kánaán sikkja kenyeret nem terem, erdeje vadat folyója halat, forrása hűs italt nem szolgáltat, ki e haza éltető levegőjét nem szivja, kit annak törvénye oltalmával nem fedez, imádat szerű szeretettel csüng a távolból ez édes magyar hazán s mi, kik mind emez áldásaiban részesülünk, benne élünk, mozgunk, mi ne lelkesülnénk érte imádat szerű, rajongó szeretettel?!

Ah nézzetek oda, amerre felé mutatok: a lepel alatt, melyet ott a falon láttok, emléktábla van befalazva, mely a Kossuth emléket örökíti meg s amely pillanatban ama lepel, még a mai ünnepély folyamán le fog hullani, meglátjátok, hogy ama pillanatban a Mózsés csipke bokrából egykor felhangzott szózat újra meg fog csendülni füleinkben: »Vesd le a te saruidat, mert a föld, a melyen állasz, szent föld». Igen vesd le a te saruidat kiki, aki itt vagy s akit az Isten jókedvében magyarnak teremtett s tégy fel-emelt kézzel fogadást, hogy magyar hazádnak hű fia, hű leánya leszes koporsód bezártáig, javát, felvirágozását sziveden viseled s az Istentől vett ajándékok mértéke szerint serényen munkálod, törvényeit, míg törvények, tiszteled, megtartod, s e fogadásodat kész vagy ha kell, szivednek a haza szent talaját pirosra festő vérével, éltednek feláldozásával is megpecsételni.

De a haza nem lenne boldog, ha fiai közt viszály, visszavonás üthetné fel átkos fejét, boldog csak akkor lesz, ha fiai az édes anya közös szeretetében testvérisülve nyujtanak egymásnak kezét; óh intsen minket

3. *testvéri ölelkezésre* e szent hely, ez ünnepélyes alkalom is. Sok minden lehet, amiben egy édes haza fiai egymástól különböznek, különbözhetnek egymástól nyelvben, vallásban, meggyőződésben, elvben, de a mellett, amiben egymástól így eltérnek, egy magasb egységben, a közös haza szeretetében találkoznok kell s ölelkezniök testvérekül.

És itt önkénytelen eszmetársulás felvételét magát előttem az a kérdés: miért nem teljes a mi örömünk ma, miért nem ül ma közöttünk annak, kinek tiszteletére e haza minden tájai felől annyian egybesereglettek, miért nem ül ma itt közöttünk Kossuthnak patriarchalis alakja, hogy a csodálat és bámuló tisztelet hódolatával állanánk meg előtte? Talán a tényleges hatalom emelte volna fel tiltakozó szavát bejövetele ellen, talán utját állották volna a határon? Ah Istennek hála régen elmúltak az idők, midőn az önkényes hatalom poroszlói szegezett szuronnal várták a határon a vakmerőt, aki azok közül, akik a nagy férfival egy és ugyanazon szent ügyért hafczolva menekültek, visszavágyott volna hazájába. A nemzet régen kibékült fejedelmével és soha fejedelem egyességet lelkiismeretesebben még meg nem tartott, mint dicsőségesen uralkodó Királyunk, kit az Isten e haza javára sokáig éltessen, megtartja ezt; az ő halalmas jogara alatt ma Istennek hála, sokaktól irigyelt szabad ország vagyunk, hol azok felől, a mikre nemzet és király közös fátyolt borítottak, jöhet, mehet mindenki szabadon, jöhetett volna ő is, ez ünnep hőse, akár karjainkon hozhattuk volna őt a budai királyi várak előtt elvonulva a határtól idáig. És mégis van valami, ami ezer poroszlónál erősebben állta volna utját, a mi áthághatatlan hegy gyanánt toltatott volna a határ és ő közé: az *elv*, mely lelkével összeforrt, mely megalakulást nem ismér, melynél fogva a dolgoknak a király és nemzet kibékülése folytán keletkezett új rendjébe bele nem nyughatik, melyet ha megtagadna, magamagát tagadná meg. S daczára a közötte és közöttünk mindnyájunk közt emelkedő eme válaszfalnak, melyet épen az ő gyémántszilárd, hajthatatlan jelleme tesz ledönthetlenné, áthághatatlanná, nem egyesülnek e vele a hazaszeretet magasabb egységében, nem ölelkeznek-e vele, a távollévővel, még forróban, mint bármikor máskor, lelkeink?

Nagy k moly elvi ellentétek választják el e hazának több fiait is az alkotmányos jogok gyakorlásának mezején egymástól s ez helyén van, nem szabad ország az, amelyben ez nincsen így: de jaj volna nekünk, jaj az országnak, ha e harcz testvérharcczú, gyűlöletté fajulna, ha a pártok egy magasb egységben, a haza szeretetében testvérisülni nem tudnának.

E szabad hazában mindenki saját hite, meggyőződése szerint imádhhatja Istenét s felekezet felekezet mellett hosszú idők óta békességben élt meg egymással. S ime ma e tekintetben is sokan sötét pontokat vélnek a láthatáron felfedezni, cultur harczról beszélnek. Ne idézzétek fel a gonosz szellemeket, ne vessétek üszköt a lobbanó anyagba se jobbról se balról! Azt a szeretet Istene nem akarhatja, hogy az ő szent nevében izenjünk egymásnak hadat; »*az én atyámnak házában sok hajlékok vannak*» mond az Úr, férjen meg hát mindenki a magáéban, s e mai lélekemelő ünnepély melynél annyi különböző felekezet hívei Isten imádsására testvéri szeretetben egy oltár körül egyesültek e szent falak között, e mai ünne-

pély meggyőz minket a felől, hogy megférhetünk egymással, ha nem feledjük, hogy valamennyien egy mennyei atyának egy édes hazának gyermekei vagyunk.

Közös anyánk e szép haza téreit, hegyeit, völgyeit, különböző nemzetiségek lakják. Tesz-e különbséget közöttük, nem mindegyiket egyaránt öleli-e kebléhez, egyaránt fedezi törvényeinek oltalmával? Éljen, fejlődjék, boldoguljon hát mindenik egymás mellett zengedezze dalait, szeresse nyelvét, szokásait. De jaj annak; aki a közös magyar haza iránti szeretetről, hűségről megfeldkeznék, tul e haza határain keresné teljesülhetlen ábrándjainak megvalósulását, feldarabolni vágyva annak szent testét. Jaj annak, nem volna méltó, hogy lakja e földet, melyen élnie, hálnia kell neki is.

Oh jertek, tegyünk ez ünnepélyes napon fogadást, hogy az elválasztó elvek, talán nyelvek és hitbeli meggyőződések daczára, mint e haza hű fia, testvéri szeretetben egyesülve fogunk mindig tömörülni oltárai, zászlói körül.

Csendülj meg hát még egyszer füleinkben te égi hang: *»vedd le a te saruidat lábaidról. mert a föld, a melyen állasz. szent föld.* Szent e hely, melyet ma magasztos rendeltetésének átadunk. Vedd át azt hálás szíveddel, tállyai kicsiny ev. gyülekezet: egy ország áldozatkészsége adja azt neked vissza ajándékképen, hogy benne atyáid szertartása szerint imádjad s megtanulj benne bizni, remélni; a haza nagy fiának emléke fűződik e helyhez, buzdulj példáján a haza lángoló szeretetére; egy ország érdeklődése emeli ma ünneped fényét, ne feledd, hogy e *testvéries* érdeklődés példa neked is.

Ti pedig, szent falak, állatok, vésszel, viharral daczolva, nemzedékről-nemzedékre, századokól-századokra, a nagy Isten oltalma alatt, a nagy Isten dicsőségére, Amen.

Farbaky főesperes beszédjével egyidejűleg a templom előtti téren a kiszorult közönség részére Czékus László ab.-szántói ev. lelkész a következő beszédet tartotta:

Előíma.

A mi segedelmünk az Urtól vagyon, a ki teremtette az eget és a földet. Ő neki legyen dicséret és hálaadás, most és mindörökké. Amen.

A l a p i g e : I. M ó z. XXVIII. v. 17—19.

»E hely nem egyéb, hanem az Istennek háza és a mennyeknek kapuja. És fölkelvén Jákob reggel, vevé azt a követ, melyet feje alá tett vala és fölemelé azt oszlopnak, és olajat tölte felül reá. És nevezé azt a helyet Béthelnek.»

Ker. Aty. ! »Jöjjetek el, örvendezzünk az Urnak; vigadjunk a mi szabadításunk kösziklájának. Menjünk eleibe hálaadással és énekeljünk neki dicséreteket. Jöjjetek el, imádjuk, boruljunk le arczczal; hajtsuk meg térdeinket a mi teremtő Urunk előtt; mert ő a mi Istenünk, és mi az ő mezejének népei és az ő kezének juhái vagyunk«. Így kiált fel Dávid, a költő király a 95. zsoltárban, midőn az Isten tiszteletére és szolgálatára buzditja az ő népét. Így kell ma fölkiáltanunk mi nekünk is, a kik

közlelől és távolból ide gyűlkeztünk, hogy a tályjai Kossuth templomot az Isten tiszteletére és szolgálatára fölavassuk.

Egy épületnek az isteni tisztelet helyéül való fölavatási ünnepéye a hála és öröm kiváló tárgya mindenkoron. De kétszeres hála- és örömnünnep a mai nap ránk nézve, midőn ez előttünk levő templomot kívánjuk az Isten tiszteletére fölavatni; melynek boltozatja alatt 90 évvel ezelőtt hazánk dicső fia, a nagy Kossuth Lajos részesült a keresztség szentségében. Ama lánglelkű hazafi, a kinek a nemes szive e sokat szenvedett hazáért dobogni soha meg nem szünt. »Rákóczy égből kitört lelke«, (Hiador), »a legmagasb fény első sugara«, a kinél nagyobbat és nemesebbet e haza keveset szült. Nemzetünk Mózesé, egykori vezére és kormányzója, eme szeplőtelen tiszta jellem, a kinek minden szava, minden tette és minden gondolata — miként egykor édes Idvezitőnké — folyvást embertársai javára és boldogságára vala szentelve. A kiért ma a hármás bércz és négy folyam mentében — a hol csak magyar szó zeng, és magyar szív dobog — milliók hálaímája emelkedik föl az egek Urához; áldást kérve, áldást rebegve nagy hontalan száműzöttjének drága fejére. A kinek e fényes neveért a nemzet kegyelete örömmel hozá meg áldozatát, hogy a romba dőlt ev. templomot az enyészettől megmentse.

Bizony mindezeket elgondolva, méltán fölkiálthatunk ma mi is Nehemiás prófétával ekképen, hogy: »A mi Urunknak és Istenünknek szent napja ez!« (Neh. VIII. v. 9).

Méltán elmondhatjuk ma mi is Jákóbbal: »Bizony itt vagyon e helyben az Úr. E hely nem egyéb, hanem az Istennek háza és a menyneknek kapuja«. (I. Móz. XXVIII. v. 16—17).

És miként ő hajdan a feje alá t t követ emlékoszlop gyanánt föl emelte, úgy emeljünk ma mi is oszlopot eme templomszentelési és nemzeti ünnepünkön. Emeljük föl ma a hitnek, szeretetnek és a reménységnek oszlopát a mi sziveinkben!

S míg e felett elmélkedem: Isten sz. lelke támogasson engemet; Isten sz. lelke építsen titeket!

I.

Emeljük fel ma először is a hitnek oszlopát a mi sziveinkben.

Bármely munkába, bármely vállalatba kezdünk is Aty. ! kell, hogy az Istenben vetett erős hit vezessen mindnyájunkat.

Ez az Istenben vetett rendíthetetlen hit lakozott mindig mindzon jók és nemesek szívében, a kik a történelem folyamán embertársaik javára valami nagyot és jeleset végeztek.

Ha a sz. írást olvassuk, bámuljuk az ott szereplő ősapák egyszerű gyermekies hitét; kiknek mintegy »jobb kezöket tartotta Úr, mindenkör mellettök állván«, (II. Krón. XIII. v. 10 LXXIII. zsold. 23), a kik »az ő nyomoruságaikban is mindenkör segítségül hívták az Urat« (L. zsold. v. 15), s még ha »a folyóvizek zúgtak és fölemelték is felettök az ő habjaikat« (XCIII. zsold. 3.) jól tudták azt, hogy »az Úrnak keze cselekszi velök mind ezeket« (Jób XII. 9.) s hitték, hogy »az Úrtól vagyon e dolog« (I. Móz. XXIV. v. 50.) s bátor lélekkel kiáltának fel akkor is ekképen: »Az Úré a szabadítás«; (Jón. II. v. 10.). »Az Úr gondot visel!« (I. Móz. XXII. v. 14).

A gyenge Izráeliák »hit által szabadultak meg Egyiptomból, a szolgaságnak hazájából«. (II. Móz. 13. v. 3.).

»Hit által mentek át a veres tengeren«. (Zsid XI. v. 29.).

Hit által bujdosnak a pusztában, »Mózesnek, az Isten emberének vezénylete alatt« (I. Krón XIII. v. 14.); a hol, habár »néha nappal a nagy hévség emésztette őket, éjszaka a hideg és az álom az ő szemeiktől távol volt« (I. Móz XXXI. v. 40); de az az erős hit folyvást ott lángolt sziveikben, hogy »az Úr megyen vala előttük nappal felhőnek oszlopában, éjjel pedig tűznek oszlopában, hogy éjjel és nappal mehetnének«. (II. Móz XIII. v. 21.).

Idvezítők is az Istenben vetett emez erős hitre buzdító folyvást az ő követőit.

Ez az erős hit támasztott az idők folyamán hősokeket, támasztott mártyrokat, ama dicső választottak sorából »a kik idvezülendők valának«. (Csel. II. v. 47.).

Ez az erős hit veté meg a mi ev. egyházaink alapját is.

Midőn a reformáció hajnalán a »sötétségben járó népek látták nagy világosságot« (Ézs. IX. v. 2.). hazánkban is örömmel fogadta a nép »az Isten lelkétől ihletett reformátorok tanait« (II. Péter I. v. 21.), akik »nagy bátorsággal szólották vala az Istennek beszédét« (Csel. IV. v. 29.); és midőn »felállottak a földnek királyai, és a fejedelmek egybegyűltek az Úr ellen és az ő Krisztusa ellen« (Csel. IV. 26.); a hit adott őseink kebelébe is erőt és lánglelkedést, a kik a dicső Bocskay, Bethlen és Rákóczyak alatt oly sokszor arattak diadalt az egyházunk és hazánk szabadságát egyiránt eltiporni akaró idegen zsoldos hadak ellen.

Ők »dárdával és paizszsal jöttek reánk; mi pedig a seregek Urának Istenének nevével mentünk ő ellenök«. (I. Sám. XVII. v. 45.) s győztünk, mert »az Ur hadakozott mi érettünk«. (II. Móz. XIV. v. 14.).

Ezt az erős hitet látjuk mi ma is lobogni mindazok szívében, a kik jeles tetteik által kiválnak kortársaik közül, a kik »mint az Istennek angyalai«, (Csel. VI. 15.) járnak e földön mi közöttünk.

Az Istenben vetett eme rendíthetetlen hitnek tündöklő csillaga fénylik a mi nagy száműzöttünknek is minden irataiban, szavaiban, tetteiben és egész életében.

Oh hát kövessük őt Aty! Kövessük ama jeleseket és dicsőket, »a kik minékünk példánk« (Filip. III. v. 17.). És ekkor jöjjön bár ráncsapás, inség, nyomor, kín, szenvedés; mi félni nem fogunk, még akkor sem, »ha a föld megindulna is, és ha szintén a hegyek a tenger közepébe bemerülnének is«, (XLVI. zsolt. 3.) mert »az Isten leszen a mi erős várunk«. (XVIII. zsolt. v. 3.).

II.

És ha ily erős hit lakozik szívünkben, emeljük fel akkor ott a második oszlopot is, a szeretetnek oszlopát.

Mert »ha embereknek vagy angyaloknak nyelvökön szólanék is szeretet pedig nincsen bennem, olyllyá lettem mint a zengő ércz és a pengő czimbalom« ugy mond Pál apostol (I. Kor. XIII. v. 1.).

Szeretet az alapja a Jézus vallásának Aty!

Midőn egykor »egy törvénytudó megkérdezé őtet ezt mondván: Mester melyik a nagy parancsolat a törvényben? Jézus így felelt: Szeressed a te Uradat Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és minden erődből. Ez az első és nagy parancsolat. A második pedig hasonlatos ehez, »Szeressed a te felebarátodat, mint tennmagadat.« (Luk. X. v. 25—27. Máté XXII. v. 39)

»A mi Istenünk a Jézus Istene, az emberiség mennyei atyja, a kihez

mi naponta így fohászunk: »Mi atyánk, ki vagy a mennyekben«. Atya, a ki előtt nincs személyválogatás; kinek mi mindnyájan gyermekei vagyunk, a ki, ha eltévelyedünk — miként ama jó pásztor — utánunk jő, vállaira vesz, s örömmel visz haza; a ki, ha bűneinket megbánva, megsiratva, hozzátérünk, előnkbe jő, kezét nyújtja nekünk s kebelére ölel. A ki gondozza a lég madarait, ruházza a mezők liliomait. Kinek akarata nélkül csak egy hajszál sem eshetik le fejükről.« (Derzsi).

Ez az atya a mi Istenünk: a kitől mindenek vannak; az Atya, a kinek legszentebb lényege a szeretet. A szeretet ezen atyjának a tisztelgetére kívánjuk mi ma fölszentelni ezt a templomot is.

Ámde az Írás szerint »ha valaki ezt mondandja: szeretem az Istent és az ő atyafiát gyűlölendi, hazug az. Mert a ki nem szereti az ő atyafiát a kit lát, mi módon szerethetné az Istent, a kit nem lát«. (I. Ján IV. v. 20.)

Az atyafiui munkás szeretet gyakorlására is Jézus az isteni mester mutatta nekünk a legszentebb példát.

Az ő egész élete az emberiség boldogítására vala szentelve. Folyvást az emberiség javáért küzdött, fáradott és szenvedett ő, s végül a legiszonyubb kereszthalálra is örömet áldozá fel magát mi értünk.

Ő példát hagyott nekünk hátra, hogy az ő nyomdokait követnénk. »A mint én szerettelek titeket, úgy szeressétek ti is egymást« úgy mond. — »Erről ismerik meg mindenek, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretenditek«. (Ján. ev. XIII. v. 34—35.).

Oh hát »járjunk mi is a szeretetben, miképen a Krisztus is szeretett bennünket.« (Efez. V. v. 2)

»Lakozék mi bennünk is az az indulat, a mely a Jézusban lakozott.« (Fil. II. v. 8.)

Hiszen »egy test és egy lélek vagyunk mi mindnyájan, miképen hogy a mi hivatalunknak egy reménységére is hivatattunk. Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség. Egy az Isten és mindnyájunknak atyja, ki minde nek felett vagyon és mindenek által, és tibennetek mindenitekben.« (Efez. IV. v. 4-6.)

Ápoljuk Aty! a testvérszeretet eme szent érzelmeit magunk között ugyis mint jó keresztyének, ugyis mint jó hazafiak; kiket e hazához — s csakis egyedül e hazához — fűz az őseink szenvedései által megszentelt minden rög, a multak szent emlékezete, a küzdelmes jelen, és a reményteljes jövő. Kiknek nagy költők szavai szerint is:

»A nagy világon e kívül
Nincsen számunkra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze,
Itt élünk s halnunk kell!«

Emeljük ma föl Aty! sziveinkben itt e szent helyen — a hol a dicső Rákóczyak és a nagy Kossuth szelleme leng — az egyház és hazaszere tetnek valamint végül

III.

A reménységnek oszlopát is

»Hatalmas dolgokat cselekedett az Úr mi velünk!« (CXXVI. v. 3.) Ezt mondhatjuk Aty! mi is a Zsoltáriróval, ha egyházunk dicső multjára gondolunk.

Ha ugyanis „gondolkodni kezdek a régi napokról és az elmúlt időknek esztendeiről” (LXXVII. Zsolt. v. 6.), feljárul lelki szemeim előtt a küzdelmes mult.

Látom hazánkban is az evangéliom hirdetőit, a kik mindig »mindenekben úgy viselték magukat mint az Istennek szolgálói: sok türésben, nyomoruságokban, szükségekben és szorongatásokban» (II. Kor. VI. v. 4.). A kik »semmivel nem gondoltak, még az ő életök sem volt drága előttök, csakhogy örömmel elvégezhessek az ő futásukat, és a szolgálatot, melyet vettek az Úr Jézustól, hogy bizonyágot tegyenek az Isten kegyelmének evangéliomáról» (Csel. XX. v. 24.)

Látom apáinkat, kiket »az Úr házához való buzgó szeretet emésztett mindenkoron» (LXIX. Zsolt. v. 10.); a kik »dicsérettel áldoztak az erős Istennek s megadták a magosságban lakozónak mindig az ő fogadásait» (L. Zsolt. v. 14.)

És midőn »a nyomoruságnak egyik mélysége a másikat követé» (XLII. zsolt. v. 8.); midőn »a seregeknek Ura Istene megverte e földet, úgy hogy megrendült az és sirtak e hazában lakozók» (Ámos IX. v. 5.) midőn »az ő búsulása kiomlott, mint a tűz» (Nahum I. v. 6.) és »az ő haragja reánk szállott» (LXXXVIII. zsolt. v. 8.), a »szorongattatás eme napjaiban is az Úr volt az ő erősségök, a ki el nem hagyá azokat, a kik biztak ő benne.» (Nahum I. v. 7.)

Elleneink elszedék templomainkat, elszedék iskoláinkat, úgy hogy üldözött egyházunk méltán ezt mondhatá Jerémiással: »Tekintsétek meg és lássátok, ha vagyon-e olyan bánat, mint az én bánatom?» (Jer. Siralm. I. v. 12.); de az Istenben vetett erős hitet ki nem téphették őseink kebeléből. Az Ur ekkor is azt kiáltá nekik Ezékiellel: »Élek én — — és kiviszlek titeket erős kézzel, kinyujtott karral, kiomlott és elbúsult haraggal.» (Ezék. XX. v. 34.)

Számüzék; sötét börtönökbe, vagy gályákra hurczolák egyházunk őrállóit; vérpádon végezék ki egyházunk és hazánk jobbjait. Oh! sokszor -- nagyon sokszor megtörtént az hazánkban is, hogy »szó hallászott a magas hegyen; sirás és keserves jajgatás.» A magyar anyák --- miként egykor Rákhel — »siratták az ő fiaikat s nem akarának megvigasztaltatni az ő fiaik felől, mivelhogy azok nem volnának.» (Jer. XXXI v. 1.) De »az Úr ezt mondá nekik is: »Tartsd meg a te szódat a sirástól és szemeidet a könyhullatástól, mert a te cselekedeteidnek jutalma leszen.» (Jer. XXXI. v. 16.)

S midőn szenvedéseik mértéke betelt s jajjaik az égre kiáltottak, Joel profétával ismét így szólott hozzájuk az Úr: »Rontsátok el a ti szántóvasaitokat; csináljatok fegyvereket azokból és kaszáitokból csináljatok dárdákat A beteges mondja ezt: Erős vagyok én. Gyüljetekek össze és jöjjetek el minden népek, gyüljetekek fel minden felől; ott vágja le az Úr a te erős ellenségeidet — — a Josaphát völgyében.» (Joel III v. 10—11.)

Igenis! egyházunk számtalan küzdelmeire és szenvedéseire gondolva, méltán az ajkainkra vehetjük ma mi is az Irás ama szavait, hogy »az igazaknak megmaradások az Úrtól vagyon» (XXXVII. zsolt. v. 39.) Méltán elmondhatjuk ma mi is Dáviddal, hogy »ha az Úr nem volt volna mi mellettünk, elvesztünk volna a mi nyomoruságinkban!» (CXXIV. zsolt. 1—5.)

És most azt kérdezem: hogy az az egyház, mely »az evangyelistáknak és apostoloknak fundamentomokon építettett föl egyedül, a melynek

belső szegeletköve csakis a Jézus Krisztus« (Efez. II. v. 20.); a mely három századnak a vérzivatarja közt együtt érezett, együtt szenvedett a nemzettel; s hazánkban folyvást a szabadság és felvilágosodás zászlóját hordozá magasan; s annyi jeles és dicső férfiakat adott egyháznak és hazának, köztük a nagy Kossuthot is, a kiről méltán elmondhatjuk a honi költővel: »Tiszteld őt magyar és neve mondására hajolj meg!« Kérdem, hogy ennek az egyháznak ne lenne-e jövője hazánkban? Kérdem, hogy ez az emberi tekintélyektől s hagyományoktól ment s szegénységében, rongyaiban is nemes egyházunk, nem várhat-e méltán kegyeletet és ragaszkodást mindazoktól, a kiknek szabadság és felvilágosodás a jelszavuk?!

Távol legyen tőlünk eme kicsinyhitűség Aty!

Méltók volnánk-e akkor, hogy ama dicső apák fiainak hivattassunk, a kik a vész napjaiban életüket s vérüket is feláldozták az ő evangyéliumi hitökért?!

Aty! Ha netalán bármikor csüggednének hitünkben; vegyünk példát Kossuthtól, a jellemzilárdság eme fenséges példányképétől; ki midőn a kislelkűek elcsüggedtek e hazában — ő akkor sem veszté el soha nemzetünk jövőjében vetett erős hitét s bizodalját!

A jelennek minden szenvedései, minden nyomoruságai között, emelkedjék ma fel sziveinkben a hitnek, a szeretetnek és a reménységnek szent oszlopa!

Egyházunk és hazánk jövőjére nézve is kiáltsuk ma ezt a honi költővel:

»Még jönni kell, még jönni fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százerek ajakán!«

Amen.

Ima.

Felséges Istenünk! Atyánk a Jézusban! Kinek »az egek hirdetik a te dicsőségedet és kezeidnek munkáját hirdeti ama kiterjesztett erősség« (XIX. zs. 2.) — mi is porgyermekeid összegyültünk e szent helyen, hogy »megemlékezzünk a te cselekedeteidről, sőt megemlékezzünk a te eleitől fogva való csudálatos dolgaidról is, melyet a mi apáinkkal cselekedtél« (LXXVII. zs. 12.) s lélekben és igazságban szolgáljunk teneked.

Az egyház és hazaszeretet szent tüze gyújtott össze bennünket itt e mai napon, melyről hisszük a prófétával, hogy: »A mi Urunknak Istenünknek szent napja ez!« (Neh. VIII. v. 9.)

»Uram az égiglen vagyon a te irgalmasságod, és a te igazmondásod a telhőkig.« (36. zs. 6.) Annak okáért az embereknek fiai biznak a te szárnyaidnak árnyékában.« (36. zs. 8.)

»A mi apáink is benned bíztak és te megszabadítottad őket. Te hozzád kiáltottak (s megszabadultak; benned bíztak és meg nem gyálztattak.« (22. zs. 5—6. v.) »Mi nekünk is te voltál hajlékunk oh Uram minden időben.« (90. zs. v. 1.) »Te könyörültél mi rajtunk midőn erőteleneek voltunk, te gyógyítottál meg bennünket, midőn megháborodtak a mi csontjaink. (6. zsolt v. 6.) Hálával ismerjük be e mai napon Atyánk és

Ist nünk, hogy »nagyok a te cselekedeteid, hogy mindeneket bölcsen teremtetted és a föld betölt a te gazdagságiddal!« (101. zs. v. 24.)

Végy tőlünk ma dicséretet és magasztalást azért, hogy apáinkkal megismertetted a tiszta evangélium világosságát, s hogy sziveikbe oltottad a hitet és lelkesedést, mely őket csüggedni nem engedé a vész napjaiban, sőt templomokat és iskolákat épített a te tiszteletedre!

Hála legyen Neked, hogy minket is megsegítettél, a kik »a mi nyomorúságinkban Hozzád kiáltottunk, hogy meghallgattad a mi szónkat.« (18. zs. v. 7.) s megengedted érnünk, hogy e templomot a te tiszteletedre szentelhessük.

Oh légy ezután is a te népeddel!

Légy a mi »kösziklánk, várunk, paizsunk és szabadítónk: Ne hagyd el azokat, a kik mindvégig biznak te benned!« (18. zs. 3.)

Áldd meg e szent hajlékot, melyet most tiszteletedre szenteltünk! Áldd meg azokat, kik léleekben és igazságban szolgálnak abban teneked!

Áldd meg a koronás királyt s add, hogy mindenkor egynek érezze magát e nemzettel. Add, hogy minden tette e haza javának az előmozdítására legyen szentelve!

S a kiért ma a hálás magyar nemzet áldó imája száll feléd, óh áldd meg jó Atyánk hazánk jeles fiát, ama nagy száműzöttünket Kossuth Lajost! A kinék 90 évi áldásos életére tekintve méltán ezt kérdezhetjük hálával a zsoltáriróval: »Micsoda az ember, hogy megemlékezel róla? avagy az embernek fia, hogy ő felőle így gondoskodik? Kisebbség vagyunk Úram minden te jó teteményidnél, melyeket velünk cselekedtél a te szolgálóiddal!« (8. zs. v. 5.) Oh áldd meg őt! Áldd meg minden lépését! Tartsd meg őt szeretett hazánk javára erőben és egészségben! Add, hogy elérje nemzetünk ezeréves fennállásának az örömnépét! Teljesítsd be e hazára vonatkozó minden vágyát, minden reményét, a mely egyúttal a te imádó magyar néped szive vágya, szive reménye is!

Támaszsz az ő nyomdokain haladó lelkes férfiakat egyházunknak és hazánknek, kik a földi élet gözkörén felülemelkedve, magasabb eszményi célokért tudjanak lelkesülni ezután is!

Áldd meg azokat a résztvevő hű sziveket is, a kik adományaikkal segítettek bennünket, hogy e templomot a te tiszteletedre szentelhettük!

Áldd meg egyházunkat, áldd meg iskoláinkat! Áldd meg egyházunk özvegyeit és árváit; áldd meg annak kicsinyeit és nagyjait!

Áldd meg szeretett magyar hazánkat is! Tartsd meg ennek békeségét, tartsd meg ennek virágzását. Őrizd meg ebben az Istennek félelmét! Add, hogy a jók szaporodjanak, a gonoszok elfogyjanak e haza földjéről és a sokat szenvedett nép siralma forduljon immár a te neved által öröme és legyen e hazában nagynak és kicsinynek egyiránt boldogsága mindaz időknek végeig! (Révész B.) Amen. Mi atyánk stb.

Ezek után főt. és mélt. Zelenka Pál püspök úr lépett az oltár elé, a ki a megújított templomra és a jelenlevő közönségre főpásztori áldását adta. Imája a következő volt:

Uj fohász kél szivből s szellemben szárnyal Hozzád áldások Istene! Uj ének gyúl fel s hátaletlen téged dicsőit irtalmas Szt. Atyánk!

Többféle szentélyből összesereglett e nép egyesül ma a te népeddel. Kegyelettel hozza e templom megújítására szive ajándékát, örömmel nyitja most együtt imádásodra szívét. Többféle hiten levők találkozására, egy forrásnál. Ősök felelevenítése ez fényes multból. Bizalommal tekintés ez homályos jövőbe. Biztosíték, hogy oltárok fénye még nincs kialvó félben, haza és egyház oltárai, közvetlen közelben egyesülten, lobogtatják az össze és Hozzá tartozás magasztos érzelmének fényét. Ama jó vitézek száma még nem fogyatkozott meg. Fennragyog még a közös vezércsillag, az üdv forrásához biztosan elvezető.

Ily módon nyilatkozik itt ma: Új tisztelet vallásos örömben, új szolgálat vallásos hit által, új épülés sz. evangyélió módon, új fogadás felmelegedett hitteljes hűségre, új remény: irgalmad iránt, a mely templomokra osztott híveid között nem tesz válogatást, sőt a téged imádókat egyformán segíti.

Te szenteld meg ezt a hajlékot újra imádásod szt. házává! Találja fel itt azt, a mire legnagyobb szüksége van minden hívőnek: hitvilágot élte hajnalán a megkeresztelt, — drága uravalót hitéletre az első fogadást tett ifju, — sz. pecsétet szövetséglevelére a házaspár, — bocsánatot égből tőled a publikanus töredelmével Hozzád térő, — vigasznak lelkét az elborult, erőnek lelkét a gyenge, bátorságnak lelkét a csüggedt, istenfélelemnek lelkét az eltévedt, sz. Házadnak összes kincseit a Benned bízó halandó.

Te szenteld meg, most imádásodra egybesereglett gyermekeidet, hasonlónak lelki vágygyal keresésére, azon igaz uton való haladásra, melyen van a lelkeknek ígért igaz nyugalma. Vezérelke legyen az ev. sz. szelleme. Prófétája az elődök példája. Mestere legyen a történet. Tanulja meg a törhetlen hithűséget, meleg testvér és egyházszeretetet, a nemzedék valláserkölcsei élete iránt áldozatkész érdeklődést, édes otthonunk. szeretett hazánk és nemzetünk szövetkezetében az igaz fűságot, szorosabbra fűzi és azon kapcsoknak, melyek szabadságban, szeretetben egyesítenek.

Áldd meg egyházadat egésze és részeiben hívőknek Istene. Segítsd meg azt anyagi és erkölcsi szegényedéssel nehéz harczában diadalra. Rendelj számára e hazában is igazságot, hogy szabadság, egyenlőség testvériség e korszakában immár ez is láthassa a mostoha elbánás elmúltát s még fokozottabb erővel és kedvvel valósíthassa nemzeti missióját.

Áldd meg bölcsőnk, életpályánk sirunk e megszentelt földjét irgalmas Istenünk a mi hazánkat. Véd meg azt kül és belellenek ellen. Támassz igaz profétákat, biztos vezetőket gyanánt az ígért földre, hogy a mire őt ezredéves harc megedzé és képesíté, lehessen nagygyá és hatalmassá jövőben.

Áldd meg apostoli királyunkat folytatva bölcsességgel és hazaszere-tettel, jогtisztelettel és népbecsüléssel. Legyen koronájának ragyogó gyöngyszeme e haza népének áldó hálája, trónjának legbiztosabb támasza a nép kegyelet szeretete. Lelkes szolgálattétel e haza igaz javára legyen dicsősége és egykor a magyar királyok sorában örökre áldott emléke!

Áldd meg mindazokat kik oltári áldozattal járulnak hitéletük megtartása, valláserkölcsei intézményeink fejlesztése, a közjó, haza és egyház-szeretet egyesülten fenntartásához, közelebb mindazokat, kiknek szellem arca a jöttevés, e megújult templom minden vonásából visszasugárzik.

Igy egyesítsd bennünk a hitet a valóval, az örömet az áldozattal, a fohászt a meghallgatással, az ünneplést szentesüléssel.

Tekints le reánk irgalommal s mond: jól van gyermekeim megszen-
telem bennetek apáitok hitét, egyesitelek egyszülött fiain szellemével ti-
teket: ünnepljétek!

Igen mi ünneplünk sz. Fiad Urunk Megváltónk sz. nevében áldunk
s dicsőítünk tégedet.

Igen, Hozzád száll énekünk, fohászuk, Halld meg azt Atyánk, jó
Istenünk! Amen.

A nyiregyházi dalkör hazafias éneke után Zelenka püspök,
Farbaky és Turóczy esperesek az áhítatos közönségnek kiosz-
tották az úrvacsorát.

Az úrvacsora végeztével Nemes Károly diósgyőri lelkész
egy fiatal párt Boczkó Jánost és Grósz Amáliát esketett össze.
Beszéde így hangzott:

A szeretet szent lelke lengjen felettünk e szent órában, az szntelje
meg szövetségteket, a melyet megkötni szándékoztok Isten s ezen ünneplő
gyülekezet színe előtt s áldja meg lekiekben és testiekbén. Amen

Megújult szentélyben megújúl a ti ajkatokon is az ének, az Úrnak
dicsérete, midőn az Úr oltárához lépve kölcsönös szeretettel, lelketek azon
elhatározásával állotok itt, hogy szövetséget kössetek, a szívek és lelkek
benső szövetségét. Elmondhatjátok, miképen az ünneplő egyház, a zsolttár
író királylyal, ti is. És ada az én számba új éneket, a mi Istenünknek
dicséretét, melyet látván nagy sokan, félni kezdik és reménységöket ve-
tik az Úrban. (Zsolt. 40. 24.) Új ének, új dicséret ajkatokon s méltán, hi-
szen új élet viszony az, melyet kötni szándékoztok, új életközösség az,
a melyre szíveitek vonzalma szerint vállalkoztok, új út kezdődik itt az
oltár számolyánál, új út, a melyre léptek, ismeretlen jövő. a melynek kü-
szöbén állotok.

Hasonlók vagytok e pillanatban a hajósokhoz, a kik az egyik biztos
kikötőből elindulva, ingatag járművön hosszú úton más kikötőt keresnek,
így ti is az édes szülei hajlék boldogító védelmező köréből, a szerető
szülők ölelő karjaiból kibontakozva a családi élet hajójára akartok evezni
a boldogság kikötője felé; hasonlók vagytok a madárfiakhoz, a melyek
megeősödven szárnyra kelnek el, kirepülnek, hogy új fészket építsenek
s annak fentartásáról, megvédelmezéséről azontul magok gondoskodjanak.

Új út előtt méltán támadhat kebletekbén a kérdés: Milyen lesz az
út; az élet tengerének felszíne sima marad-e állandóan; fog-e felettetek
mindig mosolyogni az ég; meddig fog tartani az út; a felébredő hullá-
mok nem készítenek-e utközben kora sirt; lesz-e elég erőnk munkálni
azért, a mivel ma szívetek lelkütek teljes, hogy zátonyra ne jussunk, hogy
édes reményeink hajótörést ne szenvedjenek??

Ne féljétek, ne csüggedjétek, az Úr szent nevében bizva bátran
előre! Nem csüggesztés, de a bátorítás szava az, mely az Úr nevében az
ő oltáráról felétek hangzik, hogy azt szívetekbe vésvé elvigyétek maga-
tokkal innen drága útravalóul, értékét soha el nem veszítő becses thalis-
mána gyanánt.

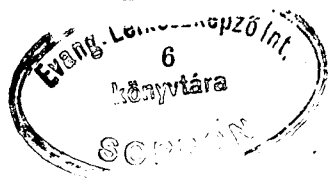
A rómabeliekhez intézett apostoli levél 12-ik részének 12-ik versében
így szól hozzátok Isten igéje: A reménységben örvendeztetek.

A háboruságban tőrök legyetek. A könyörgésben szorgalmatosak.

A reménységben örvendezzettek. Oltárnak zsámolyánál, új élet küszöbén szivetek reménnyel teljes, ajkatok reménnyel beszél. Nem is lehet az másképen. A mit vártok, a mi reátok vár, a mi Isten örök titkai közé van elrejtve, az reátok nézve a reménység titkai körébe tartozik, a melyben ma Isten ígéje szerint is örvendeznetek kell. Milyen a ti reményetek? Olyan-e a melyben méltán lehet örvendeznetek, olyan-e, a melyre építve bátran indulhattok az ismeretlen jövő felé. olyan-e, a melyben van vagy lehet csalódás, vagy olyan, a melyben nincs, nem lehet megszégyenülés?! A kiknél a remény pusztá képzelődés, a kik a képzélet puha párnájára — s ehhez nem is kell nagy erőfeszítés — légvárakat építenek, — a kik felülről várva mindent az élet és így a családi élet boldogságának eléréseért is megfélelkeznek istenadta erővel is közre munkálni s tétlen nézik a nap felkeltét és nyugtát, vagy a kik önerejükben elbizakodva erőszakkal akarják a sors kezéből kicsikarni azt, a mi Isten segítsége nélkül el nem érhető: ime ezeknek is van reményök, de ha ilyen remény volna a ti szivetekben, nem volna okotok sem ma sem ezután ebben örvendeznetek, mert ez nem keresztényi remény, az Úrnak az ilyen reményhez nincsen köze; nem ily esemény az, a melyről az apostol beszél.

Ha van szivetekben őszinte készség családi éltetek boldogságáért mindvégig hiven munkálkodni, ha van szivetekben törhetlen hit és bizodalom a jó Isten iránt, azon remény, hogy ő a benne bizókat el nem hagyja sohasem, hitteljes remény az iránt, a kitől száll alá minden jó; és tökéletes ajándék, a ki nélkül sikertelen minden emberi óhaj és szándék, ha azon feltétellel indultok el innen, hogy az ő utáiban jártok majd szüntelen, hogy az ő ösvényének betöltése, az ő szent akarátjának teljesítése lesz szivetek legédesebb öröme, azon bíró reménnyel, hogy boldogságotok munkálására nektek gyengéknak erőt ad: akkor reményetek keresztény remény, a melyben ma és mindenkorra örvendezhettek, keresztény remény, a mely meg nem szégyenül soha. Ezen reménységben örvendeztetek!

A háboruságban tőrök legyetek szól tovább apostol ajkán az Úr szent ígéje. Ha reménységtek, a melyben örvendeztek, keresztény remény, úgy az meg fogja nektek már most jelenteni, hogy az élet folyamán, a mely előtt álltok, jöhetnek s helyet kérhetnek házatokban szivetekben bajok, szenvedések, borús napok, midőn a szív fájdalommal a kebel sóhajjal, a homlok gond-aggodalommal, a szem könnyekkel telik meg, a vállakra pedig kereszt nehezedik. Ez az, a mit az apostol háboruságnak nevez. Ne is áltassátok magatokat azzal, hogy élet utatoknak okvetlenül és mindig virányos mezőkön, nyíló rózsák között kell vezetnie. Lehet az ut sokszor tövises, gyakran göröngyös, a talaj süppedékes ingoványos, a mi veszélylyel fenyeget; ez az, a mi az életben háboruságnak nevezhető. S a leggonoszabb háboruság? midőn a szövetség feltétele a szeretet, a szövetség ereje a hűség és bizalom, a szövetség próbája a türelem megigérte egykor nem volt egyéb, mint hamis vásári pénz, a melyen boldog-ág soha — hanem pokol és kárhozat igen is szereshető, a minek származandó példái az életben a szerencsétlen családok, a boldogtalan házások . . . Ez az, a mi a leggonoszabb háboruságnak nevezhető.

Tengernek sima tükrét felszántja a kicsinyke szellő a vihar hullámokat támaszt felette; ilyenkor elsötétül a nap, inog a hajó, de lám hullám és hab csak a felszint éri, lent a mélyben zavartalan csend honol: így legyen meg szívetek mélyén azon csend, azon béke, azon nyugalom, a melyben a türelem keresztény erénye fakad, a mely elviseli, elhordozza, eltűri, elszenvedi szívesen békén mindazt, a mit az Úr küld, a minek az életben látogatás, megpróbáltatás, kereszt a neve, tudván, hogy a mit az Isten tesz, az mind jó, az ő akaratja szent, e nélkül egy hajszál se húl alá fejünkről. A türelemn k ezen keresztény erénye az, a mely a családi életben a háboruságnak elejét vevén a szeretet egységében oldja fel s egyenliti ki az ellentéteket. Azért a háboruságban tőrök legyetek. S hogy erőtök a háboruságban meg ne fogyatkozzék, van még az Úrnak egy szava hozzátok.

A könyörgésben legyetek szorgalmatosok. Nem csak akkor kell keresnünk Istent, hozzája folyamodnunk, a mikor nagy szükség van reá, midőn a baj veszély hozzája hajt, midőn a menekülés utja elzárva látszik s az emberi segély hiába valónak bizonyul, midőn talán a sirmélysége tátong felénk, sötétje elnyeléssel fenyeget; nem csak akkor kell hozzája felkönyörögnünk, midőn a beborult ég megdördült felettünk s haragja reszkető szívünkbe bele nyilallik, a midőn megkondul a fájdalom hangja s bus hangja visszhangzik szívből és hajlékban — nem, hanem a családi élet verőfényes napjaiban is szünetlenül meg kell emlékeznünk arról, a ki által élünk, vagyunk és mozgunk, a kinek ajándéka életünk minden szempillantása, a ki szabad mindenkor velünk, a kire gyermeki bizodalommal bizzuk sorsunknak vezetését, a kinek gyermeki hálával köszönjük a jót, az áldást, az örömet, a boldogságot, a mit ad, a kitől gyermeki alázattal esdjük azt, hogy legyen velünk, legyen segítő oltalmunk. Igen, család körében legyen minden, szív néki, szentelve, minden szív oltár, melyen az Úrnak szóló áldozat tiszta lángja folyton lobog. Ez az, a mit az apostol ajánl, midőn így szól. Legyetek a könyörgésben szorgalmatosok

Ne feledjétek az ígéket, a melyet az Úr oltárától felétek hangzanak. Véssétek azokat szívetekbe, próbáljátok ki azoknak igazságát boldog családi életben.

Örvendeztetek azért a keresztény reménységben, a háboruságban legyetek tőrök, a könyörgésben pedig szorgalmatosok. Akkor családi boldogságtok hajléka nem fővényén, hanem koszlikán épül fel, melyet az élet közönséges háboruságai megpróbálhatnak ugyan, de fel nem dönthetnek, mert erős annak fundamentoma, úgy legyen Amen.

A házasság megkötése, eskü, áldás.

Befejező ima.

Mindenható Isten, szerető mennyei atyánk a Jézus Krisztusban, gyermeki bizalommal emeljük fel te hozzád szívünket, hogy atyai kegyelmed áldásaiért esedezzünk ezen ifju házasok felett, a kik imént a te bölcs rendelkezésed szerint házassági szövetséget kötöttek s ezen szövetséget esküvel erősíték meg; Te hozzád vezetjük, Te reád bizzuk őket, a kitől száll alá a magasból minden jó és tökéletes ajándék, a ki nélkül hiába való volna minden igyekezetök, minden fáradozásuk, ha Te meg nem áldanád, ha te

meg nem oltalmaznád őket. Oh légy és maradj velök a te atyai áldásaidal, áld meg szövetségöket, hogy azon keresztény remény, a mely boldogságok felől szívöket eltölti, a te oltalmad mellett boldog családi életben teljesedésbe menjenek; vond szívöket magadhoz, hogy abban a hit és a te benned való bizalom megvédelmezze őket az életnek nehéz utain. Add legyen tűrő szívök, elviselni mindazt, a mit atyai kegyelmed reájok bocsátani, hitöket, te benned való bizodalnokat megpróbálni, jónak lát. Áldd meg őket buzgó kegyességgel, igaz vallásossággal, hogy jó és nehéz napokban lakozzék szívökben a te félelmed s azon megnyugtató tudat, hogy a kik te benned biznak, azoknak mindenek javokra szolgálják, hogy jó és nehéz napokban lakozzék szívökben a te félelmed s azon megnyugtató tudat, hogy a kik te benned biznak, azoknak mindenek javokra szolgálják, hogy atyai kedvezésednek örvendezve ajkaikon hangozhassék boldog azon vallomás: Kegyelmes az Úr, jóságos az Isten, a ki övéit el nem hagyja sohasem, úgy legyen, Amen.

Majd Riszdorfer János nagybányai lelkész keresztelte meg Rizáng János leányát Mária-Valéria főherczegasszonyról és Kossuth Lujzáról Mária-Valéria-Lujzának s beszéde ez volt:

Ker. Hivek!

Ide s tova két ezer éve annak, hogy az Üdvözítő magát János által megkereszteltette s azóta a ker. egyházban szent ez a szokás, melyet valóságos áhitattal és a mult idők maradványai iránt érzett kegyelettel örözünk és adunk tovább nemzetségről nemzetségre, Kereszttség által vesszük fel a hiveket s keresztelünk minden időben és mindenütt, a hol arra alkalom van, templomokban és magánházaknál egyaránt.

Boldog gyermek! kit e kiváló alkalomkor, e nevezetes helyen ajánlhatunk fel az Úrnak. Ezen a szent helyen, hol egy világra szóló nagy nevű magyar honfinak keresztelése ment végbe egykor, hol az ő dicső neve ezt az »Egy igaz Istennek« emelt oltárt, a haza szeretet oltárává is felavatta.

Boldog gyermek! kit ezen Kossuth Lajosról nevezett s egy nemzet áldozati filléreiből ujjaalkotott templomban, mint elsőt keresztelünk!

Ó ne feledjétek Ker. Hivek ezt a helyet, ezt a napot soha s mindannyiszor, valahányszor kisedet hoztok ide keresztelés végett, jusson eszetekbe, hogy ez a Kossuth templom, evangélikus templom, neveljétek hát a gyermekeket igazi evangéliomi szellemben, neveljétek őket apáink hitében, abban a vallásban, mely vér és pénzáldozatban annyiszor megpróbáltatott. Igaz, kevesen vagyunk, hisz ez ország lakosságának csak igen csekély részét képezzük. Igaz, szegények vagyunk, hiszen szegénységünk majdnem közmondásossá vált, de szabadok vagyunk s azért a szabadságban, mellyel minket az Úr megszabadított álljatok meg és ne kötelezzétek magatokat szolgálatnak igájával. Legyetek büszkék e szabadságra s neveljétek gyermekeiteket úgy, hogy szeressék a mi evangéliomi vallásunkat és ne feledjétek soha, hogy ennek az egyháznak kebelén nőtt fel az a világhírű nagy férfiú, kit büszkén vall magáénak ma minden magyar, itt tartották őt keresztvizre ennél az oltárnál, itt szivta már zsenge korában a szabadság légkörét. Ó neveljétek egyházunk buzgó tagjává e

gyermeket és tanítsátok őt meg már korán arra, hogy minden vallás szent és igaz, mely a hazának szolgálatában áll. Mi abban óhajtunk állani, annak élünk véglegelhetünkig. Erről fog örök bizonytságot tenni mindenkor ez a **K o s s u t h t e m p l o m**.

Nem érzitek-é, hogy e név varázsa alatt itt minden nagygyá lesz? Mintha a nemzeti szabadság szent szelleme lebegne e helyt felettünk fényes felhő képeiben, mintha a testvériség magasabban lobogó áldozati tüze égne ezen az oltáron, mintha az egyenlőség dicsőbb, magasztosabb érzete erősebben dobogtatná itt meg sziveinket?!

Ó neveljétek a gyermeket úgy, hogy jusson eszükbe majd késő vénésgükben is az a hely, hol a sz nt keresztiséget fölverték, ez a szentély, mely Kossuth nevérol neveztetik. Hadd tanulják meg, hogy egy dicső eszmét fejez ki ez a név s egy század történelme füződik ahoz.

Tanulják meg, hogy drága ereklyeként fogja ezt a keresztelő követ őrizni a magyar, mint Mohamed buzgó követői a Szent Kába követ, melyhez minden igaz mohamedán éltében legalább egyszer elzarándokol s a Zem-zem kutjából merit csodahatásu tiszta vizet.

Boldog és méltán irigyelt egyházunk, hogy e drága honnak oly nagy férfit adott. mint a kit ma ünnepelünk, de ha kit ez oltárnál megkeresztelünk, válják bár egyszerű igénytelen munkásává a mindennapi életnek, csak azt oltsátok szívébe, hogy szeresse Istenét és hazáját s akkor méltó lesz ennek a templomnak szép nevéhez.

Isten és haza! ez volt zászlónkra írva mindenkor, ennek szolgálatában áll ő is, azért áldja és nyújtja az Úr hosszura életét.

Istennek és hazának ajánljuk fel tehát e kisdedet is a mi Urunk Jézus Krisztus nevében. Amen.

Ezután Terrai Gyula gömöri főesperes végezte a menyasszonyavatást.

S végül Bernáth Béla orsz. képviselő, mint az ünnepélyt rendező bizottság elnöke leplezte le Kossuth Lajosnak a templomban való megkereszteltetését megörökítő emléktáblát, melyen a következő felirat olvasható:

E Templom,

melyben 1802. Szeptember. Havában

Kossuth Lajos Nagy Hazánkfia Megkereszteltetett

Épült 1790-ben

Megújittatott Országos Közadakozásból

1892-ben

S Ujból Fölszenteltetett U. A. Évi

Szept. 19-én

Kossuth Lajos 90-ik évi Születésnapján.

A ki ekkor következő beszédet mondott :

Mélyen tisztelt hazafias gyülekezet !

A mai ünnepely egyik főcélja azon emléktábla leleplezése, mely a kegyeletes utókor számára hivatta lesz megjelölni azt a szent helyet, hol hazánk történetének egyik legkimagaslóbb alakja 90 évvel ezelőtt a kezeszségben részesült.

Jól tudom én, hogy erőmet messze túlhaladó nagy feladat hárul reám akkor, mikor arra vállalkozom, hogy gyenge szavamat felemeljem azon ünnep jelentőségének méltatására, melynek tárgya épen az ékesszólás legnagyobb mestere iránt érzett hódoló tiszteletünk kinyilvánítása.

De másrészt biztat, sőt felbátorit annak tudata, hogy itt nincs szükség gyújtó beszédre, mely a lelkesedés tüzét lángra lobbantsa, nincs szükség szónoki hatás elérésére, mely a megfelelő ünnepi hangulatot előidézze.

Míndezek fölöslegeseek, mert kétségen felül áll, hogy az e helyütt egybesereglett ünneplő közönség minden egyes tagja át van hatva a jelenkor legnagyobb élő magyarja iránt való hódoló csodálat és kegyeletes hála érzelmeitől; s azért rövid alkalmi felszólalásomban leginkább csak arra fogok szoritkozni, hogy hazánknak a Kossuth Lajos nyilvános szereplését megelőző közállapotait párhuzamba helyezzem a jelenlegiekkel, rámutassak a nagy haladásra főképen pedig arra az oroszán részre, mely annak előidézésében azt a nagy hazafit, kinek megünneplésére itt egybegyültünk, elvitázhatlanul s méltán megilleti.

Tisztelt hazafias gyülekezet !

Abban az időben, mikor Kossuth Lajos a közélet szinpadára föllépett, a magyar nemzet társadalma az avitikus régi törvényekben gyökeröz kiváltságokkal egymástól elkülönített osztályoknak mesterségesen egymás fölébe helyezett rétegeiből állott.

Kossuth Lajos volt az, ki a magyar hírlapirodalmat megteremtve, ragyogó tollával országszerte elterjesztette a democraticus eszméket s előkészítette a nemzetet azok befogadására s végül az iróttolat a szószékkal cserélve fel, a törvényhozás termeiben ékesszólásának hódító hatalmával rábirta a kiváltságos osztályokat a jogegyenlőség törvénybe iktatására. Hogy tehát a nemzettest egy szerves egészsé lett, melynek minden tagja részesül úgy az összes jogokban, mint a kötelezettségekben, azt a vivmányt első sorban Kossuth Lajosnak köszönhetjük.

Századunk első felében Magyarországon a közélet a megyegyülés tanácskozó termeire s a hosszú időközökben ritkán összehívott s jobbára rövid tartamu rendi országgyűlésekre szoritkozott. Eltekintve attól, hogy akkor még a közügyek intézésében csak a kiváltságos osztályok, tehát a nemze sokaságának csak egy aránytalanul kis része vehetett részt -- a megyei és országgyűlési tanácskozások folyamán felmerült eszmék nem válhattak közkincscsé s nem gyakorolhattak üdvös hatást a nemzet közvéleményére, mert hiányzott a közvélemény csatornája : a szabad napisajtó.

A Kossuth Lajos kezdeményezésére s vezérlete alatt véghez vitt nagy országos reform a törvényhozó hatalom legfontosabb részét a kiváltságos rendek követeinek a nép választott képviselőinek kezébe helyezte át.

Ennek corollariumakép Kossuth Lajos megteremtette a magyar journalisztikát, törvénybe iktattatta a sajtó-szabadságot, mi által lehetővé tette

azt, hogy a törvényhozó testület tanácskozásai az országos közvélemény ellenőrzése alá kerülhessenek s törvényhozás és közvélemény egymásra állandó és üdvös kölcsönhatást gyakorolhassanak.

Akkor, mikor a 90 év előtt itt megkeresztelt szellemóriás reformátori nagy munkáját megkezdette Magyarországot olyan kormányzások kormányozták, melyek a nemzetnek éppen semmi felelősséggel nem tartoztak s Bécsből jött utasítások s parancsok szellemében jártak el.

Kossuth Lajos az állam kormányzatát felelős miniszterek kezébe adta s ez által a nemzetnek módot nyújtott arra, hogy választott képviselői útján döntő befolyást gyakorolhasson még olyan főfontosságú állami ügyekre is, melyekre azelőtt századokon át akadályozva volt tényleges befolyást gyakorolni.

A demokrácia és a parlamentarismus, Kossuthnak ez a két fő reformalkotása, idézte elő azt a mélyreható gyökeres nagy nemzeti átalakulást, melyhez foghatót Szent István király kora óta hazánk történelme fel nem jegyzett.

Ha a nagy és szent király megalapította a középkori rendi magyar társadalmat s a feudális királyságot: akkor Kossuth Lajos megteremtette az ujkori demokratikus magyar társadalmat s az annak megfelelő modern nemzeti államot. Ha a Szent István lerakta alapokon a magyar állam közel 1000 évig állott fenn: akkor a második millenium folyamán csak a Kossuth alapvető reformátori tevékenysége által kijelölt uton haladva állhat fenn és emelkedhetik a felvirágzásnak a multban soha nem ismert magas fokára.

Hazánk történelmében tehát Kossuthnak mint a politikai s társadalmi regenerátorának jelentősége egészen rendkívüli.

Egy olyan határkö az, mely az elmúlt századok és a beláthatlan jövő közötti elválasztó mesgyét összeköti.

T. hazafias gyülekezet! Az emberi élet átlagos tartamát tekintve, 90 év olyan nagy idő, hogy rendszerint már magában véve is elegendő szokott lenni arra, hogy az iránt, kinek azt a magas kort elérnie sikerült, embertársai bizonyos figyelemmel és tisztelettel viseltessenek. Hát még ha ennek a 90 esztendőnek csaknem minden percze a haza, a szabadság és a haladás ügyének volt szentelve?

Mit érezzünk az iránt, a ki ezen a hosszú életkoron át nem kevésbbé árasztotta el nemzetét önzetlen hazaszeretete melegével, mint dicsőséges nagy neve tündöklő fényével?

Mit érezzünk az iránt, a ki lángszavú prófétája volt nemzetének, midőn azt a tespedésből kellett felráznia s bátor, bölcs utmutatója volt akkor, midőn a felébredt nemzetnek megjelölte ezeket az ujonnan tört ösvényeket, melyeken haladva történelmének egy ujabb s lehet, hogy még a réginel is dicsőségesebb korszakába kezdhet.

Ezekre a kérdésekre nem kell feleletet adnom. Ott van a felelet mindnyájunk szívében.

Ezért is az ő neve nem egyeseké, nem vallás vagy párté, hanem az egész nemzeté, mert ime! az iránta való tisztelet általánosságának lehetne-e eklatánsabb jele annál, mint hogy ez alkalommal vallás és politikai pártkülönbség gyült össze itt hálás nemzete.

É helyen tehát, a honnét kiindult nagy útjára hazánk ujjaalkotója, az új Magyarország megteremtője, a nagy reformátor, a dicső aggastyán:

Kossuth Lajos s a hová most már büszkén tekint hálás nemzete: jelezze emlékkő nagy szülöttünknek keresztelési helyét s adja a kegyes Ég, hogy soká maradjon még az élők között megyénknek s hazánknek ama nagy fia, kinek légyes nevét e tábla ime büszkeséggel mutatja.

(A lepel lehull.)

Átadom ezennel ez emlékkövet a tállyai ág. ev. egyházközség gondnokságának őrizet s gondozásra. Őrizni fogja azt egyszersmind kegyeletünk! s óvni fogja áldásunk!

Bernáth szavai is nagy hatást keltettek, a mint a beszédét bevégezte s a megkoszorúzott márványtábláról lehullott a lepel, az ünneplő közönség Kossuth Lajos nevét leirhatatlan lelkesedéssel éljenezte. Erre a nyiregyházi dalkör hazafias éneke után véget ért a kegyeletes ünnepély s a közönség innen a disztribúción vonult.

Az istenitisztelet után négyszáz teritékü lakomára gyültek össze a lélekemelő ünnep vendégei. Itt az első pohárköszöntőt Zelenka püspök mondta a királyra, a mely így hangzott:

Nincsen templomi ünnep a hazában, melynél áldó fohással ne tekintsen fel, királyi trónunk fölé a királyok királyához minden hü hazafi. Nincs polgári ünnepély széles e hazában, melynek kifejezőjéül fehér asztal felett az első jó kívánság: ne a koronás királyt illesse.

És méltán. A magyarok hagyományos hűsége a sz. oltár mellett közvetlen közel látja a fejedelmi trónt s bene felbátorodva és büszkén azt a királyt, kinek felkent fejét a magyar korona ékíti.

E magyar hűség, melynek párja nincs, vérünket életünket a királyért emelkedik azon fejedelemnek láttára, ki 25 éves királyi életének minden mozzanatában az alkotmány iránt való hűségének, a nép és nemzet joga előtt meghódolásnak, a nép és nemzet igaz javára közreműködésnek a közbéke ápolásának, a szegények és szerencsétlenek irányában atyai érzésének hódító tanujelét adta. Ez ad neki tekintélyt a fejedelmek sorában, nekünk pedig lelkesedést legmagasabb tekintélye iránt.

Egyházunk is élvezi a királyi trón ragyogó fénysugarát. Mint főfelügyelő és mint jóltevő jelentkezik ő autonom szegény egyházunk életsorában. Egyházunk is jobbágyi hódolattal s eleven hálával tekint fel e dicsően uralkodó apostoli királyhoz s a mije van buzgó fohással könyörög áldásos életéért.

Cselekedjük ezt most is, mondjunk lelkünk teljéből éljent! A királyok királya tegye boldoggá életét, folyton dicsővé országlását. Éljen. (Zajos éljenzés)

Bernáth Béla, az ünnepélyrendező bizottság elnöke a hazafias püspököt éltette.

Hézszer Emil tállyai ref. lelkész Kossuth Lajost (a jelenlevők felállanak) éltette, a kit hiába helyeznek ellentétbe a ki-

rálylyal. Lehetünk lojálisak akkor is, ha tiszteljük Kossuthot, a ki nem a multté, hanem a jövőé. Beszédét így végzi: a Kossuth által képviselt eszme éljen, terjedjen!

Hajász Pál tállyai ev. lelkész a vendégekre.

Farbaky Jozsef hegyaljai főesperes Bernáth Bélára emeli poharát.

Papp Elek orsz. képviselő arra a Farbaky főesperesre, a ki szépen tanította ma, hogyan kell a hazát szeretni.

Zelenka Pál püspök hangsulyozza, hogy ő Kossuth praktikus tisztelője és tiz forinttal megnyitja a gyűjtést. hogy Kossuth templomának tornya is legyen. Egyszersmind leteszi a miskolczi ág. ev. egyház ötven forintos alapítványát is.

Papp Elek tiz forinttal csatlakozik a gyűjtéshez, s indítványozza, hogy Kossuth Lujzához táviratot küldjenek. Az ünneplő társaság lelkesedéssel hozzájárult az indítványhoz, és a következő táviratot küldötte Turinba: „Kossuth Lujzának Turin. Nemzetünk büszkeségét a számkivetés földén önfeláldozólag, testvéri szeretettel gondozó nővért, Kossuth Lujzát szivből üdvözli a tállyai ünneplő közönség“.

„Kossuth Lajosnak Turin. A Tállyán ünneplő közönség hazafiás lelkesültséggel üdvözli a magyar nemzeti önállóság és függetlenség eszményének ősz apostolát Kossuth Lajost“.

Ezután Radványi esp. felügyelő felolvasta Kossuth remek levelét, melyet a társaság áhítatos kegyelettel állva hallgattott végig.

A Hegyaljai ág. h. ev. Magyar egyházmegye Elöljáróságának

Miskolczon.

Tisztelt Uraim!

Bocsánatot kérek, hogy egyházmegyénk Julius 28-ikai közgyűléséből keltezett levelükre csak most felelek. Nagyon öreg ember vagyok; szemeim kifáradtak, kezem megnehezedett; munkaerőm megfogyatkozott; pedig nem csak szerződési kötelezettség hanem szerény nevem becsülete is munkára kötelez, melynek még anyagi részét is magamnak kell végeznem, mivel fiaimat a kik segíthetnének állásuk tőlem messze tartja, hátrálékban is vagyok munkámmal a mi nagyon bánt, levelezésekre időt nehezen szakíthatok, mert az író toll öreg kezemnek súlyos szerszám, az írás lassan megyen, sok időmbe kerül. Szolgáljon ez késedelmem magyarázatul, ne mondjam mentségeül.

Sajnálattal értettem levelükből tisztelt Uraim! hogy a tállyai ág. h. ev. egyház véginségére jutott, s temploma melyben 90 év előtt a szent keresztségben részesültem rommá lett mint én magam is. A mit ember épített, azt ha rommá lesz, ember megújithatja; de az ember maga »por és hamu« a mint az ő magyar halotti beszéd szól. Ez a különbség közöttünk, a két rom között.

Érdeklődéssel olvastam tudósításukat, a mozgalom felől, mely ama templom megújítása végett már három év előtt megindított, hogy az eredmény a várakozásnak nem felel meg, hogy »az országos közadakozások nem folytak be oly bőségesen mint a mozgalom megindítás remélhetni vélték, s hogy a kunyhó és a polgári iparműhely többet adott mint a palota« az engem nem lepett meg, mert természetes következése annak, hogy a közadakozási mozgalom megindításába az én keresztségem emlékezete bele vegyítettet, ha ez nem történik, igen valószínű, hogy a rommá lett tállyai templom megújítása is részesült volna magas helyről a szokásos száz forint segítségben és ez, — szintugy szokás szerint — visszahatott volna a palotákra; az én keresztségem felemlítése bezárta Önök előtt e segítség reményének utját, s csak a kunyhó és polgári iparműhely kegyeletnek cseppforrásai maradtak fel; mert a paloták számítgatnak, a kunyhó s az iparműhely lakói keblüknek ösztönét követik. Kövessék is, a nép ösztönei adnak tápláló nedvet a történelem talajának, melyre a röppenő percz opportunismusával, számíthatásnak szárító szele szikkasztólag hat. De én sem próféta, sem prófétának fia nem vagyok, hát hagyjuk ezt; hanem az tény, hogy nevem emlékezetének az ügyvel kapcsolatba hozása akadálnak bizonyult a mozgalomnál melyet a tállyai rómtemplomnak az enyészettől megmentésére a hegyaljai ev. egyházmegye vallásunk hitével, reményével, szeretetével megindított s nem személyem miatt bizonyult akadálnak, mert én a 90 éves kitagadott hontalan pária semmi sem vagyok, hanem az elv és irány miatt, melyhez igényte' en nevemet hozzáfűzte a megmásíthatlan történelem. Óhajtanám, hogy az inségre jutott tállyai egyházat kárpótolhassam a veszteségért, melyet neki igénytelen nevem okozott; nincsen módomban: de esedezem Önöknek tisztelt Uraim! engedjenek meg nekem annyit, hogy a kunyhó és iparműhely becsületes munkával keresett filléreihez én is csatlakozhassam hasonló módon keresett filléremmel, melynek Radványi István egyházmegyei felügyelő urra szóló póstautalvánnyal elküldése felől a vevényt ide rekesztem. Megvagyon írva, hogy »az ur a sziveket rostálja« erre hivatkozva kérem elnézésüket.

A megújított tállyai templom felavatása, a mint levelükből tudom, az én születésem napjának kilenczvenedik évfordulójára lett elhatározva. Kilenczven év! egy ember életében, minő rettenesen hosszú idő! Tizenegy ily életkor a magyar embert Árpád korába vezet vissza! irtózat csak meg is gondolni, hogy én, célja fosztott örömtelen életem minden más csapásai mellett, még azon csapás elviselésére is kárhóztatva legyek, hogy születésem napjának kilenczvenedik évfordulóját megérjem, ha csakugyan megérem; mert bizony bizony mondom én reám a kitagadott hontalan páriára reá illenek a predikátor azon szavai, hogy jobb az ember fiára az ő halálának napja, az ő születésének napjánál. De legyen még ebben is az Ur akarata.

Hanem Önök kegyeletet emlitenek tisztelt Uraim! mint annak indokát, hogy egyház meggyék azt a napot, mely reám nézve a hosszú lelki

szenvedésekre visszaemlékezés napja egyházi ünnepélylyé akarja szentelni. Hiszen igaz, nagy idők voltak azok a melyek emlékének az a kegyelet szól, hagytak is maguk után elmosódhatlan nyomokat Magyarország történelmében; s még jövendő idő, midőn azon nyomai is előtűnnek, melyek most elmosódottaknak látszanak, a Leányzó nem halt meg, csak aluszik, de a korszak alkotó időkből, a minők minden Nemzet életében előfordulnak az utódok kegyelete csak a mártirok emlékét illeti meg, másokét csak igen szerény mértékben, mert a történelem logikája nagy vágásokban mozog; a világrendnek maga magát ellentállhatlan erővel végrehajtó azon törvényénél, hogy ilyen ok, ilyen okozat egyes emberek csak a törvény exponensei, hogy úgy mondjam csak mint óramutatók szerepelhetnek az idők óralapján, s az óramutatók jelzik az időt, de nem csinálják, azt a közvélemény a népek közérzlete csinálja, a mely viszont a történelmileg kifejlett szükségnek szüleménye; azonban ha az Önök által említett kegyelet fénycsomójából, mely ama nagy idők emlékére világít, egy halavány sugárka az én szerény nevemre is rászáll, én azt mint becses kegyadományt, keserves életem hátra lehető kevés napjainak kisérőjeül alázatos szívvel fogadom, el merem fogadni, mert ha sok mindent el vett tőlem a sors, — még hazámat is! — annak öntudatától nem foszthatott meg, hogy tiszta lélekkel iparkodtam hazafiui kötelességemet teljesíteni.

Többet erről nem illenék szólanom az arczomat piritó magasztaló sorok miatt, melyekkel Önök tudósításukat kísérik, de válasszal tartozom azon kívánatukra, hogy a megújított tályai templomnak születés napom 90-ik évfordulójával kapcsolatos felavatásánál magamat egyik fiam által képviseltessem.

Ne érjen engem tisztelt Uraim! neheztelés a miatt, hogy tartózkodás nélkül bevallom miként én e kívánság felett csak azért nem csodálkozom, mert azt jó indulatból származottnak tekintem, de komolyan értettnek nem vehetem. Ha valaki legyen aggkora, legyen egy hosszú ut fáradalmaira való tekintet, vagy más ilyenmő akadály által lehet tartóztatva valamely ünnepélyen megjelenéstől, melyen jelenléte óhajtatik, ily esetben van értelme azon kívánságnak, hogy képviseltesse magát, ha maga nem mehet; de hiszen tudva lehet mondhatom közönségesen tudva van Magyarországon, hogy minő tekintetek indítottak engem azon elhatározásra, hogyha hontalanul kell is meghalnom, én nem teszem lábamat Magyarország földjére, a míg az oly fejedelmet ismer el királynak, a ki egyszerűsmind Austria császára is, és közönségesen tudva van az is, hogy én e kettős minőségnek Magyarország állami függetlenségével összeférhetlenségét politikai religióm sarkalatos hitágazatának vallom, én e hitvallással, melyet a Magyar Nemzet egykoron az én indítványomra magáénak vallott több mint egy negyed század óta ellentétben állok Nemzetemmel; nem vitatkozom, a jövendő fog itélni ez ellentét felett, de én számot vetve Nemzetem történelmével, tanulságaival, lelkiösmeretemmel, s a tényleg fenforgó viszonyok kényszerű logikájával, álláspontomhoz agyam minden erejével, szívem minden melegével megtörhetlenül ragaszkodom mindhalálomig; s minthogy én multamnál fogva oly kivételes helyzetben vagyok, melyhez senki másé nem hasonlítható, lehetetlen volt azon meggyőződésre nem jutnom, hogy én reám e kivételes helyzet azon kivételes kötelességet is hárítja, hogy nekem tehetetlenül bár, de megtörhetlen álhatalossággal

egy élő tiltakozást kell, önkéntes számkivetéssel képeznem az ellen, hogy a Magyar Nemzet megtagadta álláspontomat. e miatt tagadtam én meg magamtól szülőföldem viszontlátásának örömét boldogságát, ez tett engem azon helyzetbe, minél fogva úgy én mint fiaim Magyarország polgárai közül kidobattunk.

Hát mit jelentene az, ha én most felkérném velem együtt kidobott fiaim egyikét, hogy menjen azon országba, a melyből törvény által kidobattunk engem egy oly ünnepélyen képviselni. a melyet születés napom évfordulójának megünneplésével szándékoznak jóakaróim összekötni? a nevetségesség határát surló hiúság mellett jelentené azt, hogy én megtagadom, meghazudtolom magam magamat. Bizonyos vagyok benne tisztelt Uraim! hogy engem olyasmire felhívni Önöknek nem volt szándokában; ezért mondám, hogy kivánságukat komolyan értettnek nem tekintem; Önök e kivánság kijelentése által is csak azon jóakaróknak akarták jelét adni, melyel csekély személyemet megtisztelni kegyeskednek; jó indulatukat nagyra becsülöm, hálás érzéssel mondok érte köszönetet; s kérem Önöket legyenek köszönetemnek s tisztetésemnek egyház megyéjük előtt tolmácsai; de azon okokra hivatkozva, melyeket érintettem, reményem természetesnek találандják hogy kivánságuk teljesítésére még csak nem is gondolhatok

Isten áldását kérve egyház megyéjükre maradok

Turin. Septemb. 4. 1892.

tisztelő hitrokonuk

Kossuth Lajos.

U. i. Az aranyban lefizetett 220 frankot, melyről a mellékelt vevény szól, az itteni postahivatal száz forint értékűnek számította

Ezután Radványi indítványozza, hogy a nagy hontalan száz forintjából „Kossuth alap“ létesíttessék, melyhez ő is száz forinttal hozzájárul.

Toasztokat mondottak még Kun, a s.-pataki főiskola küldöttje, Chotvács főesperes és Biró Zoltán a „Budapest“ főmunkatársa, s végül Zelenka püspök Farbaky és Radványira, mint a Kossuth ünnep lelkes tagjaira.

A banketten eleitől fogva mindvégig a lehető leglelkesebb és legemelkedettebb hangulat uralkodott.

Az ünnepélyt hangverseny és vidám táncmulatság rekesztette be. A hangverseny programja következő volt:

A tállyai ág. evang. újított templom felavatása alkalmából (Tállyán, Zemplénmegye) 1892. évi szeptember hó 19-én nagy hazánkfia Kossuth Lajos 90. évi születése napjának évfordulóján tartandó Hangverseny műsora:

1. »Búcsú« Rigertől; énekli a nyiregyházai dalárda.
2. »Idegen« cz. alkalmi költemény Abrányi Emiltől; szavalja Bercsényi Béla ur a nemzeti színház tagja.

3. »Csárdai jelenet« Hubay Jenőtől; hegedün játsza Kladviko Vilmos ur:

4. »Kossuth« cz. költemény Bartók Lajostól; szavalja Hézszer Emil ur.

5. »Népdalok« énekli Blaha Lujza asszony, zongorán kíséri Selley Gyula karmester ur.

6. Költemények olvasása Zempléni Árpád urtól.

7. »A bilincs« Gaáltól; énekli a nyiregyházi dalárda.

Kczdete 7 órakor.

Belépti díj személyenkint: I. hely 10 frt, II. hely 5 frt, III. hely 2 frt, állóhely 1 frt.

A tiszta jövedelem az ág. evang. templomnak pénztára javára fog fordíttatni.

Felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak.

Jegyek előre válthatók és pedig Budapesten: Rózsavölgyi és társa czégnél Kristóftér, Mayer és Véry különlegességi tőzsde czégnél Vácizutcza s Tállyán a bizottság irodájában.

Este 7 órakor a hangversenyre gyülekeztünk össze ismét a Dorosnyák Gyula ur kerjében izlésesen felállított deszkasátor alá, a hol a közebed is tartatott. Az ünneplő közönség zsúfolásig megtölté a Kossuth arczképével diszitett, fellobogózott s zöld gallyakkal és virágokkal ékesített nagy deszkasátort. Tállya és vidékének szépei nagy számmal voltak képviselve. Ámbár sok vidéki hölgyet és vendéget visszatartott az ünnep előestvéjén váratlanul kitört erős zivatar; s még inkább a „Hangverseny“ ama változása, hogy a nemzet csalogánya Blaha Lujza asszony nem remélt akadályok következtében honn maradt, a mit a rendezők egy-két nappal előbb széles plakátokon hirdetének Tállyán és a vidéki városokban. Ha e két váratlan incidens közbe nem jő, bizony aligha lett volna Tállyán terem, a mely ez impozáns ünneplő közönséget befogadja!

A hangverseny műsorát a nyiregyházi dalkör nyitotta meg, a mely Bajza „Bucus“-jának s néhány hazafias dalnak az elzengésével valódi extazisba hozta az amugy is lelkes nagy közönséget,

Majd Bercsényi Béla ur, a nemzeti színház nagy művésze lépett a deszkából csinált szönyeges pódiumra, s szavalta el nagy hatással, zajos tapsokat aratva Ábrányi Emil jeles költőnk jeles alkalmi költeményét az „Idegen“-t.

Majd Kladviko Vilmos fővárosi hegedűművész gyönyörködtette pompás játékával a hallgatóságot; s ugy ez, valamint

Hézszer Emil ur szavallata is, ki Bartók Lajos »Kossuth« című költeményét adta elő, zajos tetszést aratott.

A műsor 5 ik számában jelzett „Népdalok“ helyett egy operette részletet tiszt. Riszdorfer János ur énekelt.

Ezután Zempléni Árpád olvasta fel néhány költeményét meleg érzéssel, a közönség tetszése és tapsai között; s kivánatra ifj. Bajusz József lépett föl, hogy elszavalja atyjának idősb Bajusz Józsefnek »Kossuth« című sikerült költeményét. S az egészet befejezte a nyíregyházi dalkör éneke; a mely midőn »A bilincset« Gaáltól, s néhány Kossuth-nótát meleg érzéssel előadott, a közönség szünni nem akaró taps és éljenzésben adott kifejezést élénk tetszésének, s e tetszészaj között tüzték a dalkör zászlójára Bernáth Béláné és Kéler Margit urhölgyek azt a fényes, széles háromszinű szalagot, a melylyel a Kossuth ünnep közönsége a dalárda sikerének adózott, s a melyen ez az aranybetűs felirat áll; »A tállyai Kossuth ünnep 1892. szeptember 19-én a nyíregyházi dalárdának«. A hangversenyt táncz fejezte be, a mely kivilágos kiviradtig tartott. S mindnyájan a legkedvesebb emlékekkel szívünkben hagytuk el a Kossuthot ünneplő Tállyát, a magyar vendégszeretet tanyáját; sokáig kedvesen emlékezve, az ott töltött drága perczekre.

Végszó.

Nem fejezhetem be ez emlékkönyvet a nélkül, hogy a t. olvasó közönség részéről tehető amaz észrevételre is meg ne feleljek, hogy »miért adtuk ezt ki ily későn?«

E könyv késő megjelenésének több oka volt.

Első az, hogy a tállyai ünnep legelső és legilletékesebb tényezőinek, a püspök, főesperes és az esp. felügyelő uraknak a legkisebb szabad idejüket is egészen igénybe vették az egyházi életünket szabályozó s részben átalakító fontos zsinati tárgyalások.

Másik az, hogy a tállyai egyház nagyérdemű felügyelője Nagys. Szirmay István ur — a ki kezdetben az ünnepély ren-

dezését vezeté, s a kihez küldötték egyesek és hatóságok a templomra való adományait — alig pár héttel az ünnepély előtt családja és az egyház híveinek mély fájdmára hirtelen elhunyt. S úgy a fentebbi, mint az utóbbi gyászos eset is jó ideig késleltették az építési költségvetés elkészítését.

Engem feljebbvalóim decz. közepén biztak meg e könyv szerkesztésével; azt kívánva, hogy megírjam a tállyai egyház történelmét is. A ki tudja azt, hogy mily sok a teendője egy papnak az ünnepek előtt s közvetlen a beálló új év küszöbén; s tekintetbe veszi azt is, hogy a legkisebb monografia megírásánál is némi forrástanulmányokra van szükség, az előtt nem lehet meglepő, ha e könyv kissé elkésve is jelenik meg. Szolgáljanak ezek mentségemül a késői megjelenésre nézve!

Nem mulaszthatom el végül még ha csak pár szóval is fölemlíteni azokat, a kik a tállyai templom építése, diszitése, valamint az ünnepély rendezése körül is nagyobb érdemeket szereztek magoknak. Ilyenek voltak; a már előbb kiemelt püspök, főesperes, esp. felügyelő, az egyház előljárói és különösen Bernáth Béla orsz. képviselön kívül Hönsch-Dezső, Zemplén megyei főmérnök, a ki az építési tervet készíté, s az építés körül fáradhatatlanul buzgólkodott.

Dorosnyák Gyula, a ki az építésre felügyelt, az emléktáblát készítette, s a közebed és hangversenyre kertjét felajánlá, s ott e célra tágas deszkasátort emeltetett.

Az egyház bold. felügyelője Szirmai István ur s neje ő nagysága, ki részint férjével, részint a női bizottság élén minden alkalmat megragadott, hogy a templomépítés szent ügyét előmozdítsa.

Tállya szülöttje Sándy Gyula fővárosi tanár, ki a Gecsemáne kertben imádkozó Jézust ábrázoló szép festményét ajándékozá az egyháznak, melyet ez — levén már elég diszes oltárképe — a művész beleegyezésével elárusított a templom javára, a mely e célra 300 ftot jövedelmezett.

Továbbá Kéler Imréné ő nagysága, ki az oltárt, szószéket és keresztelő követ diszes veres bársonnyal húzatta be.

S Kéler Margit kisasszony, ki a szent edények befedé-

sére diszes fehér selyem takarót készített e fölirással: »Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!«

Végül Villányi Aranka és Molnár Gizela kisasszonyok Budapestről, kik egy diszes világos kék selyem s aranynyal szégyelvezett oltárkendőt ajándékoztak eme fölirással: »Kossuth Lajos Hazánk nagy fiának 90-ik születésnapja emlékeül Budapest 1892. szept. 19.«

Szolgáljanak e sorok is elismerésül a kegyes adakozóknak!

* * *

Most már kész a templom, — kész a kívül-belől diszes épület, hirdetve a lelkes magyar nép áldozatkészségét, haza és egyház szeretetét; csupán csak a tornya hiányzik még... »Enélkül a Kossuth temploma csak olyan, mint egy kápolna; olyan mint egy csonka épület, a mely még betetőzésre vár«, — ily értelemben szólalt fel a püspök ur a tállyai bankett alkalmával, a midőn a majdan fölépitendő torony első alapját letevé.

Toronyépítés és a lelkeszi s tanítói állás biztosítása lebegett azok szemei előtt is, a kik e templom megújítására való első felhívást kibocsátották. Sajnos, hogy e reményükben legalább egyelőre csalatkoztak. De hisszük, hogy csakis egyelőre. Hisszük, hogy a kik a Kossuth templomát fölépiték, azok az ő tornyát is fel fogják építeni; mert a Kossuth nagy nevéhez kicsiny egy templom. Az ő templomához torony is szükséges, melynek ragyogó csillaga fenn a magasból szórja szét fénylő sugarait, hirdetve a lelkes magyar nép haza és egyház szeretetét, intve már messziről a felé közelítőket az irás ama szávaival: „Oldozd le a te saruidat lábaidról, mert a föld. a milyen állasz szent föld!“

* * *

E szerény igényü könyvecske is eme sz. cél érdekében lön kibocsátva

Hiszük, hogy a kik segítettek nekünk fölépíteni a Kossuth templomát, ugyanazok nem vonják meg adományaikat a Kossuth tornyától sem; melyet vagy szeretett hazánk ezer éves fennál-

lásának dicső ünnepére, vagy nagy Kossuthunk 100 éves születésének emlékünnepére remélünk fölépíthetni!

Ha pedig netalán találkoznék magyarul beszélő, de más-ként érező, s másként gondolkozó honfitársaink közül valaki, a ki az itt elmondottakért »Kossuth kultusz« terjesztésével vagy „illoyalitással“ vádolna bennünket, annak legyen szabad pár év előtt »A Kossuth kultuszról« irt egyik hirlapi cikkemből vett emez idézettel megfelelni:

»Hát igenis, mi teljesen össze tudjuk egyeztetni a Kossuth kultuszt« a király iránt tartozó loyaltitással, és midőn ő felsége hódoló hű alattvalóinak tartjuk magunkat, ugyanakkor egyszersmind a Kossuth nagy neve s lángoló hazafisága előtt is hódoló tisztelettel adózunk és áldjuk az isteni gondviselést, hogy ebben a sivár anyagiás korban ily idealis nagy emberrel ajándékozott meg bennünket«.

»És ez nem is lehet másképen. A Kossuth neve a haza nevével annyira egybeforrt; e két név egymástól annyira elválaszthatatlan, hogy a ki az egyiket szereti, annak a másikat is szeretnie kell; a ki az egyiket megtámadja, az megtámadja a másikat is«.

»Hiszen Kossuthnak köszönjük mi a jobbagység eltörlését, a sajtó szabadságot, s nemzeti és vallási szabadságunk legfőbb palládiumait. Az ő varázsnevéhez vannak fűzve szabadságunk legfényesebb napjai. S csak is egyedül neki köszönhetjük azt, hogy a külföld valamennyire ismer és tisztel bennünket«.

»Az abszolutizmus sötét idejében a magyar anyák az ő nevét kiejtve taníták imádkozni gyermekeiket«.

»Mi kik az akkori időben születtünk, mondhatnám az édes anyai tejjel együtt szívtuk be Kossuth és a hazaszeretetét.«

»Mint ifjak az ő sziveket indító műveiből tanultunk lelkesedni s imádni ez oly sokat bűnhődött, oly sokat szenvedet hazát«.

»A kinél nagyobb és nemesebb lelket, aranytisztább jellemet s szeplőtlenebb magyart hazai történelmünk fölmutatni nem tud — nem bir . . . Ki fölött nemzetünk géniusza viraszt és örködik! . . .

»Hát ugyan meg lehet támadni ezt a nagy embert, ezt az agg hazafit is, de a hazafui tiszteletnek magas piedesztáljáról őt leszorítani merő képtelenség«.

»A ki őt támadja, önmagát sebesíti meg«.

»Az őt támadók ellenében mi a hazai költővel így felelünk :

»Csak törpe nép felejthet ős nagyságokat.

Csak elfajult kor hős elődöket!« stb.

Nem folytatom tovább, hanem azzal végezem, hogy :

Isten áldja meg és éltesse sokáig hazánk dicső fiát a nagy Kossuth Lajost!

Áldja meg azokat, a kik az ő nagy nevében felbuzdulva segítették megépíteni templomunkat!

Áldja és tartsa meg a tályai Kossuth egyházat!

Áldja meg és tartsa meg mind az időknek végeig szeretett hazánkat!

Ab. Szántón, 1893. évi márczius idusán.

A szerkesztő.

B121529

